

Prémium

Ára: 650 Ft

MAGAZIN

Karády- legendák

Nardán menekült
át a határon

KÖZELI

Hat római
légió
parancsnoka
Prof. dr. Borhy László
az ELTE rektora

FÓKUSZ

A vágy
titokzatos
tárgya
Németh Judit
színésznő cipői

TRENDI

Díjnyertes
frizurák
Kőszegi mesterfodrászok
az élvonalban

**Dolguk
van ittthon
A BARTÓK-KALOCSAI
HÁZASPÁR HAZAVÁGYIK**

ISSN 2064-6941

9 772064 694006

MEGJELENT!

Prémium

A MEGYE MAGAZINJA

A megrendelőszelvényt
küldje vissza címünkre:
Vas megyei terjesztési
iroda, 9700 Szombathely,
Széll Kálmán u. 40.

Megrendelőszelvény

Előfizető neve: _____

Címe: _____

Telefon/Mobil: _____

Dátum: 2016. _____ hó _____ nap

E-mail cím: _____

Aláírás: _____

Az előfizetői díj fizetés módja:

- ☐ csoportos beszedési megbízással fizetem ☐ számla alapján átutalással fizetem
☐ csekken fizetem (minimum negyedévente) ☐ készpénzzel fizetem
- Az előfizetői díj fizetési üteme:
- ☐ negyedévente előre fizetem (550 Ft) ☐ félévente előre fizetem (1100 Ft)
☐ évente előre fizetem (2000 Ft)

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXVII. törvény vonatkozó rendelkezései alapján ☐ hozzájárulásomat adom ahhoz, ☐ nem járulok hozzá ahhoz, hogy a Pannon Lapok Társasága Kiadói Kft. (8200 Veszprém, Házgyári út 12.) által készített információ adatbázis a következő adataimat tartalmazza: név, lakcím, telefonszám, mobilszám, e-mail cím. Hozzájárulok ahhoz, hogy címzett postai küldemény, elektronikus levél-elezés vagy azzal egyenértékű kommunikációs eszköz útján a Pannon Lapok Társasága Kiadói Kft. marketingakcióiról történő tájékoztatást küldjön.

ELŐFIZETÉS: PREMIUM@PLT.HU 06-94/999-120 PREMIUMMAGAZIN.HU

KERESSE A NAGYOBB
ÚJSÁGÁRUSOKNÁL!

előszó

➔ Halmágyi Miklós

mesterekre és tanítványokra szükség van. Mert a dolgok leginkább ebben a konstellációban működnek. Szükség van a tanítvány tehetségére, friss világlátására, alázatára és öntudatára egyben. És szükség van a mester tapasztalatára, bölcsességére, szakmai tudására, módszereire, és igen, szükség van a mester kapcsolatrendszerére is. Nem mellékesen fontos az egymás iránti tiszteletük, megértésük, hogy ne vetélytársat lássanak egymásban, hanem lehetőséget. Valójában az is mindegy, hogy mester és tanítványa az általános iskolában, a gimnáziumban, az egyetemen vagy a doktori iskolában találkoznak, a lényeg, hogy találkozzanak.

Magazinunk nyári számában jó néhány példa, utalás akad a fenti tétel igazolására. A szombathelyi születésű dr. Borhy László mestere és mentora a szintén szombathelyi születésű régészprofesszor, dr. Szabó Miklós volt, s nyilván az sem véletlen, hogy dr. Szabó két cikluson át volt az ELTE rektora, augusztustól pedig Borhy László ülhet az ő egykori rektori székébe. Az immár szintén az ELTE-hez tartozó Savaria Egyetemi Központ, illetve annak gyakorlóiskolája, a Bolyai igazgatója is erről beszél valójában, mint ahogy a neves pszichológus, Vekerdy Tamás is. Tanítványokról mesél a pályáján számtalan színészt, előadóművészt elindító Bartók László, de erről szól a községi, nemzetközi versenyeket nyerő fodrászok története is. Mesterről és tanítványokról, ahol a mester egyben a tanítványok édesanyja is.

Ami külön öröm a történetükben, hogy egy magabiztos, tudatos édesanya mentorálja gyermekeit, aki pontosan tudja, hogy a szeretetet a szigorral milyen arányba kell vegyíteni, hogy az áhított célt elérjék. Közös. És nem görcsöl azon, mint a mai édesanyák többsége, az internetet amúgy elárasztó, titit megmondó cikkek következtében, hogy elég jó anya-e? Ez nyilván korjelenség, nem rémlik, hogy anyám különösebben aggódott volna valaha is a saját anyai képességeit illetően. Valószínűleg, ha Madách ma írja meg Az ember tragédiáját, szállóigévé vált mondata alighanem így hangzott volna: Rossz „anyának érzem, óh Ádám, magam”. Madáchnak persze nem voltak tanítványai. Mestere sem nagyon.

lapi *Madách* tő

impresszum

PRÉMIUM Vas megyei magazin **LAPIGAZGATÓ FŐSZERKESZTŐ:** Halmágyi Miklós **SZERKESZTŐ:** Kovács Ágnes **TERVEZŐSZERKESZTŐ:** PLT Grafikai Stúdió
ÜZLETI VEZETŐ: Vezér Dávid **TERJESZTÉSI VEZETŐ:** Baján Zoltán **SZERKESZTÉS:** Vas Népe szerkesztősége, 9700 Szombathely Széll Kálmán u. 40. Telefon: 94/522-560 E-mail: premium.vasmegye@plt.hu **HIRDETÉSFELVÉTEL:** Vas megyei hirdetés, 9700 Szombathely Széll Kálmán u. 40. Telefon: 94/522-598
HIRDETÉSI VEZETŐ: Németh Balázs **KÖZPONTI LAPIGAZGATÓ:** Barták Péter
www.premiummagazin.hu

https://www.facebook.com/PremiumMagazin

KIADJA: Pannon Lapok Társasága, 8200 Veszprém, Házgyári út 12. Telefon: 88/541-600 **A KIADÁSÉRT FELEL:** Kázmér Judit ügyvezető igazgató

NYOMDA: Prospektus Nyomda Kft. ISSN 2064-6941

CÍMLAPFOTÓ: Timár Gergely **CÍMLAPUNKON:** Bartók László előadóművész és Kalocsai Andrea műsorvezető

Címlapon

Dolgunk van itthon!

A Bartók–Kalocsai házaspár úgy véli, sokat köszönhet Szombathelynek

10

Közeli

Akár hat római légió parancsnoka

Prof. dr. Borhy László akadémikus, az ELTE megválasztott új rektora a megújulás pártján áll

5

A gyakorlóiskolák az oktatás zászlóvivői

Papp Tibor igazgató szerint a Bolyai név magas minőségre kötelez

52

Riport

Áttetsző közeg vagyok

Balázs Gergely és a magányos hegedűszo

15

Párizsban döntöttem el, szólista leszek!

Boldoczki Gábor trombitaművész lemeze lett a legjobb

63

A szimfonikusoknak a nyár nem nagyvakáció

Kiss Barna igazgató szerint az év gazdasági és szakmai szempontból is jól alakul

65

Fókusz

Beszéljünk bátran a férfibajokról!

Prof. dr. Engert Zoltán Vendel urológus főorvos szerint a rendszeres szűrővizsgálattal időben felismerhetjük a problémát

24

Megszólít a való élet

Jakupcsek Gabriella televíziózásról, újrakezdésről beszélt a Prémium esten

67

Kézműves

Testek

Dénes Nóra képeiről

28

Mélylégzés

Az iskolának meg kell újulnia!

Vekerdy Tamás szerint több kreativitás és kritikai hozzáállás kell a tanításhoz

49

Hétmérföld

Épp egy maratoni táv

A szlovén plázs

35

A kultusz és ami mögötte van

Irodalmi emlékhelyek Vas megyében

76

Jelzőfény megfáradt hajósoknak

Világítótorony Podersdorfban

80

Múltidő

Mária Terézia Dorottya hercegnő és a fehér rózsza legendája

Az arisztokraták sárvári évei

32

Szombathelyi polgárok

Társat adunk a szobroknak

38

Karády–legendák

A színésznő Nardánál szökött át a határon

58

Történelem az asztalfiókban

Spiegler Tibor szerint mindenki gyűjtő, csak nem tud róla

70

Gasztroguru

Texasból indult hódító útjára

A chili con carne

82

Vízjel

Legyünk inkább rosszak!

Az anyaság útvesztői

46

A vágy titokzatos tárgya a cipő

Németh Judit színésznő lábára húzta kedvenc szerepeit

54

Trendi

Békesség, boldogság, szerencse

Az ősi henna elűzte a gonoszt

21

Díjnyertes frizurák

A kőszegi Tóth Szalon mesterfodrászai a nemzetközi mezőny élvonalában

40

SZÖVEG: KOVÁCS ÁGNES KÉPEK: TIMÁR GERGELY

Akár hat római légió parancsnoka

Prof. dr. Borhy László akadémikus, az ELTE megválasztott új rektora a megújulás pártján áll

– Időzíteni tudni kell – mondja tréfásan prof. dr. Borhy László, régész-ókortörténész akadémikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja, amikor kiderül, hogy pontosan a születésnapján választotta meg a szenátus az intézmény rektorává. 2017. április 24-én ugyanis eldőlt, augusztus elsejétől ő vezeti a háromszáznyolcvankét éves legendás intézményt, az ELTE-t.

a dékán a Prémium magazin stábját a Trefort-kerti Campuson fogadta, és készséggel válaszolt a Savaria Egyetemi Központtal kapcsolatos kérdésekre is.
– **A választásban, hogy a régészhivatás mellett döntött, közrejátszott az is, hogy Szombathelyen, az egykori Savariában született, amely híres római kori múltjáról?**

– Természetesen. Azt szoktam mondani, ha az ember Szombathelyen születik, nem lehet belőle más, csak régész. Ez nyilván már a születésem pillanatában eldőlt. Kisgyerekként különös vonzalmat éreztem a régi tárgyak iránt, de volt még egy meghatározó élmény. Vasárnaponként a nagyszüleimhez mentünk, és olyankor mindig az Iseum előtt sétáltunk el. Szerettem a szentélyről szóló történeteket, később a Bartók Béla Zeneiskola hegedűtermének ablakából is erre a csodálatos helyszínre láttam. Az első élményem tehát a régészettel egy impresszió, amikor a lenyugvó nap fényében meglátom az Iseum oszlopaít.

– **Emiatt hagyott fel a zenéléssel?**

– Kijártam a zeneiskolát, hegedülni tanultam Sándor Jánostól és Molnár Lászlótól, később Tibold Ivánnál nagybőgőztem is, de a régészet lett az utam. Nyolcéves koromtól a Savaria Múzeumban töltöttem minden szabadidőmet, Bándi Gábor igazgató úr feleségének muzeológiai gyerekszakkörén kezdtem. Máig emlékszem az első Velemi Szent Vid-hegyi ásatásokra, ahol zömében főiskolások dolgoztak, akik mellett cserépmosóként kezdtem, és én hordtam nekik a tizórait hátizsákban a velemi kisboltból.

– **Ha jól tudom, az újraindult Iseum-ásatásokon is gyűjtött tapasztalatokat?**

– Igen. Szentlélek Tihamér irányításával Cserményi Vajk mellett tanulhattam. Aztán jöttek a középiskolás évek. A Kanizsai Dorottya Gimnáziumban érettségiztem, kiváló történelemtanárom volt, Bódi Lajosné, utána pedig 1982-ben az ELTE-n történelem–orosz szakpáron kezdtem, mert régész szakra nem lehetett jelentkezni, ezért régészalapozó órákra kellett járni. Képzelve, csak az óraütközések miatt lettem ókorral foglalkozó régész, mert alapvetően az őskor és a népvándorlás kora érdekelt!

– **Ezt úgy értsem, hogy csak az ókorral foglalkozó tanegységekre tudott bejárni, így végül praktikus szempontok miatt kedvelte meg a korszakot?**

– Pontosan. Rendkívüli oktatók előadásait kell megemlítenem. Az egyik órát Szabó Miklós tartotta, az egyetemünk későbbi rektora, a szintén szombathelyi születésű akadémikus. Ez volt a klasszika archeológia, a másik pedig a római provinciák régészete volt, Mócsy András akadémikussal. Az ő személyiségük tartott meg engem az ókornál.

– **Már akkor volt lehetősége ásatásokon gyakorlati tapasztalatot szerezni?**

KÖZELI

– Igen. Egyetemistaként, később oktatóként is részese voltam Szabó Miklós Velem Szent Vidi és Gellért-hegyi, majd pedig franciaországi ásatási munkálatainak. Doktorandusként már ásatásvezető lehettem, irányítottam a dokumentációt, a leletek feldolgozását és mindent, ami ezzel járt.

– **Nagy tisztelettel beszél az oktatóiról, témavezetőjéről, tanítómestereiről. Fontosnak érzi, hogy név szerint is megemlítsé őket?**

– Igen, mert sokat köszönhetek nekik. Bándi Gábortól tizenkét éves koromban kaptam egy könyvet, amelyben ez állt: „Ajánlom ezt a könyvet itt és most Borhy Lacinak, a pályán gyorsan közeledőnek, akiből hiszem, hogy régész lesz”. Amikor elnyertem a doktori ösztöndíjat, éppen Velemben találkoztam vele, és kollégaként nézett rám, összetegeztünk. Nagy nap volt. Később Heidelbergben kutathattam Alföldy Géza professzor mellett, ókortörténetet hallgattam és ókori társadalomtörténetet. Aztán 1992-ben kezdődtek a brigiói ásatások Komáromban.

– **Különös egybeesés, hogy a szintén szombathelyi Szabó Miklós régészprofesszor, az ön mestere is rektorként irányította az ELTE-t, most pedig ön is a nyomdokaiba lép. Az ország legjobb bölcsészkarával büszkélkedő nagy múltú egyetem ezúttal újra bölcsész rektort választott. Jó ezt tudni, azok után, hogy az oktatáspolitikai retorikában hosszú évek óta hallhatjuk, hogy nehéz bölcsészként elhelyezkedni a munkaerőpiacon.**

– Ennek a tudományterületnek az eredményeit nem lehet kémcsovekben megmérni. A bölcsészettudomány megtanít viszont érvelni, ellenérveket sorakoztatni fel, bizonyítékokat keresve prezentálni az eredményt. Ez

érvényes a nyelvtudományokra, az irodalomtudományra egyaránt. Ennek alapján a történelmi események megítélése is többoldalú lehet. A rendelkezésünkre álló adatok, bizonyítékok segítségével egy adott eredményre lehet eljutni. Érvelni, gondolkodni, bizonyítani tanít meg a bölcsészettudomány. Ezt akarva-akaratlan a más területeket művelők is alkalmazzák. A természettudósok is, csak ott egzaktabb mérési módszerekkel lehet az eredményeket bizonyítani. A bölcsészettudomány az emberiség tudásának zömét őrzi, ápolja és hagyományozza át a jövő generációinak.

– Milyen célokat fogalmazott meg rektori programjában? Most elsőként a Savaria Egyetemi Központra vonatkozóan kérdezem, milyen erőviszonyok mentén kívánja átalakítani az intézmény működését?

– Az intézménynek erős a pedagógusképző hagyománya. Szombathelyiként mindig nagyon jó benyomást kaptam az egykori tanárképző főiskoláról, az úgynevezett hőskorból. Gimnazistaként jártam történelem felvételi előkészítőre is, ezeket a főiskola akkori oktatói tartották. Mindig is úgy gondoltam, hogy ez egy színvonalas intézménye volt a hazai felsőoktatásnak, ami jobb sorsra lett volna érdemes. **– Úgy látja, hogy a tanító- és tanárképzés lesz a SEK fő képzési profilja?**

– Édesapám soha nem értette, miért nem maradok a városban és megyek az ELTE-re. Mondtam neki, azért, mert helyben nincs régészet. Azok viszont, akik nem tudnak vagy nem akarnak a régióból elmenni, azok most Szombathelyen tanulhatnak az ELTE-n. Ami a tanárképzést illeti, ez most egy erősen felfutó ágazat, sok lehetőség rejlik benne, nagy támogatást kap kormányzati szinten is. Nagy esélyt látok arra, hogy a Szombathelyen remélhetőleg még meglévő, az egykori színvonalra utaló hagyományokat megerősítsük. A műszaki képzéssel kapcsolatban pedig azt gondolom, hogy az ELTE-n mindig is hiányzott az a terület, ami a műszaki képzés irányába mutatott volna. A jelenlegi kormányzati politika előnyben

részesíti a mérnökképzést. A duális képzés az egyetemen a mérnökképzés nélkül aligha volna megvalósítható, így ezen a fronton az ELTE is profitál az integrációból.

– Dékánként egyik fő célja az volt, hogy nemzetközi kapcsolatokot építsen, mindemellett az angol nyelvű oktatási programot is kidolgozták. Nőtt a külföldi diákok száma az elmúlt időszakban az ELTE-n?

– Hamar Imre professzor úrral közösen dolgoztuk ki a kari stratégiát, ő a nemzetközi kapcsolatokért felelős dékánhelyettes, és elmondhatom, hogy radikálisan nőtt a külföldi hallgatók száma, akik főleg Kínából érkeznek, de Iránból és Törökországból is járnak hozzánk diákok. A Kína felé nyitás jót tesz az egyetemnek, és ez teljesen összhangban van a kormány jelenlegi politikájával. A vendéghallgatóink egyéves angol nyelvű képzést kapnak, ez a további tanulmányokra készíti fel őket. Az oktatás alkalmassá teszi őket arra, hogy orvostudományi, közgazdaságtudományi vagy éppen műszaki területen tanulhassanak tovább. Mindemellett nagy az érdeklődés a pedagógia, gyógypedagógia, pszichológia és filozófia, valamint a médiatudományok iránt. Nem is beszélve arról, milyen nagy számban érdeklődnek a Kelet-Közép-Európa társadalmi változásait érintő stúdiumok iránt.

– Egy ilyen nagy múltú, szakmailag megkérdőjelezhetetlen egyetemnek is folyamatos megújulásra van szüksége?

– Jól látja, igen. Harmincezer hallgatónk van és hétezer oktatónk, ez hat római légiónak felel meg, lássuk be, ez a Római Birodalom haderejének az egyötöde volt. Mégsem szabad elkényelmesedni! Az intézmény az utóbbi években pozícióvesztésbe került. Volt úgy, hogy a ranglistákon nem az első helyen szerepelt, ingadozó lett a pozíciója. Remélem, hogy ez a folyamat lezárult és az egyetem tanult ebből. Az intézmény vezetése a dékánok összefogásával tudatos stratégiát dolgozott ki azért, hogy az ELTE ezt a pozíciót visszaszerezze. Ennek egyik legfontosabb alappillére, hogy az intézmény megtartsa tudományegyetemi rangját. Az oktatók pedig a kutatási eredményeiket beépítsék az oktatásba.

– Azt nyilatkozta egy interjúban, hogy a dékánválasztás időszaka sokkal nehezebb volt, mint a rektori pályázatra felkészülés, mert ott, akkor kevés ideje volt az erőgyűjtésre. Most is így érzi ezt? Valóban könnyebb volt rektorrá válni, mint dékánná?

– Tudni kell, hogy két évvel ezelőtt kevés idő állt rendelkezésemre. A pályázat kiírása után viszont olyan kari összefogás volt a háttérben, ami engem arra szorított, hogy nekem ezen a megmérettetésen el kell indulnom. Olyan oktatót, kutatót szerettek volna a kollégáim a kar élén dékánként látni, akinek a tudományos pályája érdemes arra, hogy a BTK dékánjaként megjelenítse azt a tudományos színvonalat, amit a kar magáról mutatni kíván. Számomra meglepetés volt ez a kari kiállítás. Robbanásszerű változást hozott a mindennapjaimban. Belecsöppentem egy helyzetbe, amire kevés felkészülési idő jutott. Azóta eltelt két év, az egyetem vezetésében lassan integrálódva megismertem a mindennapi prob-

lémákat. Tudtuk, hogy rektorváltás lesz, így kaptam támogató megkereséseket, dékántársaktól, vezetőktől, és lassan megérlelődött a gondolat bennem. Amikor a pályázati kiírás megjelent, láttam, hogy minden feltételnek megfelelek. Volt idő, jó csapattal a háttérben pályáztam a rektori posztra.

– Augusztus elsejével lép hivatalba rektorként. Ugyan a nyár a felsőoktatásban holtidőnek számít, mégis megsokasodhatnak a teendői erre az időszakra. Gondolom, nem sok ideje marad a brigetiói ásatásokra.

– Az ásatásokat kiválóan vezetik a fiatal kollégáim és a tanítványaim, már május 2-tól nagy energiával dolgoznak. Ami a mostani kettős pozíciómat illeti, duplájára nőttek a feladataim. A hivatalban lévő rektor úrral, Mezey Barnával folyamatosan egyeztetünk. Érdekes ez a helyzet, mert Szabó Miklós professzor úr rektorsága alatt vezettem az akkori rektori hivatal titkárságát. Visszakerülök oda, ahonnan elindultam.

– Mikor járt utoljára Vas megyében? Tartja a kapcsolatot szülővárosával, a régióval? Most ugyanis egyre több dolga lesz mifelénk.

– Két hete jártam otthon, és gyakran megfordulok a térségben, mert néhány éve vettünk egy nyaralót Kőszegen. De Szombathelyen lakik a nővérem, a közelben az öcsém, és ugyanitt még három családtagom.

– A család hogyan fogadta, hogy az eddiginél is több teendője akad majd az egyetemen és esetleg többet kell nélkülözniük az ön társaságát?

– Lassan hozzászokhattak, hiszen a gyerekek beleszülettek ebbe a helyzetbe. A kislányom most ötéves, másfél volt, amikor az akadémiai székfoglalómat tartottam, és nagyon fegyelmezetten végigülte az egészet, egy pillanatot leszámítva, amikor álltam a pulpitusnál, és kirohant utánam, azt mondogatva, hogy „apa, apa”! A kisfiam pedig csak egyéves múlt. Amikor csak tehetem, én viszem a lányomat az oviba, és délután megyek érte. Minden fontos eseményükön ott vagyok, részese vagyok az életüknek. Párom pedig minden ilyenén döntésemben támogat.

– Három évtizede tanul, dolgozik az ELTE-n, milyen gondolatok fogalmazódnak meg önben, ha arra gondol, hogy az egykori alma materének rektori székében foglalhat helyet?

– Amikor egyetemi ünnepségek alkalmával belépek az aulába, egy semmivel össze nem hasonlítható érzés lesz úrrá rajtam. Egyetemi életem fontos eseményei ilyenkor mindig felidéződnek bennem. Eszembe jut az évnyitó 1982-ben, amikor a dékáni kézfogással egyetemi polgárrá avattak. Felidézem a diplomaosztó ünnepséget 1988-ban, amikor átvehettem kitüntetéses okleveletem. Három évvel később ugyanitt doktorrá avattak, 1996-ban itt vettem át PhD-okleveletem. Amikor egyetemvezetőként ülök a pódiumon ugyanebben a teremben, és látom az ünneplők arcán a megilletődöttséggel vegyült örömet, több mint három évtized jeles eseményei idéződnek fel bennem egyetemi életemből. Ez az, amit én ELTE-s tudatnak nevezek, és ezt soha senki nem felejtí el, aki valaha is ide járhatott.

Prof. dr. Borhy László akadémikus

Az ELTE BTK dékánja

2017. augusztus 1-jétől az ELTE rektora

Szombathelyi születésű ókortörténész, régész

A Kanizsai Dorottya Gimnáziumban érettségizett

Az ELTE-n doktorált

Az ELTE BTK Régészettudományi Intézetének egyetemi tanára, intézetigazgatója

Régészeti kutatásokat folytatott Európában és hazánkban számos helyen. Szakterülete: a késő római hadtörténet, római császárkori művészet, ókori falfestészet, glyptika, latin epigraphia római koros tanácsatást vezet Brigetio polgárvárosában

SZÖVEG: KOVÁCS ÁGNES KÉPEK: TIMÁR GERGELY

A Bartók–Kalocsai házaspár úgy véli, sokat köszönhet Szombathelynek

A budapesti csúcsforgalomban beszélgettünk. Araszoltunk a háromnapos ünnep előtt, a délutáni verőfényben. Kalocsai Andrea, vagy ahogy a barátai, ismerősei nevezik, Kaló, szép, energikus, széles gesztikulál és nagyokat nevet. A hangját senkiével nem lehet össze-
téveszteni. Hihetetlenül tisztán beszél, nemcsak a kamerák előtt, de civilben is. Férje, Bartók László a főváros egy másik pontjáról indult a fotózás helyszínére kislányukkal, Borcsával.

a megbeszélt időben már mindannyian egy helyen voltunk. Kaló vékony, akár Audrey Hepburn! Még a mozgásában és a fekete-fehér ruhájában is van valami, ami a filmsztárra emlékeztet. A haja most rövid, vöröses, lazán a füle mögé simítva, amikor a televízió épületében találkozunk, lejön elénk, a büfébe kísér minket, kávét rendel, hogy felfrissüljünk, míg ő átöltözik. A nagy csarnokban megnézzük Süsüt és a Tévé Macit, majd gyorsan elindulunk, tudjuk, a belvárosi stúdióig hosszú még az út.

– Jaj, mi már annyi kísérletet tettünk rá, hogy hazamenjünk Szombathelyre! Amikor Sára Sándor elnöksége véget ért a Duna Tv-ben akkor pályáztam a városi tévé igazgatói posztjára. Azt gondoltuk, visszamennénk, mert volna a városban dolgunk. Egy digitális tévé tervét tettük le az asztalra, olyanét, ami aztán másfél évtized után jött csak be Magyarországra.

– **Nem a színházalapítással kapcsolatban voltak érintettek? Hiszen kezdetektől fogva dolgoztatok a helyi téátrum létrehozásán.**

– De, jól emlékszel, az volt minden vágyunk, hogy legyen színház. Tudod, mi sokat kaptunk a várostól. Amikor a televízióhoz kerültem, akkor is mindig elmondtam a kollégáknak, hogy én Szombathelyen váltam tévéssé. A mai napig használom az ott megszerzett tudást. Sose felejttem el, hogy Sibinger János megkövetelte, hogy a vágópult felett nem lehet morzsázni! (nevet)

– **Meséld el, hogyan lettél televíziós! Ha jól emlékszem, egészségügyi középiskolába jártál.**

– Igen, az Entzbruder Dezső Szakközépiskolába jártam, de már ott is foglalkoztam a szép magyar beszéddel. Drága Boros András tanár úr készített fel a Kazinczy-versenyre, aztán elkezdtem verset mondani.

– **Bartók László Versmondó Stúdiójában?**

– Nem, dehogy! Az később volt. Először Lacival egy iskolai rendezvényen találkoztam. Jevgenij Jevtusenko Akar-e Moszkva háborút? című versére írt zenemű előadásában ő mondta a szöveget a dalmű alá. Bemutattak minket egymásnak, és hosszú ideig nem is kedveltem őt. (nevet)

– **Olyannyira, hogy végül hozzá mentél feleségül.**

– Igen, több év múlva, és azóta is együtt élünk, már huszonöt éve. A barátnőmet kísértem el a versmondók közé, ahol sok ismerős fogadott, többek között Nagy Topi János, ő nagyon jó barátom volt. Laci az elején nem nagyon boldogult velem, mert engem nem igazán lehetett irányítani.

– **Dolgoztatok aztán együtt az Ifjúsági Színháznál, mondatok verset esküvőkön, városi rendezvényeken, szerveztetek tábor, és létrejött a Városi Tévé.**

– Igen, alapító tagja voltam én is és Laci is. Aztán jött a megkeresés a Duna Televíziótól, bár akkor még nem tudtuk, hogy mi szerveződik. Lacit hívták meghallgatásra, de feltűnt nekik a válogatáson a hangom, és behívtak engem is. Végül ennek a különös véletlennek köszönhetem, hogy a Dunának is alapító tagja lehettem. Életem legjobb döntése volt, hogy eljöttem. Csodálatos évek voltak. Az volt az én második szocializációm.

Dolguunk van **ittthon!**

Az első operatőrök egyike Illés Papi bácsi, Jankovics Marcell napi vendég volt, Csoóri Sándor, Sára Sándor között tölteni a napjaimat fantasztikus élmény volt.

– **De miért vágytál folyamatosan vissza a vidéki életbe? Szó szerint sztárokká váltatok, újságok címlapján szerepeltél, megismertek az utcán.**

– Nem voltunk celebek, inkább az volt a cél, hogy ezeken a műsorokon keresztül kicsit megemeljük a nemzetet. Amikor aztán jöttek a változások, úgy éreztem, hogy nekem nincs már feladatom. Szerettem volna pedig megmutatni, hogy amit megtanultam a tévében, azt otthon is tudnám kamatoztatni.

– **A fővárosi nyüzsgés miatt is szeretnétek inkább vidéken élni?**

– Budapest örült tempót diktál. Nem szeretem ezt a várost, szörnyű, hogy naponta két órát a dugóban ülök tétlenül. Egy kollégám írt egyszer rólam egy cikket, amiben az állt, Kaló, aki a gyertyát háromfelé tőri, és hat végén égeti. A tévében is mindent feleannyi idő alatt csinál meg, mint más, nem bírok lötyögni, gyorsan élek.

– **Összejártok a régi kollégákkal, vagy ma már erre nem jut idő?**

– Igen. Megmaradtak a kapcsolatok, az emberek összejárnak. Szép időszak volt, mindenféle műsort vezettem, mindig azt mondom, az időjárás-jelentés és a jégkorong-közüvetítésen kívül minden megvolt. (nevet) A Duna Tévénél mindnyájan érkeztünk valahonnan, hoztuk a magunk kisközösségi kultúráját. Mind megértettük egymást, de a ház falain kívül már ott volt a pesti flaszter, ezt máig nem szoktam meg.

– **Szombathelyen minden lassú. Nem volna unalmas újra vidéki lányként élni?**

– Milyen öröm volt vásárolni hétvégén a Fő téren! Ott volt a hentes, a zöldséges, egy órát vásároltál, kettőt beszélgettél. Ez azért nem rossz! (nevet)

Bartók László – Radnóti-díjas előadóművész, színész, szinkronszínész

Számos fontos közösség megszervezése és működtetése fűződik a nevéhez. Az egyik legfontosabb a Vasi Versmondó Stúdió, amelynek alapítója és tizenkét évig a vezetője volt. Játszott a szombathelyi Ifjúsági Színházzal, dolgozott a Szombathelyi Televízióban. Később a Duna Televízió szerkesztő-műsorvezetője lett. Színházi társulatok darabjaiban játszott színészként, gyakran lépett színpadra a Forrás Színházzal. Játszott a

Marosvásárhelyi Nemzeti Színházban, a Szabadkai Népszínházban, a Békéscsaba-i Jókai Színházban, több tucat hazai és külföldi filmben. Régóta szinkronizál filmeket, sorozatokat. Élete fontos része a sport, korábban vívott, öttusázott, teniszezett, triatlonozott, még kaszkadőrként is dolgozott. Előző házasságából született fia, Bartók Zoltán a TV2 szerkesztő-riportere, jelenleg a Zenebutik csatorna producere.

– **A sorsodban volt néhány vargabetű. Ha jól tudom, néhány éve felálltál, és elmentél Moszkvába? Ez hogy jutott eszedbe?**

– Életem legjobb döntése volt. Akkoriban mindenki nyugatra indult, én „csakazért-is” keletre mentem. Beültem egy évre a Lomonoszovra, a saját pénzből tanulni, kivettem egy év fizetés nélküli szabadságot. Tanultam és színházba jártam. Ugyanis előtte színházmenedzsernek készülve a főiskolán Bécsy Tamás tanítványa voltam, Jó volt vele a kapcsolatom, mindig kitűnőre vizsgáztam nála. Szóval a televíziózás mellett tanultam is.

– **Amikor hazajöttél, úgy érezted, vágysz egy kisbabára? Elérkezett az ideje...**

– Dehogyan éreztem ilyet! A testvérem hívott, hogy rosszul van, elmondta, hogy érzi magát és bejelentette, hogy várandós. Mondtam neki, hogy én pont így érzek. Nem sokkal később kiderült, kisbabánk lesz. Majdnem egy időben születtünk.

– **Laci hogy fogadta a hírt, hiszen van egy negyvenkét éves nagyfia, két gyönyörű unokája. Meg sem lepődött?**

– Töltöttem pálinkát, néhány feles után, a lassan felfordított tálak alatt voltak a tesztek, végül pedig egy kis ultrahangkép. Laci aztán elsírta magát, letérdelt a korondi Szűz Anya szobor elé és imádkozott. Szép pillanat volt.

– **Akkor most minden Borcsáról szól? Vagy hogy szólítjátok? Bartók Borbála, nagyon jól csengő név.**

– Csakis Borcsának hívjuk. (nevet) Mi eldöntöttük, hogy volt elég munka, vastaps, adás, mostantól este hétkor fürdetés. Minden megváltozott. Bár ahogy nőtt, megismerte a munkánkat, járt a televízióban is többször, de nálunk ez nem számít. Itthon nem nagyon nézünk tévét. Helyette mesét olvasunk. Egyébként sem gondol arra, hogy mi híresek volnánk, a NatGeon meg nem vagyunk. (nevet)

– **Borcsa nyitott gyerek? Látszik rajta bármiféle vágy a szereplésre?**

– Korai lenne még megítélni, hiszen most kezdte csak az iskolát. Német tanítási nyelvű suliba jár Zuglóban. Laci néha elviszi magával szinkronizálni, de mindig azt mondjuk, csak kultúrával ne foglalkozzon majd a gyerek! Bár Laci nagyfia, Zoltán végül is szakmabeli lett, és nagyon szereti a hivatását.

A bérház aljában a közösségi kertet locsolják, lifttel meggyünk fel az emeletre, Bartók László és kislánya, Borcsa a stúdióban vár minket. Fotográfus kollégám már előkészült, gyorsan dolgozni kezdünk. Laci sportosan elegáns, nancsszerű nadrágban, napszemüvegben. Gyakran jár így, hiszen a városban robogóval közlekedik. Borcsa kiválaszt egy pörgős szoknyát, kedvesen mosolyog szülei oldalán. Sorra emlegetjük a közös ismerősöket. Szívesen idézzük meg a Versmondó Stúdió emlékét.

– Tudod, hiányzik Szombathely, mégis ritkán jutok el a városba. Egy ideig volt egy parasztházunk Döbörhegyen és az volt a bázis. Elvállaltam a polgármesterséget is, mert a falu lakossága bízott bennem – kezdi a beszélgetést Laci.

– **De mégis honnan tudtad, mi kell a településnek?**

– Úgy, hogy elmondták. A mindennapjaikat tettük könnyebbé azzal, hogy sok problémát megoldottunk a faluban. A település jelenlegi polgármestere, Nagy János akkor még úgy érezte, elveszik a közigazgatási útvesszőkben. Élére álltam a dolgoknak és óriási szeretettel hálálták meg a munkámat. Ezért érdemes dolgozni.

– **Budapesten szinkronizáltál, verset mondtál, pódiumesteken léptél fel, filmeztél, aztán leugrottál Döbörhegyre kaszálni? Miért?**

– Mert vágytunk a csendre, jó volt ott lenni, nem volt kérdés, hogy szívesen teszünk a faluért. Most már nincs meg a parasztházunk, de azt a kedvességet soha nem lehet elfelejteni. Akkoriban volt kétéves a lányunk, fontos feladat, hogy őt fel kell nevelnünk, de ez a feladat még pluszenergiát adott. Ez a tisztelet megfizethetetlen, és ahogy mondani szoktam, áfamentes és a tiéd!

– **Amikor Budapestre költöztetek, a négy év ingázást követően te is a tévénél dolgoztál, de új utak is nyíltak, szinkronszínész lettél! Vannak színészek, akik azt vallják, ők maguk alkalmatlanok erre a feladatra.**

– Igen, tudom, szokták is mondani! (nevet) A színpadi jelenlét az más. Itt rengeteg dologra kell figyelni. Először is oda kell érni a helyszínre, mert drága a stúdióbérlés, nem lehet órákig próbálgatni, hogy sikerül-e felolvasni a szöveget. De a viccet félretéve tényleg pontosnak kell lenni. Tudni kell blattolni, nem hibázhatsz, nincs idő arra, hogy ötször-hatszor kezdj újra egy párbeszédet.

– **Az hogy lehet, hogy itt a fővárosban nem működtetsz Versmondó Stúdiót?**

– Nézd, itt olyan távolságok vannak, hogy nem lehet. Próbálkoztunk, de rendszeresen nem tudtak beérni kezdésre a gyerekek. Ez egyfajta műhelymunka, hosszú időn át foglalkozunk egy verssel, hogy aztán egy háromperces előadásban benne legyen annyi drámai erő, mint egy színházi esten. Már pódiumestet sem éri meg összeállítani, mert rengeteg erőt, energiát kivesz az emberből. Visszatérve a stúdiósokra, azokra vagyok a legbüszkébb, akik nem lettek színészek, de versszerető szülőként továbbadják gyerekeiknek ezt a szemléletet. Persze sokan vannak közülük a pályán volt stúdiósok vagy Kárpát-medencei versmondótáborosok, hiszen több mint száz versmondótáborban okítottam a versmondás művészetét, amiért Radnóti-díjjal is kitüntettek.

– **Fekete Ernőre, akit sokan a városban Tiborként ismernek, emlékszem, de járt a stúdiódba Dominek Anna vagy a szélekelykeresztúri Skovrán Tünde is, ugye?**

– Igen, Tibi a Katona József Színház vezető színésze, nagyon büszke vagyok rá, Tünde már Hollywoodban színészkedik, Al Pacino iskoláját végezte el nemrég, de említhetném Gosztola Adélt, a vajdasági Elor Eminát, de még Pintér Tibort is, akinek kisgyerekkorában én meséltem a lovaglás szépségéről. Mára övé az egyetlen Lovas Színház az országban.

– **Figyeled a szombathelyi kulturális híreket? A színházalapítókkal nagyon sokat dolgoztatok azon egykor, hogy a városnak színháza legyen!**

– Figyelem, természetesen. Korábban sokat dolgoztunk azon, hogy legyen színház. A koncepciónk az volt, hogy a régió profi csapatait egy közösségbe gyűjtsük. Annyi a tehetséges táncos, énekes, zenész, jó volna őket a városban tartani. Aztán meg javasoltunk a teátrum működtetésére is sok praktikus dolgot. Ilyen az intendatúra felépítése, létrehozása. Ne kelljen az igazgatónak menni a törvényhozókkal tárgyalni. Legyen egy menedzsmenst, aki felfogja az ütések, akár egy puha párna. Továbbá szerettük volna kihasználni a város adottságait a nyári hónapokban is.

– **Mi hiányzik legjobban a városból?**

– A barátok, ismerősök. Akikkel be lehet ülni egy kávéra a Fő téren. Jó kocogni a Csónakázótónál, ha megöregszem, azért akkor sem akarok tétlenül pipázni és azon lamentálni, milyen jó volt fiatalon. Aktív, tevékeny életre vágyom.

– **Sokat sportoltok, energikusan éltek, ha jól tudom, nemrég kaszkadőrfeladatot is vállaltál egy filmben.**

– Jaj, ne is mondd! Egy lépcsőről kellett lezuhanom to-lókocsival! Megcsináltam, de nem mondhatom el, melyik sorozatban adják majd a jelenetet. Szerintem úgysem ismer meg senki. (nevet)

Kalocsai Andrea – előadóművész, műsorvezető

Egészségügyi szakközépiskolát végzett, televíziós lett, később egyetemi diplomát szerzett színházi és felnőttképzési menedzserként. A csatorna alapításától, 1992-től dolgozik a Duna Televíziónál. Vezette a Kedves, a Jókivánságok határok nélkül, a Kikötő, a Kultikon, a Szín-lap és a Mentor című műsorokat, de híradózott is, majdnem két évtizeden át. Az egyetlen arca a Duna Televíziónak, aki az első napon is és még mind a mai napig látható a Dunán. Oroszul tanult a Lomonoszov Egyetemen. Hivatásos előadóművészként 25 évig állt és játszott a színpadon hazai és külföldi társulatokban. Önálló estjeivel és színházi produkciókkal bejárta Európát, valamint az USA és Kanada magyar közösségeit.

Áttetsző közeg vagyok

SZÖVEG: JÁRAI ATTILA KÉPEK: TIMÁR GERGELY

Balázs Gergely és a magányos hegedűszó

A béke szigete, a kizökkent idő, a boldogság maga. Ez az érzés vesz erőt rajtam, amikor belépek a Budapesti Hare Krisna Templom és Kulturális Központ előcsarnokába. Egy szép fiatal lány nagy csendben mossza a padlót, mosolyog. Papucsot kapunk, az üvegajtó olyan tiszta, hajszára állok meg előtte, fel sem tűnt, hogy ott van. A kanapén csendesen imádkozik valaki. A mantrázás hangja bezengi az egész teret. Balázs Gergely hegedűművészt keressük, azt mondják, gyakorol, de azonnal szólnak neki, hogy megjöttünk.

Semmit nem változott, mióta nem láttam, csak az a sok göndör haj tűnt el, helyette kopaszra nyírt férfi jön elénk, egyszerű öltözetben, csibészes mosollyal az arcán. Megölel minket, Hare Krisnával köszönti a többieket, két tenyerét egymáshoz szorítja a szíve vonalában, meghajol kicsit. Elkísérjük a pró-

baterembe, amely az ételosztó helyiség mellett áll. Azonnal azt kérdezik tőlünk, ennénk-e valamit. Ládákban narancs, sült hús illata száll. A művész elmondja, készül az ebéd a rászorulóknak, a társai nemsokára útra kelnek. A hangszigetelt kis helyiségben kész kábelerdő, dobok, kongák, a kottatartóra erősítve fényes csengők. Gergely gyorsan elhelyezkedik, kezébe fogja az elektromos hegedűt

és rázendít. Eggyé válik a hangszerrel, lehunyja a szemét és mi lélegzetviszsafojtva hallgatjuk. Aztán szép inget ölt, homlokára szakrális jelet fest (tilak) és beszélgetni kezdünk. Szóba jön a család, a koncertmester édesapa, a konzis évek és természetesen a Zeneakadémia is. A sok formáció, a jazz, a népzene, a világzene és minden más produkció. Külföldi turnék, és zenekari művészként töltött

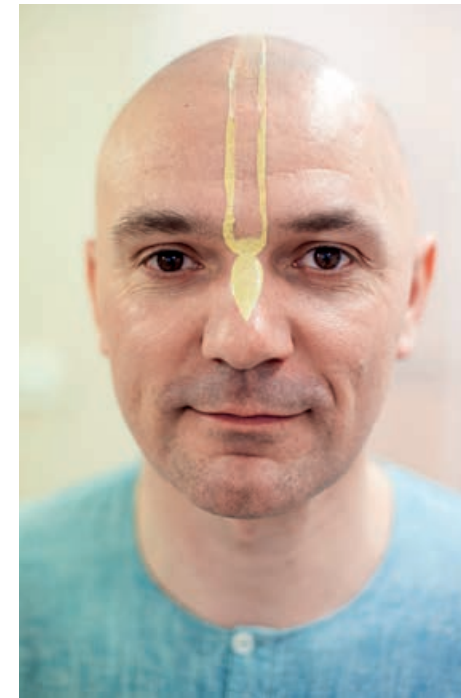
hosszú hónapok. Gergely útja mégis valami más. A saját zenéjét akarja játszani, a saját vágyai szerint. Ezért döntött úgy, hogy a saját útját járja.

– Tudod, egy zenekarban alkalmazkodni kell. Előfordul, hogy mások véleménye nem egyezik az én elképzelésemmel. Ez nyilván okozhat frusztrációt, aztán meg a hangszeres játék is rutinná válhat. Az emberek többsége küzd mentális problémákkal, mert nem vagyunk elégedettek önmagunkkal. Elvárásaink vannak, amelyek nem valósulnak meg. A művész elmeséli, milyen sok feladattal jár egy koncertmesteri élet. Vonásnak elkészítése, ujjrendezés, a zenekari anyag megtanulása, sorolja, és nagyon pontosan kell ismerni a partitúrát is. Sokat kivesz ez az emberből. Gergely nem akarta ezt tenni, és valójában ott lapult minden mélyén az az érzés, hogy nem volt elégedett a saját hegedülésével. Abban is egyetértettünk, hogy ő valójában szólista alkat.

– Kiállni a színpadra, mámorító érzés! Mégsem hittem magamban, mert rájöttem, hogy a gyűrűsujjam és a kisujjam lassabban mozog, mint kellene. Senki nem vette észre, még az akadémián sem. És igen, a saját zenémet akarom játszani. Ha beülsz a turnébuszba vagy kiülsz a

Egyébként nekem nyolcéves koromtól ez volt a céloim. Kaposváron laktunk, ministráltam, hittan előtt épp az apszisnál sétáltam és tudtam, hogy a zenémmel akarom elérni, hogy az emberek eljuthassanak Istenhez

hegedűposztra egy koncertteremben, akkori is mást szolgáltsz. A pécsi zenekari két év után Gergely a fővárosba költözött. Szinte mindennap eljárt a Krisna templomba. Itt kezdte a napot, belépett egy imára próbák előtt, szolgált a szertartásokon, egyszer úgy döntött, beköltözik. Odaadó híve lett Istennek, bhaktává vált. Az asramban (szálláshely, menedék) lakott, takarított, imádkozott naphosszat, még a hangszert sem vette elő. Somogyvámosba, a Krisna-völgybe is elment, találkozott ott olyanokkal, akik annyira magas szintű gondolkodásról tettek tanúbizonyságot, így elmélyült a Krisna-tanokban. A beköltözése nyolc évvel ezelőtt történt, akkor beiratkozott egy bhaktaképző programba és leszolgált az oktatás árát. Egész nap takarított és meditált.

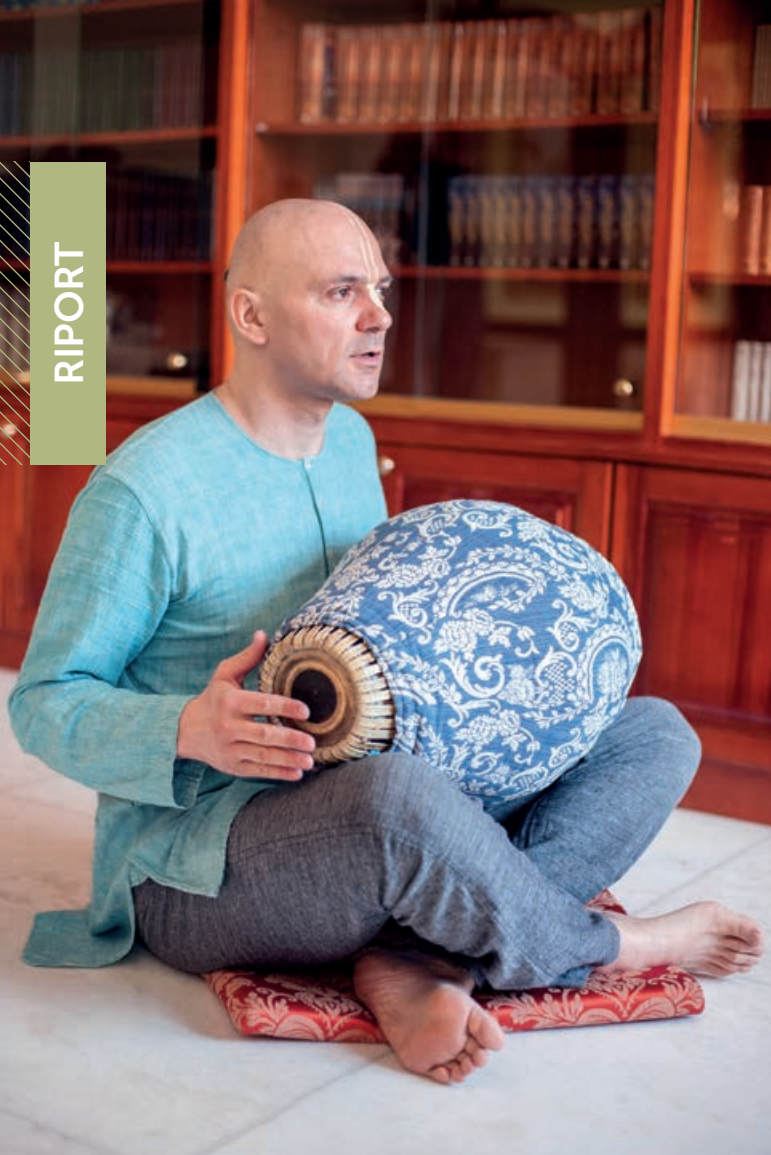
Hare Krisna, Hare Rama

- A Krisna-tudatú hívő nem fogyaszt alkoholt, sem kávé, sem fekete teát, sem húst.
- A Hairből ismerjük a Hare Krísnát éneklő fiatalokat, akik a Central Parkban énekelnek. Ennek az az oka, hogy az amerikai filmek is felkapták a témát, mert akkoriban rendkívül népszerűvé vált a vallás.
- A meditáció kelléke egy 108 golyóból álló imafüzér, a dzsapa-lánc, a málá. A láncot egy zsákban tartják. A mantrázás során a zsákot kézben tartják, közben a láncszemek egyenként való megérintése közben elmondják a mahá-mantrát. Ezt nevezik „egy kör” dzsapázásnak. Az avatott hívek számára napi tizenhat kör dzsapázás kötelező, amely másfél-két órát vesz igénybe.
- A Krisna-tudat a hinduizmusnak az egyik modernizált változata (neohinduizmus), amelyet főleg európai és észak-amerikai területeken népszerűsítettek 1966-óta. A Krisna-tudat Nemzetközi Szervezete (ISKCON – International Society for Krishna Consciousness) a köznyelvben Hare Krisna mozgalom, vagy a Hare Krísnások, egy gaudija-vaisnava alapokon álló, hinduizmus-

sal rokon, annak filozófiájából és mitológiájából táplálkozó vallási szervezet. 1966-ban, New Yorkban alakult, A. C. Bhaktivedánta Szvámí Prabhupáda alapította. Legfontosabb vallási szövegei a Srímad Bhágavatam és a Bhagavad-gíta tradicionális indiai szentírások, amelyek eredete a hagyományos hindu nézetek szerint több mint 5000 évre nyúlik vissza.

– A tilak valamely szent hely vagy folyó földjéből, agyagából készül. Tisztálkodás után helyezik el a jeleket, miközben Krisna neveit ismételtetik. A test díszítésével arra utalnak, hogy testük uruknak temploma. A házasság homlokának közepén egy piros színű korong is látható, amely férjességüket jelöli, ezt Indiában bindi néven ismerik – ott, ha gyászolnak, fehér színben helyezik fel, esküvőkön pirosban, de színe változhat a ruházattal összhangban is.

– A férfiak kopaszsága a világi élvezetekről és a földi dolgokhoz való ragaszkodásról való lemondást, illetve a tisztaságot jelképezi. A hátsó részen meghagyott (a fején kerek alappal rendelkező) hajtincs pedig a Krísnába vetett hit szimbóluma, ezzel is jelezni szeretnék a buddhizmustól való tanításbeli különbséget.

**Nem tudnék olyan lány-
ba beleszeretni, aki kávét
fogyaszt, húst eszik és
dohányzik, vagy ha bele
is szeretnék, nem tudnék
vele élni**

– Jó volt, de a lelki békét nem találtam meg, mert ezekben a hónapokban nem tudtam hegedülni, és ez nem volt jó! Rájöttem, hogy számomra pedig ez a lényeg. Muszáj a színpadon állnom. Gergely a kisfia édesanyjával is a Krisna-templomban ismerkedett meg. Ahogy ő mondja, hiányzott neki a szerelmi érzés, a szó szoros értelmében magányos volt. Egy vasárnapon ismerkedtek meg, a művész felvette a selyemdhót (egy végből tekert nadrág) tilakot festett a homlokára és találkoztak. Szerelmükből született Naraszimha,

aki azóta nagyfiú lett és Krisna-tudatú oviba jár. A szülők nem élnek együtt, de mindössze néhány száz méterre laknak egymástól, hogy közösen nevelhessék gyermeküket.
– Harminchárom éves koromig a fogyasztói társadalom művészi szférájában, önmagára, saját érzékeire koncentráló emberként éltem. Mindenkinek van elvárási szintje, a bhaktáké az, hogy minél jobb szolgálatot tudjanak adni Krisnának, a saját tanítómesterüknek. Nem isten felé akartam adni, hanem magam felé, meg a szeretteim felé. De én az önző dolgok egy részétől meg akarok szabadulni.
Gergely számtalan formációval játszott, mégis a jógameditációk állnak hozzá legközelebb. A jógini tartja ilyenkor az órát, a művész pedig játszik. Akkor sikerül elérni a legoptimálisabb hatást, ha az oktató hangját nem nyomja el a zene, viszont egy-egy ászana kintartásában belső erősítést, inspirációt adhat a muzsika. A Lélekhegedű koncertek azonban más célt is szolgálnak. Ezek nagy része improvizá-

ció. Ilyenkor a művész elsősorban sugallatokra hallgat. Aki a zenét befogadja, azt érzelmileg befolyása alá vonja. Gergely azt szeretné, ha ilyenkor minden egyes hallgatója azt kaphatná, amire vágyik.
– A szólókoncertemen az inspirációkra és a sugallatokra hallgatom. Nem irányítok semmit, én csupán közvetítő vagyok. Ha én eléggé el tudok állni az útból, és nem befolyásolom ezeket az inspirációkat, vagyis egyfajta áttetsző közeg va-

gyok, akkor a zene gyógyítólag is hathat. A zeném tehát az útból elállás megnyilvánulása. Kaptam már rá visszajelzést, hogy működik.
Gergely néhány hónapra hajóra megy dolgozni, ezúttal klasszikus vonósnegyessel játszik. A Lélekhegedű előadások mellé ugyanis nagyon kellene egy jó menedzser. A művész ebben nem igazán tehetséges, de minden lehetőséget megragad, hogy megmutassa magát.

SZÖVEG: SZEKÉR DÓRA
KÉPEK: MAGOSI BEÁTA ARCHÍVUMÁBÓL

Bölcsesség, boldogság, szerencse

– az ősi henna elűzte a gonoszt

“

Ha nem igazat szólok,
ne nyújthassam többé
hennázásra a kezem!

”

(rég arab mondás)

Homonnay Gergely:
Puszi, Erzsi!

Erzsébet Fenevadova minden idők legnagyobb celebritása. Egy igazi bundás királynő, szőrös fülű, bajszos díva, szupermodell, politikai szakkomentátor asszony. Sokoldalúsága szinte felsorolhatatlan, bölcsessége káprázatos, többek között ezért is teljesen jogos várományosa az elnök asszonyi posztnak. Hívei tudják, hogy életük Erzsébet útmutatásai nélkül mit sem érne. Nagyságát gyakorta versben is megéneklük, az írástudatlanok pedig Erzsébet kifinomult ízlésének eleget téve tonhalban fejezik ki mélységes tiszteletüket. Erzsébet jelenleg Budán, a Hotel Wardrobe Wellness Superior***** elnöki lakosztályában él. Sajnos szingli. Pillanatnyilag csak egyetlen, hozzá méltatlan udvari szolgálója, Gergely próbálja megteremteni a kivételes nagyságához illő körülményeket.

Könnyed, humoros, szórakoztató. Ez tipikusan az a könyv, amit akár a gyerekek is bizonyos kor fölött elolvashatnak. A macskákat annyira nem is szeretem, de ezt a könyvet igen. Ismerjék meg a vagány, az egyedi királynőt, Erzsit! Libri Kiadó, 2016

A szerelmes Királynő
– **Négy ország uralkodója**

Az angol királyi család magyar hercegnéjének történelmi regénye a 15. századba, a százéves háború korába viszi el az olvasót. Aragóniai Jolán 19 éves, amikor feleségül adják Lajoshoz, az Anjou herceghez. Barátaát és családját hátrahagyva a fiatal lánynak bizonyítania kell rátermettségét a francia királyi család pletykákkal, cselvetésekkel és árulásokkal terhelt légkörében. Miután fiatalon megözvegyül, rá marad a feladat, hogy teljesítse férje küldetését: meg kell óvnia Franciaországot a széthullástól, egyben pedig igazgatnia az Anjou család életét. A szövevényes, sodró erejű történetben a kor olyan híres szereplői is feltűnnek, mint az Orléans-i Szűz vagy Agnès Sorel, VII. Károly francia király legendás szeretője.

Egy kiváló történelmi könyv, amely beszippantja az olvasót. Olvasmányos, könnyed stílusa a nyár kedvenc könyvévé válhat. Mindemellett hiteles, izgalmas korkép ad. Ideális olvasmány minden korosztálynak. Libri Kiadó, 2017

Robert Seethaler:
Egy egész élet

Andreas egész életét az osztrák Alpokban éli le, ahova négyéves kora körül, édesanyja halála után érkezik. Szükszavú, nehezen megnyíló különc, akinek nehezebb esik megfogalmaznia érzéseit, ezért, amikor beleszeret Marie-ba, munkatársait kéri meg arra, hogy lobogó tüzekkel kiírják a szemközti hegy oldalára: „Neked, Marie!”. Amikor nem sokkal később a várandós Marie-t maga alá temeti egy lavina, Andreasnak összetörik a szíve. A völgyet egyetlenegyszer hagyja el, a második világháborúban megjárja a Kaukázust és a szovjet lágeret. De hazajut, és visszatér a hegyre...

John Williams Stoner című regényéhez hasonlóan ez a regény is olyan, el kell olvasni. Nincs benne semmi dráma, eltűzött történet. Maga az élet elevenedik meg a saját valóságában a sorok között. Elmélyült, nyugodt órákhoz. Park Kiadó, 2017

Magosi Beáta kozmetikusmester, sminkmester és hennafestő. A DK–make up Academyn szerzett sminkszakértő diplomát, majd a Mask Smink iskolában sminkmester és hennafestő oklevelet. Saját bevallása szerint a sminkes szakma alapjait akkor tanulta meg igazán, amikor még képzőművésznek készült, ezért fontosak számára azok a rajztanárok is, Vörös Ferenc, Masszi Ferenc, T. Takács Tibor, akiknek segítségével most nem lenne ecset a kezében. Magosi Beátát ezúttal a hennafestésről kérdeztük.

– Mit tudunk a henna eredetéről?

– Szerintem, mióta ember él a Földön, van igénye a testfestésre. Az első emlékek a Nílus völgyéből származnak, egy ott talált múmia ujjhegyei hennával voltak színezve. A hennát mostani tudásunk szerint először Egyiptomban használták a tenyér, a talp és körmök, ujjhegyek festésére. A henna hűsítő hatású gyógynövény, kezdetben a sivatagi népek nem a díszítő, hanem hűsítő hatását használták ki.

– Milyen alapanyagokból készítették a klasszikus hennafestéket?

– Az ősi recept titka a múlté, vagy legalábbis annak mélyén rejtőzik, a mai festék hennaporból, citromléből, eukalip-tuszolajból és kristálycukorból áll.

– Milyen kapcsolatban áll a festés a vallási szertartásokkal?

– A Közel–Keleten a hennát elsősorban a gonosz hatalmak távoltartására használták. Indiában a legtöbb mehndi minta valamilyen vallási hiedelemhez vagy szokáshoz kötődik. A muzulmánok keze csak absztrakt mintákkal lehet megfestve, hogy ne vonja el figyelmüket az imáról. Egyes helyeken a köldök felett elhelyezkedő testtájakat szentnek tekintik, így vallási jelképeket csak ide lehet festeni.

– A formáknak, mintáknak mi a jelentése, üzenete?

– Indiában a növényi ornamentika, az arab országokban a lendületesebb vonalú díszítések, Afrikában a geometriai alakzatok jellemzőek. A mintázatok kultúrától függően elsősorban az egészséget, bölcsességet, boldogságot, termékenységet vagy a szerencsét szimbolizálják. Minden mintának–formának van jelentése és üzenete. A lótusz–

virág például a lélek, az élet és az újjászületés, a delfin a szabadság, az álomcsapda a rossz álmok elűzésének, a virágok általában a nőiesség szimbólumai. Manapság inkább díszítő céllal kerülnek a bőrre.

– Milyen módon jelent meg a henna más kultúrákban?

– Személyes kedvencem az esküvői szertartáson viselt mehndi díszítés története. A hagyomány szerint a vőlegény látja el hennával a menyasszonyt és a család többi tagját. A minta elkészítése előtt a két örömanya hennát nyom a házasulandók kezébe. Ez a legjobb alkalom a család nőtagjainak az ismerkedésre. A menyasszonynak addig nem kell semmilyen házimunkát végeznie, amíg a henna le nem kopik a kezéről, és minél sötétebb a henna, annál jobban fogja szeretni a leendő anyósa. A vőlegény nevének kezdőbetűit is elrejtik a kacsaringós mintában, a vőlegénynek a nászéjszakán kell megkeresnie a monogramját. Ha megtalálja, ő lesz az úr a háznál, ha nem, akkor az asszony.

– Amíg festettél, milyen speciális kéréseknek kellett eleget tenned?

– Nagyon változatos kérések voltak, változatos mintákkal. Aminek nem tettem eleget, az az intim testtáj festése volt. A henna lényege, hogy szerencsét, áldást hozzon viselőjének!

– A henna is valójában egyfajta testfestés?

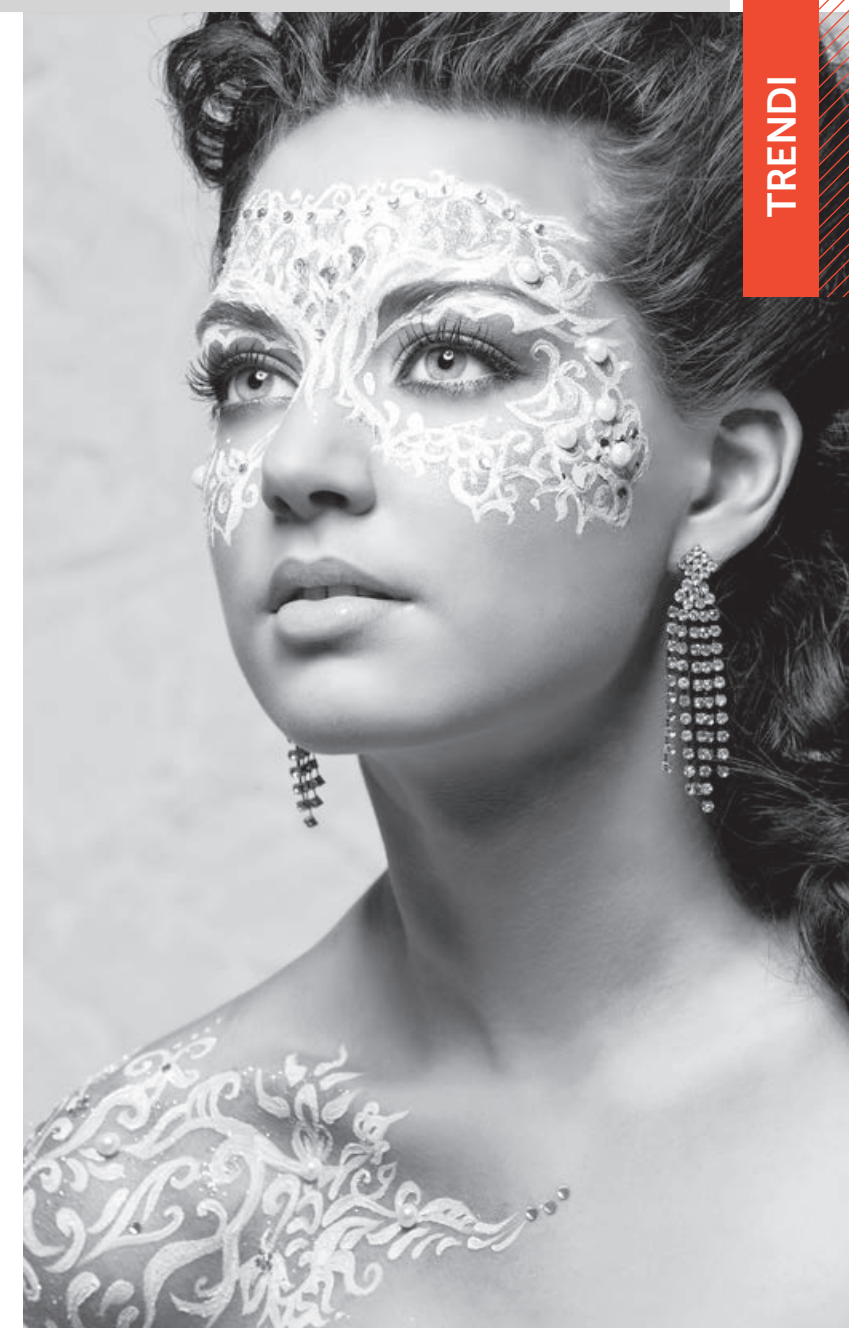
– Igen, nevezhetjük „egyfajta” testfestésnek, de azért nem összekeverendő a testfestéssel készült testfestésekkel. Az igazi testfestés aznapra szól. A henna barna, vörös vagy fekete színű, a testfesték bármilyen. A manapság elterjedt „fehér henna” nem létezik, az is testfesték.

– Meddig tart egy henna?

– A henna tartóssága testtájtól és külső irritációtól függően öt és tíz nap körül mozog. Annál tartósabb, minél kevesebb dörzsölés, vízzel való érintkezés éri.

– Milyen kapcsolatban van a henna a tetoválással?

– Sokan összekeverik a kettőt, hiszen tévesen nem egyszer hennatetoválást olvashatunk. Természetesen a

MAGOSI BEÁTA MUNKA KÖZBEN

kettő teljesen más módszerrel készül. Egyetlen kapcsolat közöttük, hogy próbaképpen sok tetoválást előz meg hennafestés.

– A hétköznapi kozmetikában mely feladatokat szereted a legjobban?

– A hétköznapiakban azt szeretem a legjobban, amikor egy problémás bőrnél eredményeket tudok elérni. Egyszerűen, amikor tudok segíteni. Vagy egy sminkelés után a vendég elégedett pillantása éppen elég.

– Hogy kapcsolódsz ki?

– Szerencsés vagyok, mert úgy igazán sosem „dolgozni” megyek. Szeretem a szakmámat, de azt hiszem, ezt másképp nem is lehet csinálni. Szeretnék több időt tölteni azokkal, akiket szeretek. Ahogyan telnek az évek, egyre jobban tudok örülni a természetes, már megszokott dolgoknak is, nincsenek szürke hétköznapiak. Ha igazán szeretnék kikapcsolni, akkor nem emberi testre festek vagy rajzolok, hanem papírra, vagy fotózatok minden szépet, ami körülvesz bennünket.

SZÖVEG: LÉKAI OTTÓ
KÉPEK: TIMÁR GERGELY

Beszéljünk bátran a férfibajokról!

A rendszeres szűrővizsgálattal időben felismerhetjük a problémát

A társadalom egyre öregszik, a német demográfusok megállapították, hogy kis idő múlva hetvenöt év lesz a férfiak, nyolcvannégy pedig a nők átlagéletkora. És mivel a társadalom előregedő tendenciát mutat, a prosztata rákos megbetegedésének száma a duplájára emelkedik, ezért Németországban egyre több urológusra lesz szükség. Hazánkban is hasonló a helyzet. Prof. dr. Engert Zoltán Vendel osztályvezető főorvos figyelmeztet, a prosztata daganatos megbetegedését csak rendszeres ellenőrző vizsgálattal lehet kiszűrni.

még mindig jellemző, hogy a magyar lakosság nagy része csak akkor fordul szakorvoshoz, ha már fájdalmas tünetek jelentkeznek. A kutatási adatok azt mutatják, hogy a nők nagyobb rendszerességgel keresik fel a nőgyógyászt, mint a férfiak az urológust. A szakembert ezúttal nemcsak a prosztata betegségeiről, de más férfibajokról is kérdeztük. Megtudtuk, a prosztatarák rendkívül alattomos betegség, nem mutatható ki ugyanis egyértelműen sem a vérből, sem manuális vizsgálat alapján. – Azt szoktuk mondani, hogy a szűrést ötvenéves kor felett évente ajánljuk, kivéve, ha a családban halmozottan megjelent a betegség. Ilyenkor már 45 évtől érdemes a prosztataspecifi-

kus antigén (PSA) szintet megnézni. Sajnos a PSA egy aspecifikus tumormarker, ez azt jelenti, hogy nem 100%-ban jelzi a prosztatarákot, mert néhány egyéb szerv is ki tudja választani ezt az antigént. Egyéb vizsgálatok is szükségesek tehát, mint a rektális digitális vizsgálat (RDV). Ez végbélben keresztüli prosztatatapintást jelent, amely kellemetlen, de túlélhető. A diagnózis pontosítására az orvos ultrahangvizsgálatot is előír, ez történhet a hasfal felől és végbélben keresztül is (transzrektális ultrahang, TRUH). De a legbiztosabb kór felismerést természetesen a prosztatabiopszia adja. Ez azt jelenti, hogy mintát vesznek a prosztatából, ezt elemzik, értékelik, vajon rosszindulatú vagy jóindulatú elváltozás van-e a szervezetben. A szakember szerint ez a hármas kombináció vizsgálatsorozat, azaz a PSA, az RDV és a TRUH+biopszia 95–98% biztonsággal

meg tudja mondani, ha valami probléma van. A kezelésnek három fajtája lehet, a gyógyszeres, a besugárzás és a műtéti eltávolítás.

– Teljes gyógyulást csak a műtéttel lehet elérni. Ez azt jelenti, hogy ki kell vennünk a prosztatát, az ondóhólyagokat és a nemi vezeték egy részét, majd a húgycső és a hólyag között csinálunk egy összeköttetést, így a vizeletürítés zavartalan lesz. A műtét után a szövettani vizsgálat eredménye alapján meg tudják mondani, vajon túlterjedt-e a betegség a szerven és szükséges-e onkológiai utókezelés.

Ez egy nehéz műtét, így szövődményei lehetnek. Ha a záró izomzathoz közel van a rákos megbetegedés, akkor elképzelhető, hogy a műtét hatékonysága érdekében érinteni kell az említett helyet, így vizelettartási problémák keletkezhetnek. Ez a legsúlyosabb szövődmény, de kialakulhat húgycsőszűkület is, elsősorban a húgycső és a hólyag között létrejött öltések miatt. Nehezen beszélnek róla, de egy ilyen műtét következtében elveszhet a potencia is. Két ideg felel ugyanis a merevedésért. Ezek a hólyag irányából a prosztatára mellett mennek előre a pénisz felé. Ha a műtét során úgy tűnik, hogy a rák abba az irányba terjed, akkor ezeket az idegeket is ki kell irtani. Ha az egyik oldalon meg tudják tartani az ideget, akkor megmarad a merevedés, de az esetek felében ez nem így van. Muszáj megtenni azért, hogy az orvosok garantálni tudják az onkológiai hatékonyságot.

– Daganatmentessé kell tenni a beteget, és ilyenkor az élet fontosabb, mint hogy megmaradjon a merevedés! Az esetek nagy többségében azért meg tudjuk tartani a potenciát is. De egyéb onkológiai kezelés mellett is – és ez a médiában nem jelenik meg! –, ha a beteg besugárzást és/vagy hormonmegvonásos (ADT) és/vagy citosztatikus gyógyszeres kezelést kap, száz százalék, hogy elveszik a potenciája! Hiszen az ADT kezelés lényege, hogy csökkentjük a férfihormon mennyiségét, sőt, korábban még női hormont is adtunk, ami természetes, hogy a libidó rovására megy.

– A műtétkor viszont az esetek felében meg tudjuk tartani a merevedést! Ez tehát jobb megoldás. Legalábbis ebből a szempontból.

A PROFESSZOR EGY HÉTEN NAGYJÁBÓL HÉT-NYOLC ALTATÁSOS MŰTÉTET VÉGEZ

Prof. dr. Engert Zoltán Vendel PhD., MSc

az orvostudomány kandidátusa

Osztályvezető főorvos –
Markusovszky Egyetemi
Oktatókórház – Urológiai
Sebészeti Osztály

Azért választotta az urológiai szakterületet, mert ott komplex módon gyógyíthat az orvos. Ahogy ő fogalmaz, itt egy kézben van az operatív megoldás és/vagy a gyógyszeres kezelés. Csak a kisebb szakmák őrizték meg az ilyen jellegű egységüket. A hasi sebészetet például már szeparálták, részeire bontották, különvált a gasztroenterológiai diagnosztika és kezelés a műtétektől. Több szakterület orvosai külön-külön végzik a részterületek kezelését, néha nem teljesen egységes szemlélettel.

Az urológiai sebészet jelenlegi legnagyobb kihívását manapság azok az operációk jelentik, amelyeket kiterjedt hólyagdaganatok esetén végzünk. Az eltávolított tumoros hólyag helyett bélből műhólyagot képzünk ki és ebbe ültetjük be a veséből jövő húgyvezetékét, azaz megpróbáljuk rekonstruálni a normális helyzetet. A műtét nagyon megterhelő a beteg és az orvosi team számára is, hossza hat-nyolc óra is lehet!

A főorvos szeret síelni és kerékpározni, ifjú korában versenyszerűen futott, szenvedélyes vadász. Az erőnlét azért is fontos, mert hivatása jó állóképességet kíván. Egy héten nagyjából hét-nyolc altatásos operációt végez, és legalább ennyi úgynevezett kisműtétet. Kiterjesztett hólyagműtét egy-két alkalommal fordul elő havonta. A prosztataproblémák azonban jellemzően gyakoribbak. Egy évben nagyjából hatvan radikális prosztatektómiát kell elvégezni prosztatarák miatt.

– A prosztatamegbetegedéseken kívül számos más problémával fordulnak még az urológushoz, hiszen számos urológiai megbetegedés van. Ide tartoznak a vesedaganatok, amelyek gyógyítása terén az utóbbi években jelentős sikereket könyvelhetünk el. Itt elsősorban a rendszeres ultrahangvizsgálatoknak (UH) köszönhető a korai felismerés. A háziorvos beküldi a beteget UH-vizsgálatra, akkor is, ha diabétesze van, magas a vérnyomása vagy deréktáji fájdalmak gyötrik, így nem csak akkor kerül szakorvoshoz, ha már véres a vizelet. Minél kisebb, annál jobban lehet kezelni, és manapság már minimális metszéssel, laparoszko-pos műtéttel távolítják el a daganatos vesét vagy – ha elég kicsi az elváltozás – metszik ki belőle a tumort.

– Azt javaslom, hogy minden évben vegyenek részt a férfiak egyszer egy szűrővizsgálaton. Egy PSA, egy nagy rutin laborvizsgálatra és vizeletvizsgálatra kell elmenni. Ha bármilyen eltérés van, kérni kell egy ultrahangvizsgálatot.

– Akkor is el kell menni szakorvoshoz, ha a húgyivarszerveken vagy a nemi szerveken bármilyen eltérés tapasztalható.

A FŐORVOS (A KÉP BAL SZÉLÉN) OPERÁCIÓ KÖZBEN

Az urológus a szexuális úton terjedő betegségeket tárja fel, diagnosztizálja, kezeli, a bőrgyógyász pedig a nemi betegséget, de a tapasztalat azt mutatja, hogy az efféle panaszokkal rögtön urológushoz fordulnak a betegek. Az urológus kezeli a szemölcsöket, de hozzá fordulhatnak a szülők kisfiúk fitymaletapadási problémáival is. Ilyenkor a fityma belső lemeze és a makk közötti összetapadás spontán nem oldódik. Ezért a letapadást egy gombos szondával szüntetik meg. Kicsit figyelni kell rá a

A PSA a prosztataszpecifikus antigén, amely valójában egy, a prosztataszövetében termelődő fehérje. Emelkedése jelenthet prosztatabetegséget, de nem szabad azonnal a legrosszabbra gondolnunk

beavatkozást követően, kenőccsel ápolni kell, hogy a fityma ne tapadjon vissza. Helyi érzéstelenítésben végzik, de ettől még nagy a sivalkodás a kicsiknél. Ha már a fityma hegesedése kialakult, csak a circumcisio, a körülmételés segít. A körülmételés egyébként más kultúrákban is higiéniai okokra vezethető vissza. Meleg, sivatagi környezetben élőknél ugyanis előfordulhat, hogy az apró homokszemcsék a fityma alá kerülnek, így azt ingerlik, gyulladását okozhatják.

Az urológiai szakrendelést kell felkeresni abban az esetben is, ha elmarad a gyermekáldás, az andrológiai vizsgálatok ugyanis ki tudják mutatni, vajon elegendő életképes spermiumja van-e a férfinak. A mesterséges megtermékenyítést meddőségi központokban végzik, az előzetes vizsgálatok azonban az urológiai/andrológiai szakrendeléseken történnek meg.

Tegyük az egészségünkért!

- Sok megbetegedés megelőzhető a szakszerű tisztálkodással, a higiéné a szexuális érintkezés alapfeltétele kell hogy legyen
- Rendszeresen részt kell venni szűrővizsgálatokon, évente legalább egyszer
- Legalább két liter folyadékot kell inni naponta, nyáron akár három is
- Kerülni kell a dohányzást, mert az hajlamosíthat a megbetegedésre
- A genetikai halmozódás nagyobb odafigyelést igényel

SZÖVEG: DR. SÜMEGI ISTVÁN FILOZÓFUS

TESTEK

Dénes Nóra képeiről

Mindig nehezemre esik, ha képekről kell mondanom valamit. Mert tulajdonképpen csak annyit volna szabad mondani, hogy itt van, nézd! Ha szavakkal is közölhető, hogy mit látunk rajtuk, akkor egyszerűbb lett volna inkább csak elmondani.

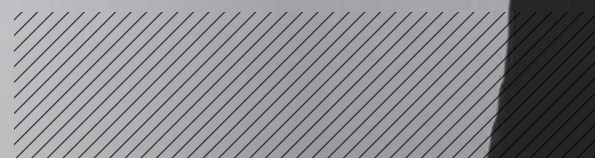
Legalább megmaradt volna a papír, a vászon vagy éppen a fémlemezek. Ottlik Géza alteregója, Bébé, a festő ezt így fogalmazza meg magának, művészeti alapparancs gyanánt: „ne lépj soha ingoványra: olyat ne fess, ami szavakkal is közölhető. Ez konkoly, selejt. Ha ilyet lelsz (gondosan újra meggondolva, amit csináltál), ki kell dobni irgalmatlanul...”. Ha ez valóban így van, akkor a művésznek még annyit sem szabad mondania, mint a kritikusnak. Másfelől meg

mégiscsak már-már legyűrhetetlen késztetést érzünk arra, hogy beszéljünk. Megbocsátható hát a művésznek is, ha olykor elcsábul, és megszólal. Nóra is ezt tette. Kaptam tőle egy szöveget, ebből idézek: „Az emberi testet mint eredendően tökéletes műalkotást veszem alapul, mely a külső körülmények, hatások következtében folyamatosan károsodik, roncsolódik, változik. A test elhasználódása, kopása, deformálódása; a fizikum amortizációja foglalkoztat. Céloom annak a felvetésnek az igazolása, miszerint a valóság soha nem csúf vagy torz önmagában, ezek az elmozdulások életünk, fizikai létünk részei, életvezetésünk

következményei. A jelenség vizualizálása nem állásfoglalás vagy esztétikai értékítélet, csupán felhívja a figyelmet arra, hogy ezek mind mi vagyunk, az egész töredéke. Nem tudunk úgy létezni, hogy nem veszünk erről tudomást, hiszen ez a mi hétköznapi életünk része. A fizikum amortizációja olyan folyamat, amit általában nem szívesen látunk, ritkán foglalkozunk vele, a test viszont jegyzi az életeseményeket, emlékeztet. A veszteség nem feltétlenül kudarc, inkább sebezhetőségünkre utal; az élet természetes velejárója. Igyekeztem a munka során végig szemlélő maradni és nem értékelni; a kérdéskör általános üzenete foglalkoztatott, s nem az egyes ember”. Egy régebbi kiállítása kapcsán a következőket írtam, mondtam: „Először egy kicsit megijedtem ezektől a képektől. ...semmit sem látok, csak a póre, az emberek lelkéből sugárzó groteszket. Ráadásul mintha az alkotó mindezt felülről nézné: ezt sugallja a sorozat címe – Gavallérok és dámák –, amelyet nemigen tudunk másképpen érteni, csakis ironikusan. De nem is az zavart igazán, hogy úgy éreztem, ezt kapom Nóráról 'Ecce homo!'-ként, hanem inkább az, hogy én is rögtön az ő pozíciójában találtam magamat. Vannak ezek az üres, eltorzult alakok, és vagyok én és Nóra és persze Önök, a jelenlévők mindannyian, akik, ha nem is vagyunk Apollók és Afroditék, de azért mégis egészen mások – szebbek, jobbak, emberibbek – vagyunk, mint a képeken láthatók”. Most örömmel láttam, hogy Nórá sem hagyja hidegen ez a probléma. A kérdéskör általában foglalkoztatott és nem az egyes ember – olvashatjuk az idézett szöveg végén.

Ezt pedig talán úgy is tekinthetem, mint választ a fönt idézett etikai dilemmámra. A dámáknak és a gavalléroknak arcuk volt, jól felismerhető individuumok voltak, most meg inkább csak testeket látunk, vagy ahol mégis vannak tekintetek, ott nyilvánvalóan nem rájuk esik a hangsúly. A probléma ezzel kétségtelenül megoldást nyert. Egyfelől. Ugyanakkor azonban másutt feslik fel újra a szövedék. Mert lehet-e az emberről beszélni vagy az embert megmutatni általánosságban? Nem attól vagyunk-e emberek, hogy sohasem pusztán reprezentánsai vagyunk egy típusnak, hanem egyszermind mindig megismételhetetlen individuumok is? És ez nem absztrakt spekuláció, lefordíthatom ekképpen: a pincér sohasem pusztán csak pincér, a pénztáros sohasem csupán pénztáros vagy a meztelenre vetkőztetett páciens, avagy beteg sohasem csupán páciens avagy beteg, hanem mindig van neve is, személyisége is, sorsa is, tekintete is. Éppen ezért én egy kicsit jobban szeretem – az itt függőek közül is – azokat a képeket, ahol az arcokat is láthatom.

S megtoldhatom még az elmondottakat azzal a kérdéssel, hogy lehet-e a deindividualizált emberi test egyáltalán szép? Bizonyára lehet dekoratív képet csinálni egy mellkasról, egy kézzel, egy körömről vagy éppen a bőr pórusairól, de egy efféle kép már nem az embert ábrázolja, még akkor sem, ha nyersanyag gyanánt az emberi testet használták fel. S nem úgy van-e, hogy akkor sikerül a Másik, kortárs elvárások szerint talán nem szép – kövér, petyhüdt, deformált – testét mégis szépnek látni, amikor meglátom benne azt a személyt, akit szeretek vagy legalábbis az individuumot, az „Észak-fok, titok idegenséget”. Amikor a test több lesz, mint hús, és egyszerre csak emberré lőn.

De ezzel már bele is pottyantunk egy újabb problémába. Egyrészt azt mondja Nóra szövege, hogy az emberi test eredendően tökéletes. Aztán azt, hogy ez ugyan később amortizálódik, kopik, torzul, de ettől még nem válik rúttá. Majd, hogy mégiscsak van valamilyen veszteség, ám ez nem feltétlenül kudarc. Az elmondottak mögött nyilvánvalóan az a meggyőződés is munkál, hogy valami nincsen rendben az emberi testhez való hozzáállásunkkal. Ezt a vélelmet magam is

elég szép, mert mindenki elmarad az ideától, vagy még inkább: mindenki ronda. Mármost, ha ez így van, akkor nem célszerű abból kiindulni, hogy az emberi test tökéletes. Egyrészt: mikor tökéletes az emberi test? Amikor megszületünk? Amikor kifejlődöttünk? Vagy később? Még ez utóbbi sem képtelenség, hiszen, ha az élet ráírja magát az emberi testre, akkor ezáltal az tovább is szépülhet. Éppen úgy, ahogyan egy öregember arca is lehet gyönyörű (Akkor,

Dénes Nóra

2000-ben diplomázott Szombathelyen, az egykori BDTF (ma ELTE SEK) rajz szakán.

Főiskolai éveitől kezdett el a fotográfiával foglalkozni, 2001-ben fotóriporteri képesítést szerzett, 2005-től a NYME Alkalmazott Művészeti Intézetének munkatársa. 2014-ben a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem fotográfia szakán diplomázott. Az utóbbi években autonóm fotóin túl főleg tárgyfotoval és alkalmazott fotográfiával foglalkozott, számos könyv képanyagát készítette el.

osztom. Hogy mi volna ez a baj, illetve, hogy a sokféle bajból mi az, ami e képek alkotóját foglalkoztatja? Alighanem a test idealizása, ami – úgy tűnik – egyre fokozódik (csakúgy, mint a nemzetközi helyzet). S aminek, úgy sejtem, valahol abban van a gyökere, hogy a szekularizálódó nyugati ember transzcendensként ma már csak a szerelmet és aszexualitást tiszteli. (De ez egy másik mese, nincs módom most kitérni rá.) S aminek meg egyenes következménye, hogy senki sem

ha élete küzdelmei és sorscsapásai nem meggyötörték vagy eltorzították, hanem megneemesítették.) Fontosabb azonban ennél, hogy ha a test valaha tökéletes volt, akkor ehhez képest később már mindig tökéletlen. S ha van tökéletes, akkor van tökéletlenebb is. És akkor mégiscsak a divatipar diktátorainak van igazuk. (Mi meg mehetünk felvarratni, leszívni, feltölteni, mit tudom én.) Az itt függő képek pedig csak vigaszul szolgálhatnak. (Mert csak azt mutathatják meg, hogy annyira azért mégsem vagyunk csúfak.) Nem volna-e helyesebb tehát inkább azt mondani, hogy nincsen tökéletes. Testek vannak. Ilyenek és olyanok. Próbáljuk meg őket az ideálshoz való viszonyítás nélkül nézni, és akkor talán még szépnek is láthatjuk egy idő után azt, ami most rútnak tűnik. Illetve ez így talán teljesíthetetlen, de akkor legalább próbáljuk meg felpuhítani a szigorú mércéinket és igyekezzünk többféle mércét alkalmazni. Ezek a képek voltaképpen az izlésünket és a percepciónkat meghatározó tömegkultúrával (a divattal, a tömegfilmmel stb.) szállnak perbe. Dávid Góliát ellen. És ne legyen illúzió: általában Góliát győz. (A bibliai Dávid kivétel: igen magas helyről kapott segítséget.) Én – és tudom, hogy nem csak én – azonban mégis inkább Dávid mellé állok.

SZÖVEG: DR. ALOTTINASRI SZÍVSEBÉSZ PROFESSZOR
KÉPEK: ARCHÍV, SHUTTERSTOCK.COM

Nevetni az tud csak igazán, aki már eleget sírt

m

Mosolyogva, derűs arccal mutatkozott be, amikor irodámba lépett. Kérte, hogy egyszerűen Árpi bácsinak szólítsam. Szikár, bölcs kinézetű, idős úr volt. Valódi korából simán letagadhatott volna tíz esztendőt. Helyet foglalva büszkén jegyezte meg, hogy szívűtétje napján lesz 83 éves. Sok ember hagyott bennem kellemes emlékeket beszélgetéseink során, Árpi bácsi viszont maradandót. – Felébredek? – kérdezte, s tüstént azzal folytatta, nem fél a haláltól, azonban jó lenne visszanyernie az egészséget, sok feladat és teendő vár még rá. Mire mondatát befejezte, a szeme könnybe lábadt, s arcán rejtélyes aggodalom jelei rajzolódtak ki. Rövid ideig tartó csend után kezével igazított dús, ősz, jól gondozott haján, megköszönte a torkát és megjegyezte: – Köszönöm, hogy nem akadályozta meg a csendet abban, hogy megvigasztaljon. Örülök neki, hogy ön sem fél a csendtől. Tudja, Tanár úr, a csendben történik minden fontos dolog. Csendben borít el a szeretet, és akkor szólal meg az örökkévalóság édesen dallamos szava. – Mi a baj, miben tudok segíteni? – kérdeztem. – Nagy a bizalmam önben. Nagyra becsülöm az arab orvosokat és az ön kultúráját. Európa magatartása sokat ártott magunknak. Mérnökként több arab országban dolgoztam, soha senki sem bántott, és sok barátot leltem az egyszerű emberek között is. Ami önöknél zajlik manapság a muszlim vallás nevében, annak semmi köze nincs a

valódi iszlám tanokhoz. A középkori arab Andalusia, és amit személyesen tapasztaltam, példaképe lehet a népek és vallások közötti toleranciának és a békés együttélésnek. Miről beszélnek ezek? Talán észrevette, hogy feszélyezve érzem magam, és témát váltott. – Tudom, hogy részletes tájékoztatást szokott adni a betegeknek, be kell val-lanom őszintén, szeretném megkímélni ettől. Erős a hitem, s megvan a kellő reményem. Hiszek a végzetben, és meg vagyok győződve, hogy műtétem sikeréért mindent meg fog tenni. A többi pedig, ahogyan Önök mondják, Allah kezében van. Néró császár nevelője, Seneca mester szépen fogalmazott, amikor azt írta: „A sors vezetői az akarót, a nem akarót vonszolja”. Majd tűnődő mosollyal az arcán úgy folytatta: meglehet, hogy mindketten ugyanarra a sorsra jutnak, csak a vonszoló jó összezuza magát útközben. Miközben a vonszoló ember képe meglevenedett az elmémbe, nem tudtam visszatartani nevetésemet. Az öreg is nevetett.

– Jó együtt nevetni, ugye? Már alig van távolság kettőnk között. Nevetni az tud csak igazán, aki már eleget sírt. Sokat sírt? – kérdezte. – Meglehetősen sokat. És ön? – Volt rá okom, nem kevés, de a nevetés mindig győzelmeskedik. Tizenöt évvel ezelőtt a sors kimutatta a foga fehérjét. Réka lányom és két gyönyörű unokám odaveszett, a mama, aki velük utazott, megbénult. Öt évre rá elvesztettem ragyogó elméjű fiamat. Tüdőrákban halt meg. Nekem talpon kell maradnom, Margit miatt. Az ő betegsége ráébresztett az egészség fontosságára, megígérttem neki,

hogy együtt fogjuk ünnepelni a hatvanadik házassági évfordulónkat két év múlva. Csak én értek az ápolásához. Mellesleg tovább akarok vele nevetni a hátralévő éveinkben. Szomorú, ismét könnyes szemében olvastam a ki nem mondott kérdést: megért engem? Kellett volna korbácsolni az öreg lelki világát ostoba kérdéseimmel? Ott volt a gombóc a torkomban. – Megérttem Önt, ezen leszek, ne aggódjon. Az idei húsvéti ünnepek alkalmából üdvözlő levelet kaptam, amelyben a következő sorok olvashatók: „Köszönjük remek munkáját. Csak azt adhatjuk, amink van. Aki boldogtalan, nem adhat boldogságot, aki sikertelen, nem segíthet másokat sikerre. Örömmel újságoljuk, hogy nemrég ünnepeltük hatvanadik házassági évfordulónkat. Isten áldását kérjük Önre, családjára és munkájára. Árpi bácsi, Margit néni”.

SZÖVEG: TAKÁCS ZOLTÁN BÁLINT **KÉPEK:** NÁDASDY FERENC MÚZEUM, SÁRVÁR

Mária Terézia Dorottya hercegnő és a fehér rózs legendája

Arisztokraták sárvári évei

Sőt, ha nincs Mária Terézia Dorottya hercegnő, Sárvár nem is került volna a bajor királyi dinasztia kezelésébe, majd tulajdonába. A hercegnő rendkívül szerény, de mélyen vallásos volt, aki egy hatalmas vagyon örököseként, sőt egy apró igénnyel a brit trón felé élte fiatalkori éveit. Neve egyben családjának történetéről, hagyományairól is tanúskodik. Mária Terézia osztrák főhercegnő, magyar és cseh királynő (1740–1780) anyai ágon üknagymamája volt a forradalmi időkben, 1849-ben született kishölgynek. Hozzá kell tennünk, hogy a Mária név igencsak elterjedt volt uralkodói körökben, ugyanis szintén ezt a nevet viselte a nagymama, a württembergi hercegnő, aki emellett a keresztségben még egyéb nevet is kapott, többek közt a Dorottyát. Ne feledkezzünk meg arról, hogy Mária Dorottya Habsburg József magyar nádor felesége volt és Budapesten hunyt el 1855-ben. A Mária Terézia összetétel nem volt szokatlan a családban, a hercegnő édesapjának, Habsburg-Estei Ferdinándnak a nagynénjét is hasonlóképp hívták, németesen Maria Theresia Johanna. A Sárváron birtokhoz jutó Mária Terézia Dorottya még egy nevet viselt: Henrietta. Ilyen nevű őssel már kevésbé találkozunk, édesanyjának volt egy ilyen nevű lánytestvére.

A bajor királyi család trónörököseiről, az uralkodókról, azok katonai karrierjéről, politikai felfogásukról, gazdasági vagy jogi ismereteikről, kultúrához fűződő viszonyairól köteteket töltenek meg. Jóval kevesebbet szólnak a hölgyekről, pedig szerepük a Wittelsbachok történetében, de Sárvár fejlődésében is vitathatatlan.

MÚLTIDÉZŐ

V. FERENC A TOSZKÁN NAGYHERCEGNEK SZÁNTA UNOKAHÚGÁT, DE EGY GYORS TALÁLKOZÁS LAJOS ÉDESAPJÁVAL MEGGYŐZTE, HOGY NEM LESZ SEMMI GOND ÉS A HÁZASSÁGOT A FIATALOK 1868-BAN BÉCSBEN MEG IS KÖTÖTTÉK. HOSSZÚ ÉVTIZEDEKIG ÉLTEK BOLDOG HÁZASSÁGBAN

A Stuart ház 1807-ben fiú ágon kihalt, de leányágon az angol trónigény tovább szállt V. Ferenc édesanyjára, majd annak halála után Mária Terézia Dorottyára

Vagyonos családba született Mária Terézia Dorottya hercegnő, sőt még nagyobb birtokok vártak rá. Életét azonban születése után gyorsan családi tragédia árnyékolta be. Alig volt tíz hónapos, amikor édesapja egy fertőző betegségben elhunyt. Ekkor a világról még alig valamit tudó kislány gyámja a modenai herceg, édesapjának a testvére, V. Ferenc lett. A helyzet azonban tovább bonyolódott, nemcsak a vagyon, hanem a házassági tervek miatt is. V. Ferencnek ugyanis

nem volt felnőttkort megért gyermeke. Mégis szeretne volna, ha neve továbbmegy, ezért egy ötlettel örökbe fogadta az Osztrák–Magyar Monarchia trónörökösét, Ferenc Ferdinándot. Mindez azt is jelentette, hogy a Habsburg–Estei vagyonból Mária Terézia Dorottya főhercegnő nem kapta meg a megfelelő részt, egy kisebb örökséggel kellett beérnie. Természetesen ez sem volt kis birtokrendszer, hozzátartozott többek közt egy morvaországi uradalom, de a sárvári is. A tényleges örökléshez várni kellett a gyám haláláig, amely 1875-ben következett be. Mária Terézia Dorottya ekkor

LAJOS MEGKÉRTE
FELESÉGÉT, HADD
INTÉZZE AZ URADALOM
GAZDÁLKODÁSÁT.
KOMOLY TEHENÉSZETET
ÉS MÉNEST HOZOTT
LÉTRE A KISVÁROSBAN
ÉS A KÖRNYEZŐ VIDÉKEN

már hét éve élt boldog házasságban a bajor királyi herceggel, Lajossal. Boldogan, talán néha még fel is nevetve emlékeztek vissza arra, hogy nem is volt olyan egyszerű az egymásra találás, de a házasság sem. Az előbbit egy tragédia árnyékolta be, utóbbit pedig a gyám. Egy temetésen találkoztak ugyanis 1867-ben Bécsben, ahol első pillantásra egymásba szerettek. Lajos, bár királyi családból származott, a korabeli fényképek és feljegyzések alapján inkább egy polgárnak nézett ki öltönyében és szivarral a kezében, mintsem egy uralkodói sarjnak. Ekkor még inkább távoli esélynek tűnt csupán, mint valóságnak, hogy a müncheni trónra kerül. A gyám talán ezért sem támogatta a kapcsolatot, ráadásul V. Ferenc mást nézett ki unokahúgának, mégpedig Ferdinándot, a toszkán nagyherceget. Egy gyors találkozás Lajos édesapjával meggyőzte azonban, hogy nem lesz semmi gond, és a házasságot 1868-ban Bécsben meg is kötötték. Fél évszázad múlva, amikor aranylakodalmukat ülték, biztosak voltak benne, hogy jó döntést hoztak, amikor kiálltak sze-

relmük mellett. Így került Sárvár a bajor királyi családhoz és ez egyáltalán nem volt szerencsétlenség. Lajos megkérte feleségét, hadd intézze az uradalom gazdálkodását. Komoly tehenészetet és ménest hozott létre a kisvárosban és a környező vidéken. Történetünket kerekítsük egészé! Állítólag Mária Terézia Dorottya minden évben egy csokor fehér rózsát kapott. Nem szerelmi ajándék volt ez, hanem egy jelkép. Stuart Mária, Skócia királynője három évszázaddal korábban összeesküvést szőtt Erzsébet angol királyné ellen. Nem járt azonban sikerrel, sőt leleplezték, ezért 1587 telén kivégezték. Jelképe a fehér rózsza volt. A Stuart-ház uralma ezzel nem omlott össze, Anglia uralkodói trónjára kerültek. Mária unokája, II. Jakab

az angol polgári forradalom elől külföldre menekült. Fiúi ágon ugyan 1807-ben kihalt a család, de leányágon az angol trónigény tovább szállt V. Ferenc édesanyjára, majd annak halála után Mária Terézia Dorottyára. A minden évben megkapott fehér rózsza erre emlékeztette a hercegnőt, aki azonban soha nem nyilatkozott arról, hogy szándékában állna az angol trónra ülni. Eszébe sem jutott, boldog házasságban élt férjével és gyermekei körében. Többek közt Sárváron.

Irodalom

Stefan März: Ludwig III. Bayerns letzter König, Regensburg, 2014.
Dieter J. Weiß: Kronprinz Rupprecht von Bayern (1869–1955). Eine politische Biografie, Regensburg, 2007.

SZÖVEG ÉS KÉPEK: ERŐS D. ZOLTÁN

Szlovénia mindössze 42 kilométer hosszú tengerpartja sok-sok érdekességet kínál. Ezt a vidéket nem csak remek strandjaiért érdemes felkeresni, hanem természeti szépségeiért és történelmi nevezetességek sorát rejtő városkáiért is. Piran, Izola és Koper hangulata, szépsége magával ragadja az idelátogatókat. A környéken is sok a látnivaló, s csak egy röpke autóútra van innen Trieszt vagy éppen Rovinj.

Épp egy maratoni táv – A szlovén plázsz

Negyvenkét kilométernyi területen minden,
amit az Adria csak kínálni tud

A SZLOVÉN HEGY LEVE

A domboldalokról a tengerbe futó szőlőültetvények a toszkán táj hangulatát idézik az Adria partjára. Ezen a vidéken nagy hagyományai vannak a szőlőtermesztésnek, s már évszázadok óta tudják, hogy a refošk szőlőből készült bor mindenre jó, de érdemes megkóstolni a malvaziját is.

CSODÁS FESTMÉNYEK

Piran szárazföld felőli oldalán, várfalakkal védett kis öbölben terül el. A város látképét meghatározza a dombtetőre épült, XII. századi, tengerre néző Szent György-templom, amelyet a város védőszentjéről neveztek el. A XIV–XVI. században épült Szent Ferenc-templomban pedig Celesti, Tintoretto, Lazzarini és az ifjabb Palma festményeit láthatják az érdeklődők.

RAJTA A VILÁG SZEME

Koper vitathatatlanul legszebb épülete a szépen felújított Prétori palota, amely az óvárosban, a főtér déli részén található. Eredetileg 1254-ben épült, de a velenceiekkel folytatott harcok során erősen megrongálódott. 1382 és 1452 között átépítették, ekkor alakult ki jellegzetes formája. A palota homlokzatáról leolvasható a kikötőváros egész története. Jelenleg ebben az épületben székel a koperi Városháza.

TARTINI SZOBRA

Piran kis hajókkal, vitorlásokkal teli kikötőjéből nyílik a barokk hangulatú Tartini tér, közepén Giuseppe Tartini zeneszerző és hegedűvirtuóz szobrával. Itt található a városháza, valamint a gótikus stílusban épített, oroszlánkonzolos erkélyű ház, a Benečanka, a Velencei ház. A téren egymást érik a vendégek szórakoztatását szolgáló programok.

HANGULATOS SIKÁTOROK

Koper és Piran között nagyjából félúton helyezkedik el a római időkől fogva lakott tengerparti városka, Izola, amely eredetileg sziget volt, de később feltöltötték a csatornát, így ma már ebből semmit nem érzékelni. A történelmi városrész igen hangulatos utcákkal, sikátorokkal.

SZARKOFÁGOT ŐRIZ A KRIPTA

Koper főterén áll Szlovénia legnagyobb katedrális, a Mária mennybemenetele-székesegyház is. A korábbi román stílusú bazilika helyén 1445-ben épült gótikus stílusban a dóm. A templom számos kincset őriz, köztük Vittore Carpaccio freskóit és oltárképét, valamint Koper védőszentjének, Szent Nazariusnak a kőszarkofágját. A dómtorony a 13. században épült védelmi célokra, a 17. században alakították ki felső részét és sisakját.

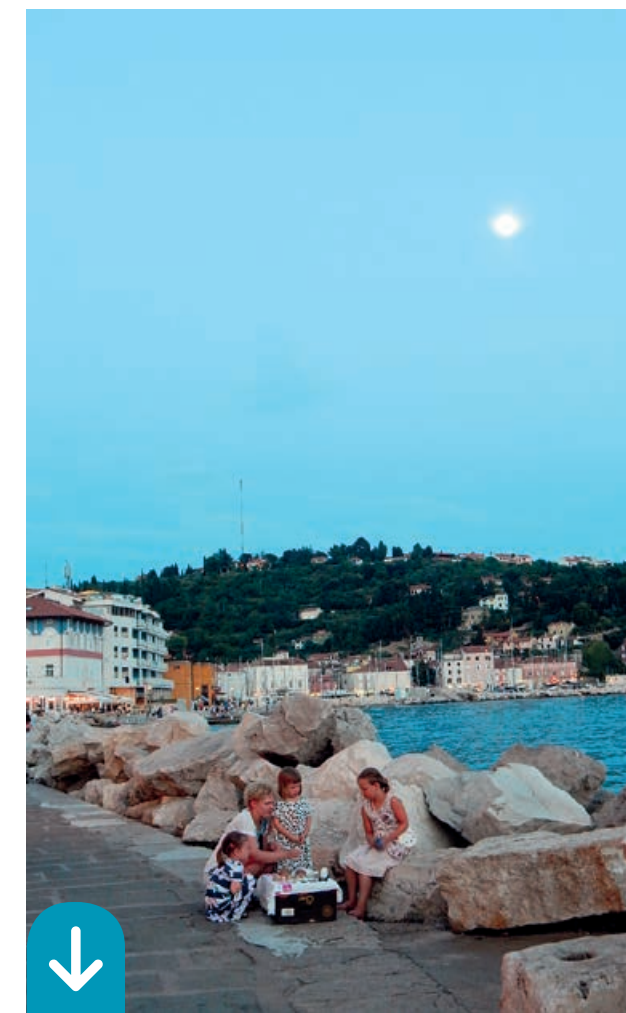
A SZÁRADÓ RUHÁK ROMANTIKÁJA

Piran, a télen–nyáron közkedvelt üdülőhely egy domboldalba épült. A tengerparttól zegzugos utcákon keresztül vezet az út a dombot átszelő városháza felé, amelyek egykor a település szárazföld felőli védelmét szolgálták. Útközben bepillantást kaphatunk a mediterrán hangulatú életterekre is.

A HANGULATOS SÉTÁK HELYE

Piranban az óváros a turisták számára jórészt csak gyalogosan közelíthető meg, ezért attól délre a tengerparton hosszan elnyúlva épültek külső parkolók, ahonnan gyalog vagy ingyenes kisbusszal lehet eljutni a belvárosba, ahol a látnivalók többsége található. Innen hangulatos sétákat lehet tenni a városban, csakúgy a tengerparton, egészen a félsziget csúcsáig.

Körösenyi Tamás (1953–2010) Munkácsy–díjas szobrászművész Szombathelyi polgárok című bronz szoborcsoportja az ókori Savariába megérkező római polgárokat ábrázolja. A római férfiak koruk szerint időrendi sorrendben állnak fel, és az élet körforgását hivatottak szimbolizálni, ahogyan a nemzedékek nemzedékre követik egymást.

pedig egy nemzedék után teljes értékű római polgárok lettek. A szabadság elvesztése ezért automatikusan maga után vonta a polgárjog elvesztését is, viszont elvben minden szabad ember civitashoz kapcsolódott, tehát volt status civitatisa. Ha a legyőzött népek elvesztették ezt a statust, akkor szolgai helyzetben lévőnek számítottak. A polgárjog jogok és kötelességek sorát foglalta magában, ide értve a szavazati jogot, a szerződéskötések jogát, az érvényes házasságkötést. A kötelességek közé az adófizetés és a katonai szolgálat tartozott. Létezett csökkentett polgárjog is, illetve bizonyos jogokkal a nem polgárok is rendelkeztek. Ilyenek voltak például a nem Rómában élő latinok. A polgárjog kiterjesztése a vagyonnal és a statussal állt összefüggésben. Több módon lehetett római polgárjoghoz jutni, a legnyilvánvalóbb módon örökléssel, például egy polgár apa révén, aki törvényes házasságban élt. Már az

egészen korai időktől fogva idegenek is polgárjoghoz juthattak, a latinok például már azzal is római polgárok lehettek, ha Rómában szereztek lakást maguknak. Az idegenek akár egyénileg, akár csoportosan, bizonyos szolgálatokért kaphattak polgárjogot, illetve a császárkorban az auxiliában szolgálókat automatikusan megillette ez a jog. Az Itálián belül élő meghódított népek néha a teljes, néha csupán a korlátozott polgárjogot kapták meg, de a szövetséges háború után valamennyien teljes jogú polgárok lettek. Julius Caesar (Kr. e. 49–ben) és Augustus Itália határainak megváltoztatásával előmozdította a római polgárjog még teljesebb kiterjesztését a félszigeten. A principatus alatt a császárok polgárjogban részesítettek egyes kedvelt egyéneket, városokat, sőt provinciákat is. A folyamat 212-ben tetőzött, amikor a birodalom valamennyi polgára római polgárjogot kapott.

SZÖVEG: LÉKAI OTTÓ KÉPEK: TIMÁR GERGELY

SZOMBATHELYI POLGÁROK

Társat adunk a szobroknak

Római polgárjog, latinul: civitas Romana. Eredetileg a poliszhhoz, azaz Róma városállamához való tartozást jelentette, ez azonban – ellentétben Athénnel – sokkal inkább jogi, mintsem területi jellegű kategória volt. A római polgár mindig szoros kapcsolatban állt a libertasszal, ezért csak és kizárólag szabad emberek kaphatták meg, illetve ha rabszolga nyerte el, akkor a felszabadított majdnem, leszármazottai

Férfi tógában

Jámbor Nándor, a szombathelyi Weöres Színház művésze a németországi Fürstentfeldbruckban született. Gyermekkorának legnagyobb részét Orosházán töltötte. 2011-ben érettségizett a szentesi Horváth Mihály Gimnázium irodalmi–drámai tagozatán. Még ebben az évben felvételt nyert Kocsis Pál színművész osztályába. Másodévesen szerepelt a Benkó Bence és Fábián Péter vezette K2 színház egyik produkciójában. Azon a nyáron találkozott először a szombathelyi közönséggel, akkor

Réthly Attila hívására érkezett. 2014-ben osztálytársaival a Nemzeti Színház egyik bemutatójában játszott, tavasszal pedig Jordán Tamás meghívására érkezett Szombathelyre a Három nővér című vizsgaelőadásukkal. A sikeres szereplést követően az a megtiszteltetés érte őket, hogy a színházban tölthették szakmai gyakorlatukat. Azóta játszott többek között a Félúton a fórum felé című darabban, az Olasz szalmakalapban, a Padlásban, a Sweet Cherityben, az Ivanovban és most a Tartuffe-ben.

SZÖVEG: KISS-KARSAI MÁRTA **KÉPEK:** ZERGI BORBÁLA

Díjnyertes frizurák

A kőszegi Tóth Szalon mesterfodrászai a nemzetközi mezőny legjobbjai között

A nő ékszere a szép haj, tartja a mondás. Letűnt korok fotográfiáiról csupa vastag copfos, kontyos lány mosolyog ránk. Akkoriban csupáncsak a rabszolgákat, a kadétokat és a bűnözőket nyírták rövidre, manapság a nőknél is divat a rövid haj. Nincsenek szabályok a frizuraviselet terén, és az öltözködésben is elmosódtak a nemek közti határok. Hosszú hajú szakállas urak, és borotvált tarkójú ifjú hölgyek jönnek szembe az utcán. A szivárvány összes színét felfestethetjük, és számos eljárás közül válogathatunk ahhoz, hogy a hajviseletünk minél jobban kifejezze a személyiségünket.

a kőszegi Tóth Szalon fodrászai hat díjból négyet hoztak el a L'Oréal Professional Style & Colour Trophy 2016 nemzetközi versenyről. Tóth Márk nyerte el az év férfi frizurája, nővére, Szandra pedig az év legjobb hajszíne díjat és a legjobb női frizura harmadik helyezését is. A seregszemlét tavaly szeptemberben először rendezték meg Budapesten. A versenyt a hazai L'Oréal Szalonok fodrászainak írták ki. Egy hosszú nap végére érkezünk a szalonba, amely a belváros egyik legszebb kirakatának is beillene. Az üzlethelyiség kialakításánál az volt a terv, hogy a széles ablakok belátást engedjenek a járókelőknek. Beszélgetés közben arra leszünk figyelmesek, hogy többen beintegetnek, ránk mosolyognak.

– Mindig fodrász szerettem volna lenni. Mindig, egész kicsi gyerekkorom óta. Egyetlen álomom és vágyam volt, hogy fodrász legyek – kezd a beszélgetést Katalin, a szalon vezetője, Márk és Szandra édesanyja.

Kati elmeséli, hogy varázsos emlékeket őriz gyermekkoráról a fodrászüzletéről. Akkoriban persze más volt a divat. Néhány eljárás mára teljesen eltűnt vagy csak ritkán vágnak rá a vendégek.

– Mi nem is dauerolunk, inkább a főni! Ő profi ebben is – szól közbe Márk. Furcsálkodva kérdezem, ki az a főni. Hát anyu, vágja rá nevetve, tudniillik a főni a főnök becézett változata. Szandra és Kati hozzátesszi, mindhárman főnökök, mert köztük nagy az egyetértés, és úgy működnek, akár egy csapat. Mindhármuknak megvan az erőssége, de mindnyájan fel vannak készítve szakmailag. Manapság alapelvárás az egészséges kozmetikumok használata. A festékek ammóniamentesek, kevésbé roncsolják a haját, kímélőek a fej érzékeny bőréhez. Kevesebb allergén anyagot használnak, a szolgáltatás professzionálissá vált. A készítmények a legszigorúbb ellenőrzések próbáját is kiállják. A férfiak sokkal stílusosabbá váltak, rendszeresen veszik igénybe a szalonok szolgáltatásait, sőt előszeretettel látogatják a manapság divatosá vált

barber shopokat, sokan közülük szakállt festetnek, különleges nyírási technikák alkalmazásával teszik különlegessé külsejüket. Újdonság, hogy a fiatalabb generáció is kipróbálja a festékeket, színezőket. Míg korábban a szülők óvták lányaikat a kihívó hajviselettől, mára sokat lazultak az elvárások.

Szandra hozzátesszi, óriásit változtak a vendégek igényei. Hajdiagnosztikát kérnek, elvárják tőlük, hogy tudjanak tanácsot adni, legyenek naprakészek a divat világában, kövessék a trendeket. Nem elég megfesteni egy haj tövét, aztán egy gyors mosás és szárítás, ugyanis a vendégek a legújabb hajviseletet és technikákat is ismerik az internetről. Megtudom, nem a nagy cégek a megmondók, sokkal nagyobb véleményvezérek a bloggerek. Az instagram és a pinterest óriási aranybánya, onnan jönnek ugyanis az inspirációk.

– A szakmánk úgy kívánja, hogy folyamatosan fejlődjünk. Ha egyszer megállunk, nem tudjuk tartani a lépést. Muszáj figyelni, tanulni, képezni magunkat. Versenyekre, bemutatókra járunk. Nemrég jöttem haza Düsseldorfból – fűzi hozzá Szandra.

A l'oréalos csapat oktatási tervéből lehet választani, ez folyamatos fejlődésre ad lehetőséget a fodrászoknak. Tanulni lehet a hajvágást, a festést, de van kommunikációs tréning és weblapkészítési ismeretek is az oktatott tananyagok között. Jártak már sok helyen, Csehországban, Németországban, de a tengerentúlon is több alkalommal. Kati példaképét, Szabados Iréne nevét említi, aki soha nem állt le, állandóan figyelte a változást, a trendeket, és imádja a szakmáját, ahogy a Tóth család tagjai is.

– Azt csak álmodni mertem, hogy a gyerekeim is ezt a hivatást választják. Kiskoruktól ott sertepertéltek az üzletben. Szerettem, hogy velem lehettek, hogy mindig várta őket otthon valaki – mondja Kati.

– Mi nem a szalonba mentünk, nekünk otthon volt a szalon. A szobám az üzlet fölött volt, mindig hallottam, ha egy jó sztori után kitört a vendégekből a nevetés, meg arra is szívesen emlékszem, hogy a búra meg a hajszárító zümmögésére aludtam el – emlékszik Márk.

Sokszor egész késő estig dolgozott az édesanyja, de ehhez nem kellett távol lennie a gyerekeitől. Szandra már egészen kis korától fogva erre a pályára készült, Márk viszont vadászpilóta akart lenni. Mindketten a soproni fodrászképzőbe jártak. Kati szerint azért, mert ott a képzés két éves volt, és nem kellett a gyerekeinek megküzdniük édesanyjuk szakmai ismertségével. Mindenféle munkát el kell végezni a tanulóknak, söprés, hajmosás, kefefertőtlenítés és minden egyéb tevékenységet. Kati viszont ragaszkodott ahhoz, hogy csak ő tanítsa a gyerekeit. Voltak persze olyan fodrászmesterek is, akik önzetlenül segítették a gyerekek oktatását. Ilyen volt Leposa József is.

– Azt akartam, hogy a saját tehetségük jogán érvényesüljenek, de tudtam, hogy ehhez minden

Balayage

A balayage hajfestéssel (francia szó, magyarul sepregetést jelent) sötét és világos tincseid fokozatosan váltják egymást a fejtetőtől a hajvégekig, sokféle árnyalat játékaival jutalmazva meg frizurádat. Nevét onnan kapta, hogy a fodrász szabad kézzel, „sepregető mozdulatokkal” viszi fel az új színt.

Divatos színek:

Barack, rózsaszín, lila és persze minden, ami a vendég stílusához, egyéniségéhez illik. Kedvelt technika a balayage, az ombre, tigrisszem melír

segítséget megadok majd nekik. Tanulni ugyanis muszáj, de nem lökheted ki a gyerekeket csak úgy az életbe – vallja Katalin.

Kati szerint az egyetlen út, hogy az emberek képzik magukat és egyre jobbat akarnak kihozni magukból. Nem szereti, ha a fiatalokat szidják, mert azok nem tudnak dolgozni, hiszen ahhoz, hogy fejlődjenek, segíteni kell nekik.

A versenyekre azonban sokat kell készülni. Nemcsak a szakmai fogásokat kell jól alkalmazni, de a modellnek is tökéletesnek kell lennie. Szép alak, jó haj, karakteres megjelenés, csinos ruha, odaadó türelem. Szandra szerint óriási szerencse, hogy megtalálta Farkas Tímeát, akinél jobb modellre fodrász nem is vágyhat. Az outfit kialakításában Szigeti Vanda segítette, a frizuráról gyönyörű fotókat készített Zergi Borbála. Márk modellje, Tóth Martin egy napon váratlanul sétált be az üzletbe. Szerencséje volt hát neki is. A választásnál fontos a csontozat, az arcforma, a stílus. Timi például hipszteres volt, de mégis megjelent a külsejében valami finom, visszafogott elegancia. Szandra a fiatal lányból a nőt

akarta előhívni. Azt mondják, nagy szerencséjük volt akkor és most is, hogy ilyen csapattal dolgozhattak és mindenki beleadta a saját tudását, egyéniségét. A bemutatókon új trendeket, technológiákat tanulhatnak, láthatnak, amelyek mindig inspirálóak és arra sarkallják a fodrászokat, hogy tegyenek meg mindent azért, hogy a legjobbak lehessenek. Egy tízezer fős kisvárosban is vannak bátrabb és félénkebb vendégek. Előfordult, hogy vad színeket kértek, mások a konzervatív stílust részesítik előnyben.

Tóthék igyekeznek elnyerni az emberek bizalmát, hogy ne csak fodrászhoz menjenek, hanem szeressenek hozzájuk járni. Meg akarják találni a vendégek egyéniségét, azt, hogy jól érezzék magukat az új frizurájukkal, és otthon is el tudják készíteni azt. Ehhez bizony a szalon fodrászaira van szükségük és persze a megfelelő hajápoló termékekre.

A sláger ebben a szezonban a természetes szín. A hajápoló termékek a natúr nőt állítják középpontba. Selymes tapintású, magas fényű haj lesz a forró évszak slágere.

SZÁLBEHÚZÁS

A thread lifting vagy szálbehúzás igen nagy népszerűsége tett szert az ún. minimálinvazív esztétikai beavatkozások körében. A beavatkozás kiválóan alkalmas a tónusát veszített, megereszkedett bőr kezelésére. Először az orcák, az állcsont, a toka és a nyak bőrének feszesítésére alkalmazható jó eredménnyel.

A beültetett szálak anyaga azonos a sebészben évtizedek óta biztonságosan használt felszívódó fonalakkal.

A beültetett szálak egyrészt fizikai támasztékot adnak a megereszkedett szöveteknek, ennél azonban lényegesen fontosabb, hogy a szálak környezetében kollagén termelés indul meg. A képződött kollagén a szálak felszívódása után is megmarad és biztosítja a bőr tónusát, frissességét. Tartós eredmény fenntartásához fél-évente érdemes ismételni a kezelést.

A kezelés rövid idő alatt elvégezhető, a behelyezett szálak mennyiségétől függően kb. 30 percet vesz igénybe. Előzetes érzéstelenítést nem igényel, különösebb fájdalommal nem jár. A hatás azonnal látható, illetve a hatás további fokozódása látható hetek-hónapok alatt a szálak beépülése valamint a kollagéntermelés megindulása során.

A kezelés kapcsán enyhe bőrpír, duzzanat, átmeneti bevérzés fordulhat elő.

Dr. Bali Gábor

főorvos, bőrgyógyász szakorvos,
allergológus és
klinikai immunológus szakorvos

Martinus Medicus Egészségcentrum
9700 Szombathely, Sorok u. 24-25.
Telefon (06 94) 320 320,
(06 30) 8 320 320
www.martinusmedicus.hu

Rituálék

A szalonban mindenki saját hajának megfelelő ápolást kap. Hajdiagnosztika után a fodrászok elbeszélgetnek a vendéggel. Megtudják, milyen elképzeléssel érkezett az ember. Tanácsokat adnak, ötletelnek. Együtt találják ki a frizurát. A hajmosás csodálatos kényeztető fejmasszázsral párosul, a samponozást követően, bő vízzel öblítik, ápoló balzsam és sokféle tápláló krém kerülhet ránk. A vágás, a szárítás a legújabb technikák alapján működik. Ha a vendég festést kér, meg kell állapodnia a színben. A haj elkészítése során figyelembe kell venni a szem, a bőr színét, valamint

azt is, mit szeretnénk kiemelni és mit elfedni. Például áll, homlok, fül. A vágást sok minden befolyásolja, legfontosabb talán az arcformánk. Ha valakinek szív alakú az arca, hosszúkás az álla, a váll vonalába kell adni egy kis volument, hogy eltereljük a figyelmet erről. A színnel lehet hangsúlyozni az előnyös tulajdonságokat és elfedni az előnytelen. A fodrászok segítenek abban is, hogy a vendég az otthonában is el tudja készíteni a frizuráját. Praktikus tanácsot kaphat a szárítás, mosás, rögzítés fortélyaihoz.

Olvasás =Tájékozottság!

KEZDD AZ ÚJSÁGGAL!

Többet
olvasol

Legyünk inkább rosszak!

Az anyaság útvesztői

Ahogy abban a filmben Mila Kunis talpig csinosban kiszáll a kocsiból a sulis előtt, azt soha nem fogom elfelejteni! Fényes haját megrázza, kezében tizóraisdoboz, hóna alá csapva a házi készítésű Superman-jelmez, válláról félig lecsúszik a táska pántja, karcsú lábán húszcentis tűsarkú. Na, erre még én is azt mondom: tökéletes. Pláne, hogy a nőnek négy perce van arra, hogy Stukker névre hallgató kutyájával beérjen a kórházba, a jobb hátsó lábára sántítva ébredt ugyanis az a nyavalyás eb.

a mozi sötétjében éppen mondanám, hogy ez, így ahogy van, maga a tökély, de a szuperanya az utolsó pillanatban magára önti a termoszból a frissen főtt kávét, mert hirtelen fékezni kényszerül a Szülői Munkaközösség elnökének hangjára, aki arra figyelmezteti, hogy kedden este halaszthatatlan dolga akad! És a jó anya a világ minden kincséért sem hagyná ki a rendkívüli SZMK-gyűlést, amelynek témája a nagy sütivásár, ahol mindenmentes nasival oldhatják a különóraktól megfáradt gyermekek a csúnya stresszt. Nehogy rémálmaik legyenek, megfeküdje gyomruk a sok káros ízfokozó, elhízzanak, hogy aztán felnőttként évekig járjanak dílidokihoz, aki iszonyatos pénzekért diagnosztizálja náluk a testképzavart. Nehogy! Ezért a jó anya főz, mos, takarít,

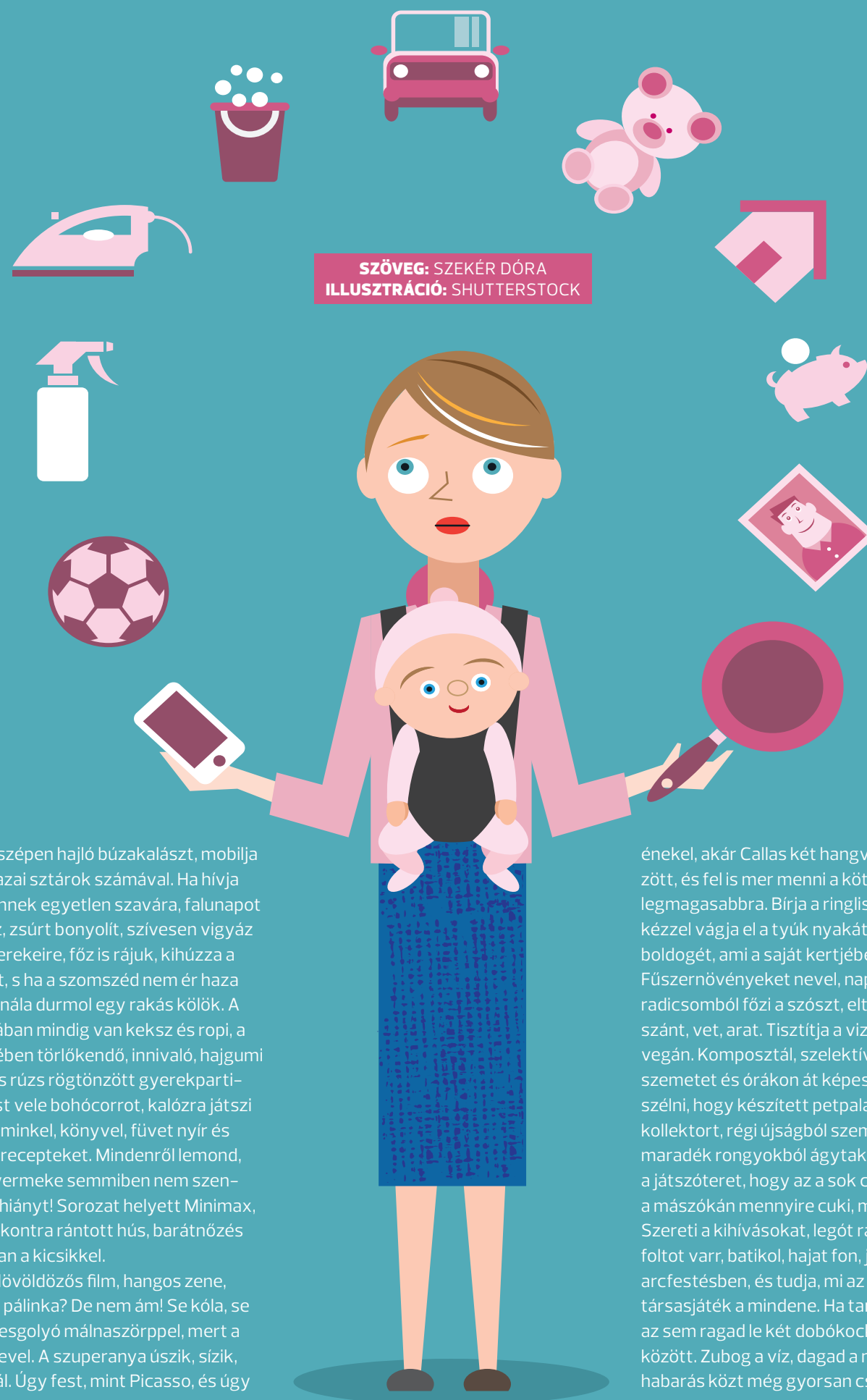
éjjel farsangi hacukát varr, odaadó hitvese a férjének, kifogástalan az alakja, hajnalban fut, délben jógázik, este frissen főtt energiaszegény, de rostokban gazdag vacsorát tesz az asztalra, nem roskad össze a terhek alatt, kis családi csevej és a napi vitamin porciózása után saját költésű mesékkal ringatja álomba magzatát. A szuperanya szupergyereke álmosan csak annyit mond, szeretlek mami, szívéhez szorítja a plüssmaciját, és az éjjelilámpa fényénél azonnal elalszik. A mondat szükség esetén többes számba tehető, mert egy igazán jó anyának legalább négy gyereke van, hiszen egy gyerek nem gyerek, tartja a bölcs mondás. Ezt is jól fel kéne írni a majonézesflakonra házi áldás helyett, hogy nőjön a szaporulási kedv! Alvás előtt forró zuhanyt vesz, előkészíti a reggelit, kikészíti a ruhákat, bepakolja a táskát, összeszedi a szétdobált szennyest, kimossa a kádat, letörli

a sminket, bekrémezi magát, pongyolát húz, parfümöt permetez, és újabb hódításra indul, ezúttal a hálószobába, ahol végzet asszonyaként bújkál a férje mellé és szolgálatkészén gyűri maga alá a lepedőt. Reggel aztán narancsot facsar, müzlit csomagol, átszellőzteti a házat, kifogástalan eleganciával gördül be nagy autójával az iskola elé, és kezdődik minden előlről, hacsak egy óvatlan pillanatban nem csúszik porszem a gépezetbe. Elalszik. Elkésik. Elfárad. Meghízik. Beteg lesz. Kirúgják. Nem. A szuperanyát soha. Vele ilyesmi nem fordulhat elő.

Mert azt el is felejtettem, hogy a szuperanya sokdiplomás, jól keres, mindenki szereti. Megbecsült tagja a környezetének, állat- és környezetvédő, s ő süti a kertváros legjobb muffinjait. Egy lokálhíró, aktív résztvevője a kulturális életnek, mindenkit ismer, a plébános albájára

hímzi a szépen hajló búzakalászt, mobilja tele a hazai sztárok számával. Ha hívja őket, jönnek egyetlen szavára, falnapot szervez, zsúrt bonyolít, szívesen vigyáz más gyerekeire, főz is rájuk, kihúzza a kanapét, s ha a szomszéd nem ér haza időben, nála durmol egy rakás kölök. A kamrájában mindig van keksz és ropi, a retiküljében törlőkendő, innivaló, hajgumi és vörös rúzs rögtönzött gyerekpartihoz. Fest vele bohócorrot, kalózra játszi sebet, sminkel, könyvel, füvet nyír és gyűjti a recepteket. Mindenről lemond, mert gyermeke semmiben nem szenvedhet hiányt! Sorozat helyett Minimax, főzelék kontra rántott hús, barátnőzés szigorúan a kicsikkel. Semmi lövöldözős film, hangos zene, sör, bor, pálinka? De nem ám! Se kóla, se cigi. Kölesgolyó málnaszörppel, mert a minta nevel. A szuperanya úszik, szízik, zongorál. Úgy fest, mint Picasso, és úgy

énekel, akár Callas két hangválság között, és fel is mer menni a kötélpályára. A legmagasabbra. Bírja a ringlispilt. Pusztá kézzel vágja el a tyúk nyakát, kizárólag a boldogét, ami a saját kertjében kapirgál. Fűszernövényeket nevel, nap érlelte paradicsomból főzi a szószot, eltesz, befőz, szánt, vet, arat. Tisztítja a vizet. Öko, bio, vegán. Komposztál, szelektíve gyűjti a szemetet és órákon át képes arról beszélni, hogy készített petpalackból napkollektort, régi újságból szemetesládát, maradék rongyokból ágytakarót. Imádja a játszóteret, hogy az a sok csöppség a mászókan mennyire cuki, mondja! Szereti a kihívásokat, legót rak, nemezel, foltot varr, batikol, haját fon, jeleskedik az arcfestésben, és tudja, mi az a pixel xl. A társasjáték a mindene. Ha tarhonyát főz, az sem ragad le két dobókocka elhajítása között. Zubog a víz, dagad a nokedli, két habarás közt még gyorsan csinál egy

SZÖVEG: SZEKÉR DÓRA
ILLUSZTRÁCIÓ: SHUTTERSTOCK

vidám pókfonást, krepp-papírt darabol, zsákvarróval filcből szabott csizmát díszít! Micsoda? Hogy honnan tudja, hogy kell? Képz magát. Játszó-, falu- és táncházban, bibliaórán. Gyakori vendége a Skanzennek, népdalkörbe és főzősuliba jár, háromnapos varrótanfolyam kiválóan abszolválva. Cukrászórak és úszóleckék. Megy ez, mint a karikacsapás. Vészhelyzet esetén gugliz. Szeme se rebben, a youtube-ról túllszoknyát varr és hajat fésül, tudja, hogy hordja a copfját Leia, Ray, Elsa és a szuperhős Barbie. Táncol, akár Timberlake. Bírja a 3D-s mozi és kivételes alkalmakkor megveszi a ragacsos popcorn. Mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel. Hacsak egy óvatlan pillanatban nem csúszik porszem a gépezetbe. Elalszik. Elkésik. Elfárad. Meghízik. Beteg lesz. Kirúgják. Hogy kit? Hát a szuperanyát. Hogy őt soha semmi baj nem érheti? De. Az élet ugyanis tele van útvesztőkkel. Tudják, milyen érzés hajnalban kelni, hogy kifogástalan legyen a nappali smink, és lázas betegen dolgozni egész nap az irodában? Tudják, micsoda kínkeserv egy szüléskéntől megereszkedett pohos pocakot a

gimis farmerba szuszakolni, megpüffedt lábra pántos szandit húzni, bajuszt gyanítáztatni, fület lyukasztatni, befőzés után manikűrözni, órákat várni fodrásznál csípős hajfestékkel? Borzasztó. Beteg gyereket ápolni, demens nagyira vigyázni, túlélni a sok krízist, veszteséget, fájdalmat és nélkülözést? Mert van ennél rosszabb is.

*

Három kiló szaloncukorral üldögelni egy munkaügyi központban, cipőnk orrával rugdosni a nyirkosra gyűrt sorszámat. Ezerhatszázadik álláskeresőként várni a karácsonyt, miközben unottan töltögetve az adatlapot vesszük észre, hogy nincs annyi rubrika a papíron, ahány diplománk. Ja, hogy ott az a sok telefonszám, a legjobb muffin, búzakalász az albán, gyermekzsúr, falunap, öko-bio-, konyhakert? Van, hogy nem számít. A szuperanya elalszik. Elkésik.

Elfárad. Meghízik. Jöhet a sör, bor, pálinka, a kóla és a cigi. Barátnők, hangos film, műkaja. Nem főz, nem mos, nem alszik. Mondhatnánk, rossz kutya. Rossz anya! Unottan nézi a sok posztot, a gyereknevelés tíz pontja, Vekerdy, Ranschburg, Popper és a többiek. Hogy kéne, mi lenne jó. Gördül a cikk, végelethetetlen, elolvasni sem bírja, nemhogy megcsinálni. Kristálygyerek, indigó, ADHD-s, aspergeres, érzékeny és túlérzett, játékos és balkezes. Így csináld, úgy csináld! Tölts vele több időt, költözz rá kevesebb pénzt, vidd közösségbe, hagyd elmélyülni! Foglalkozz vele, ne kiabálg, hallgasd meg és kínáld fel neki a bambulást örömet! Dögönyözd és fegyelmezd! Ne vedd le róla a szemed vagy inkább hagyd békén?

Elég! A rossz anya felszámolja a kertet, eladja a tyúkot, bicajra pattan, és bőnácit húz. Nem sminkel, nem jógáz, talán fut kicsit néha. A gyerekekkel összebújik, mesét néz kifulladásig, csokit majszol, lustálkodik. A hosszú fűben – a pokrócon heverészve – megken egy szendvicset a tegnapi kenyérből. Eszik. Mogorókrémet. Nagykanállal. Annyit, amennyi belefér. Nincs különóra, se fejlesztőjáték, társas, lego, pixel xl. Semmit nem csinál, nem vár senkit. Se gyerek, se felnőtt, se szomszéd, se rokon, se SZMK, se plébános, se falunap, se sütívásár. Megállítja a gördülő menüt, a múltó időt, lemondja a programot, kinyomja a telefont. A rossz anya belenéz a gyermeke szemébe és elmondja neki, mennyire szereti őt. Mert muszáj megállni. Nem odaérni, nem felvenni, nem megírni. Nem felkelni. Nem megfellelni. Élni. Megélni. Amíg lehet.

SZÖVEG: NAGY ANGELIKA KÉPEK: ZERGI BORBÁLA

Az iskolának meg kell újulnia!

Vekerdy Tamás szerint több kreativitás és kritikai hozzáállás kell a tanításhoz

Nemcsak az én generációm, de anyámé és nagymamámé is az ő könyvein nőtt fel. Fél századnál is több kötetben adta közre gondolatait a nevelésről, a szeretetről, az együttélés nehézségeiről, az alkalmazkodás fontosságáról. Korunk egyik legismertebb pszichológusa, Vekerdy Tamás mindent tud a kicsikről. Őszinte, szókimondó és lebilincselő előadó. Tágra nyílt szemmel figyeli a világ működését, és azt a fényűzést is megengedi magának, hogy megszabadítsa a szülőt az állandó megfelelési kényszertől!

Pontosan érkeznek, és készségesen válaszol minden kérdésre. Meglepő módon, egy olyan konferencián vállalt szereplést, amely a gyakorlóiskolák pedagógiai módszereiről, a nevelési elvek megújulásáról szól. A

közvélekedés versenystállónak tartja azokat az intézményeket, ahová játékos felvételi elbeszélgetés után lehet csak bekerülni. Ezek az iskolák szem előtt tartják a gyermek fejlődésének ritmusát, figyelik készségeit, mérik képességeit. De vigyázat, nem csak ezekbe az intézményekbe járnak túlterhelt gyerekek. A pszichológus

Ajánljuk:

Libby Purves: Hogyan ne legyünk tökéletes anyák? Libri, 1997
Julie Lythcott-Haims: Hogyan neveljük felnőtté, Kossuth, 2016
Vekerdy Tamás: Gyerekek, óvodák, iskolák, Saxum, 2016
Vekerdy Tamás: Nagy családkönyv, Nők Lapja Műhely, 2015

nyugodt lelkiismerettel vállalta a beszélgetést, mert szerinte a gyakorlóiskolák, amelyek magas követelményrendszerrel dolgoznak, emberléptékűek és személyiségcentrikusak is.

– Az a tapasztalatom, hogy a versenystállónak nevezett jó színvonalú iskolák között is vannak olyanok, amelyek kifejezetten gyermekközpontúak. A Radnóti és a Fazekas gimnázium, vagy akár itt a szombathelyi Bolyai gimnázium a nagy elvárások mellett is megmaradtak gyerekcentrikusnak, ugyanakkor vannak olyan intézmények, amelyek meg gyerekközpontúnak mondják magukat, mégis eltolódtak egy úgynevezett álteljesítményelvűbb irányba.

– **Generációk nőttek fel az írásain. A közösségi portálokon előszeretettel osztják meg gondolatait a gyereknevelésről. Jó és megnyugtató ezeket olvasni, hiszen alapvetően arra ösztönöznek, hogy engedjük el a megfelelési kényszert, és töltsünk minőségi időt a gyerekekkel. Meg tudna fogalmazni egyfajta általános érvényű szabályt a kicsik nevelésével kapcsolatban?**

– A gyerek számára az a legfontosabb, hogy az anya meg az apa jól érezze magát a bőrében. Ha úgy élek, mint aki kötelességet teljesít, leisztol, szenved, az nem visz jóra. Borzalmas így létezni! Meg kell tanulni, hogy az ember ne legyen olyan rendes. Van egy csodás angol könyv, az a címe, Hogyan ne legyünk tökéletes anyák. Na, ezt javasolom mindenkinek. A gyerekeknek az a jó, ha az anyja jól érzi magát, tud vele marhaskodni, tudja dögönyözni. Fontos, hogy ráérjen, minek kell mindig rohanni?

– **Ez jól hangzik, de az élet kíméletlen. A munka azonban nem vár. Reggel könyörtelenül szól a vekker, rohanunk suliba, délután különórák, hétvégén házimunka, programok egymás hátán.**

– Ez nem visz sehová. Idézném a Hogyan neveljük felnőtté című könyvet, amelyet egy amerikai szerző írt, aki tíz éven át volt a Stanford Egyetemen dékánhelyettese és ebben az írásban foglalta össze a tapasztalatait. Mi Magyarországon ezt a mintát követjük. Amerikában az volt a trend, hogy teljesíts, indulj a versenyeken, de ne merészkedj egyedül az utcára, majd én viszlek kocsival mindenhová. Ezek a gyerekek katasztrófális körülmények között nőttek fel. Az egyetemre úgy érkeztek meg, hogy doppingoltak, aztán kipukkadtak, depresszióba estek, agresszívvá váltak, dührohamot kaptak. Ezek a szülők arra is képesek voltak, hogy ADHD-s diagnózist szerezzenek a gyerekeiknek. A hiperaktív figyelemzavar ugyanis diszkriminációnak minősül az egyetemi felvételnél, így pluszpontokat jelent.

– **A szülő néha elbizonytalanodik és valójában csak jót akar a gyerekeknek. Nyilván azt szeretné, ha jó iskolába járna, sikeres lenne az élete. Mit rontunk el, ha így cselekszünk?**

– Ezt a típust egyes szakirodalmak találóan helikopter szülőnek nevezik, mert ezek a szülők mindig ott köröznék a gyerek feje fölött. Az ilyen típusú szülő gyerekei az amerikai szerző könyve szerint egyetemistaként

olyanokká válnak, akár a borjak, akiket felhizlalnak és visznek a vágóhídra. Ők azok, akiknek a szülei betelefonálnak a HR-osztályra, hogy miért nem az ő gyerekét vették fel a kiírt állásra.

– **Ezek a pályakezdők aztán nem válnak be? Hogyhogy? Ők kapták a legjobb képzést, a családi támogatást, a segítséget, mindent.**

– Nem feltétlenül, hiszen szolgálatkészen megtesznek mindent, amit mondanak nekik. A Szilícium-völgytől Nyugat-Európáig mindenhol olyan munkaerőre lesz szükség, amely kreatív és nem feltétlenül jó tanuló. Manapság a jövő évtizedeinek száz szakmájából hatvanat még nem ismerünk, mert a következő tizenöt évben fog kialakulni. Két dologra viszont biztos, hogy szükség lesz: kreativitásra és kritikai hozzáállásra.

– **Hát, ami azt illeti, ezt a két tulajdonságot nem igazán tolerálja az iskolai nevelés. Mit gondol erről?**

– Ezt bizony gyűlöli az iskola! (nevet) Mondjuk el, hogy a kreatív gondolkodás divergens természetű. Az iskolában viszont ott a könyvben a feladat, meg kell oldani, egyetlen módon lehet levezetni a példát. Mit mond a tanár? Kisfiam, ne hadoválj! A kérdésre válaszolj! Ez bizony a konvergens gondolkodás erőltetése. Az iskola nem tűri a különbséget! Csak ugyanazon az egyetlen úton lehet eljutni a megoldáshoz. A divergens gondolkodást elvetik, a konvergenst erőltetik. Pedig higgyék el, az életben nincs egyetlen jó megoldás!

– **Mit lehetne tenni ez ellen, mit gondol?**

– Varga Tamás, amikor be akarta vezetni az új matematikát, elindult, hogy megkeresse a legtehetségesebb gyerekeket országszerte. A legjobb képességűek közül sokan rosszul álltak matematikából, hiába volt jó a matematikapéllda eredménye, ha a tanár úgy gondolta, hogy nem jó a levezetés. A gyerek más úton jutott el ugyanahhoz az eredményhez, a tanára meg azt épp nem ismerte, így aztán ráfogta, hogy a tanuló csal és rossz jegyet adott neki.

– **Akkor mégis, mi a megoldás? Szüntessük meg az iskolát?**

– Látja, ez nagyon jó ötlet! (nevet) Szüntessük meg az iskolát, de ha azt mégsem tehetjük, legalább változtassuk meg! Melegen pártfogolom a homeschoolingot, az otthontanulást, például. Ez az arisztokratáknak elég jól sikerült a 19. században! Vagy legyenek alternatív iskolák, jöjjön a reformpedagógia, csak abban hiszek, ami személyközpontú. Nézze, Finnországban is van alaptanterv, csak ehhez a miniszter asszony csatol egy levelet, amelyben az áll, kedves kolléga, nagyon kérem, hogy ezt a tantervet ne tartsa be! Alkalmazza a mindenkori helyhez, időhöz és az egyes gyerekekhez. A modern pedagógia alapszava a differenciálás. Ha ilyen szemlélettel tudnánk az iskolákat felépíteni, akkor járnának jó úton. Amikor egy iskola működése szakmai értelemben senkit nem érdekel a felelősök közül, az sehová nem visz. Ha a döntéshozókat csak az érdekli, hogy a kezükben tartsák az intézményeket és megparancsolják a pedagógusoknak, hogy mit tanítsanak, akkor addig semmi nem fog jól működni. Ha azonban a tárgyi érdeklődés kiépül bennünk, akkor meg tudjuk újítani végre az iskolákat!

SZÖVEG: KOVÁCS ÁGNES
KÉPEK: ZERGI BORBÁLA, UNGER TAMÁS

A gyakorlóiskolák az oktatás zászlóshajói

Papp Tibor igazgató szerint a Bolyai név magas minőségre kötelez

A Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium nemrég konferenciát szervezett, amelynek témája egyebek mellett az volt, hogyan illesszék a tantervbe a művészetek oktatását. Az összművészeti konferencia arra hívta fel a figyelmet, hogy a tanulók személyiségének fejlesztéséhez elengedhetetlenül fontos a gyerekek motivációjának és kíváncsiságának folyamatos fenntartása, és az érzelmi nevelés.

A négynapos rendezvényre meghívták azokat az iskolákat, amelyek Bolyai János nevét viselik. Így érkezett delegáció Marosvásárhelyről, Zentáról és Aknaszlatináról is. Ez utóbbi intézménnyel a szombathelyi gimnázium régóta jó kapcsolatot ápol. A szakmai fórum aktív résztvevői voltak azok a gyakorlóiskolák is, amelyek nagy múltra tekintenek vissza, így óriási pedagógiai tapasztalattal rendelkeznek. A szakmai kérdések megvitatásában a Bolyai partnerei voltak az ELTE más gyakorlóintézményei mellett debreceni, szegedi, egri, szekszárdi, valamint pécsi

iskolák is. Papp Tibor, az intézmény igazgatója hangsúlyozza, hogy a szombathelyi gimnázium tehetséggondozó iskola, egyáltalán nem szeretnék, ha a közvélemény olyan képet alakítana ki a Bolyairól, ahol „szakbarbár módon” tanítják a tantárgyakat, sokkal inkább gondolkoznak komplexen, amely nézet szerint a teljes embert kell oktatni, nevelni, hogy személyisége kibontakozhasson.

– Mi az intelligencia fejlesztése mellett az érzelmi nevelésre is nagy hangsúlyt helyezünk. Hiába tehetséges egy gyerek, ha túlterhelt, előbb–utóbb bezár. Ha a tanár nem tudja a tanítványai kíváncsiságát fenntartani, elveszti a gyerek érdeklődését. Ezért kell támaszkodnunk a sportra, a művészeti nevelés jótékony segítségére, amelynek hatása rendkívül fontos. Az igazgató szerint a gyakorlóiskolák mindenhol az oktatás–nevelés zászlóshajói. Az egyetemi hallgatók gyakorlatának vezetésével megbízott tanárok felkészült, kiváló pedagógusok. A találkozó lehetőséget adott arra, hogy a gyakorlóiskolák egymás között megbeszéljék a legfontosabb kérdéseket. Egyfelől aktuális módszertani eredményekről számoljanak be egymásnak, másfelől megvitassák, hogyan kell korszerűen reagálni a kor kihívásaira. A gyakorlóiskolák nemcsak köznevelési, de felsőoktatási feladatot is ellátnak, ez nagyobb terhet ró az effajta intézményekre, hiszen az itt oktató, tanító tanárok magasan kvalifikáltak, szakvezetői feladatokat látnak el, mellette sokan szaktanácsadóként dolgoznak. A pedagógusjelölt hallgatókkal való külön foglalkozás minden szakvezető pedagógusnak többletfeladatot jelent. Ezekről a gyakorlati, szervezési stratégiákról is eszmét cseréltek az intézményvezetők. A gyakorlóiskolákkal szemben gyakran megfogalmazzák azt a kritikát, hogy mivel azok játékos formában, felvételi elbeszélgetésen választják ki a legrátermettebb gyerekeket, egyfajta versenyistállóként működnek, és megterhelő kihívások elé állítják a tanulókat. Papp Tibor ismeri ezt a vélekedést, de teljesen alaptalannak gondolja a feltételezést. – Nyilván nem mindegy, hogyan ítélik meg az intézményünket. A gimnázium a diákoknak és a szülőknek szeretne megfelelni. Itt mindenkinek alapvető célja a sikeres egyetemi továbbtanulás. Azok a szülők, akik

hozzánk íratják a gyerekeiket, ezt várják el tőlünk. Nyilván az ELTE–hez csatlakozás óta még nagyobb lesz ennek a respektje, de muszáj elmondanom, hogy a minőség tekintetében nekünk korábban sem kellett szégyenkeznünk. A vidéki gimnáziumok rangsorában a kilencedik helyen áll a Bolyai. Ehhez leginkább jól felkészült pedagógusokra van szükség. Ahogy az igazgató fogalmaz, minden iskola szakmai megitélése a „tanszemélyzet minőségén” múlik. Trefort Ágostontól idézi ezt a régies kifejezést, aki már a 19. században a szakmaiság mellett tette le voksát, úgy is emlegetik őt, mint a gyakorlóiskolák atyját. A gyerekek előtt álló kihívások legyőzésében a gimnázium a szülőkre is támaszkodik. Az igazgató minden fórumon hangoztatja, hogy az együttműködés szimbóluma egy háromszög, amely a diák, a tanár és a szülő tökéletes egységből szerveződik. Az alakzat csúcán a diák áll, az ő teljesítményéhez jó alapot biztosít a jó tanár–szülő kapcsolat. Fontos ugyanis a családi háttér, hogy hogyan is állnak otthon a gyerek mellé, mennyire tudják megerősíteni a tanulót abban, hogy ha dolgozik, sikereket érhet el. – Mi a Bolyaiban senkit nem erőltetünk, hogy tanulmányi versenyen induljon. Nyilván büszkék vagyunk, ha sikereket érnek el, de nem akarunk olyat erőltetni a gyerekekre, amihez egyébként is ne volna kedve. Ha a gyerek játszva tanul, akkor mellette tud sportolni, zeneiskolába járni, és sokrétű ember lesz. Ha viszont valakinek minden erejét arra kell koncentrálnia, hogy tanuljon, akkor tőle nem várunk el pluszteljesítményt. A motiváltságot viszont muszáj fenntartanunk. Az igazgató meglepődött azon a kérdésen, hogy vajon milyen típusú gyerekek való a Bolyai. Úgy véli, bárki választhatja a gyakorlóiskolát. Minden tanuló más. Különböző a személyiségük, és ez így van rendjén. – Mi mindenkit szeretettel, nyitott ajtóval várunk. Itt demokratikus a légkör, ha valaki érez magában elég tehetséget, motivációt, szeretettel látjuk. Igen, két–háromszoros a túljelentkezés, ez igaz. Az intézményben tudják, hogy a szülőkkel és a tanárokkal együtt olyan elvek mentén nevelhetik a gyerekeket, hogy teljesítményük tekintetében a csillagos ég a határ. A növendékek pedig szeretnek az iskolába járni. Rengetegen jönnek vissza látogatóba,

előadást tartani, rendezvényeken vesznek részt. Papp Tibor úgy véli, a Bolyai jó közösség, szoros kapcsolatok alakulnak ki az itt töltött több mint egy évtized alatt. Ebben az életkorban köttetnek a legerősebb barátságok. Sokszor még a családi nehézségeken, a kamaszkori gyötrelmeken is az iskola támogatása segíti át a diákokat. – Igyekszünk formálni ezt az úgynevezett „bolyais identitást”. Nem olyan nagy múltú gimnázium vagyunk, mint a város többi gimnáziuma, hiszen csupán negyedszázados múltra tekinthetünk vissza, de igyekszünk hagyományt teremteni, véleményt formálni. A közelmúltban – nagy örömünkre – megalakult a Bolyais Öregdiákok Köre, ők is az összetartozást és a hagyományok ápolását tartják a legfontosabbnak. Az egykori bolyaisok egy része az egyetemi évek után visszatér Szombathelyre. Jó példákat hallhatunk az üzleti, vállalati szférában dolgozó egykori gimnazistákról. Sokan közülük a fővárosban vagy külföldön tanultak, aztán visszatérnek a régióba és itt kamatoztatják tehetségüket. – Örülök, ha a kórházban, gyárakban, intézményekben volt bolyaisokkal találkozom. Sok mérnök helyezkedett el a jó képzésnek köszönhetően a térségben, de ott vannak a közigazgatásban, a jogi vagy orvosi pályán, büszkén mondhatom. Nem mindenkinek tetszik a fővárosi pörgés. Vannak, akik ragaszkodnak a gyökereikhez. Az igazgató hozzáfűzte, intézményvezetői kötelessége azért dolgozni, hogy ezt a gimnáziumot továbbra is a legjobbak között tartsák számon. Mint mondta: A Bolyai a közelmúltban elnyerte a megtisztelő „Nemzeti Tehetségműhely” címet is, amely tovább erősíti tehetséggondozó gimnáziumi programját.

BOLYAI SZALAGAVATÓ

SZÖVEG: SZIGETI ANDREA KÉPEK: TIMÁR GERGELY

A vágy titokzatos tárgya a cipő

Németh Judit színésznő lábára húzta kedvenc szerepeit

Biztosan állíthatom, hogy minden nő szereti a cipőt. A szép cipőt. Meg a rondát. A fűzőst és a tépőzárást, a kézzel varrottat és a műbőrt. Úgy vagyunk ezzel, mint Gombóc Artúr a csokoládéval. Majdnem mindegy, milyen, csak cipő legyen! Vagy mégsem? Adunk a minőségre? Figyeljük, mi a trend? Vagy csak a legdrágább helyen vásárolunk, mert az biztosan jó lesz? Mióta világ a világ, mi nők megvadulunk egy szép cipőtől, és kész! A Zuckerberg-galaxisban a gyengébb nem efféle mondatokat lájkol a neten: A gyengék sírnak, az erősek vásárolni mennek. Túl rövid az élet, hát vedd meg a cipőt!

Kislányként a fehér lakkbőr menyasszonycipőt szoktam ellopni, ha ő nem látta. Anyám szekrényének alján lapult egy dobozban, trotör, a kor divatja szerint, rajta valami ormótlan róza. A világon ennél szebbet sose láttam, pont illett mama leheletvékony selyemlamé kombinéjához. Abban adtam interjút a tükör előtt. Ropival cigarettáztam, hátradtam a hajam, megráztam és azt képzeltem, a világ leghíresebb színésznője vagyok, egyenesen hálívúdból, merthogy a ruha teszi az embert, gondoltam bölcsen, no meg a cipő. Németh Judit, a Weöres Sándor Színház színésznője nemcsak játékból adott nekünk interjút, de vállalta, hogy a közelmúlt összes kedves szerepének lábbelijét megmutatja nekünk. Volt

köztük topánka, bakancs, torna- és körömcipő, sőt még egy pihepuha majdnemmamusz is. Személyiségünket ugyanis nemcsak a magunkra húzott ruha, de a cipő is kiemelheti. Ha csak egyetlenegy darabot vehetnénk, valószínűleg fekete volna és magas sarkú. Jó minőségű bőrből, mert – ahogy nagyanyáink mondani szokták – az mindenhez illik. Pedig a fenét! Vizes csillogású halványlila estélyihez, aminek a vállára ezüstbibés hibiszkuszt álmódott a tervező, na ahhoz aligha! Évekkel ezelőtt pedig esélytelen volt ezüst cipőhöz jutni! Egyetlen lehetőség veszély esetére: a jelmezkölcsönző. Egy bőrtalpú ezüst egy ezres volt egy éjszakára. Amikor a művésznőnek elmesélem, elneveti magát, hiszen ma már bármihez hozzájuthatunk. A színész számára fontos a jelmez.

Általa lényegül át azzá, amit a darab és a rendező megkíván. Biztos, ami biztos, mi is a fekete magas sarkúval kezdtük a fotózást. Judit a színház megnyitásakor játszott a 9700 című darabban, ott viselte ezt a lábbelit, egy vidéki színésznőt alakított, **Natáliát**, aki Postásy Juli Puszi Nyuszi című dalával állt a darabbéli nézők elé. Szexi tollakkal és flitterekkel bolondított ruhát viselt. A Padlásból kölcsönkért tükör mellé álmódott meg a helyszínt, a neccharisnya kiemelte a művész szép lábát.

Bagira megfontolt, bársonytalpakon osonó ragadozó. Az ő karaktere csodálatosan egybeesik az anyaszereppel, hiszen óvja és védi Mauglit. A hosszú fekete köpenyszerű ruhához jó választás tehát a puha bőrcipő, sarok nélkül.

JUDITBAN VAN VALAMI A VILÁGHÍRES SUSAN SARANDON KARAKTERÉBŐL

Aldonsa vagány és erős karakter. Ahogy beleszeret a búsképű, megszépül. Lelkének belső rezdüléseit csak La Mancha ismeri. Ha pedig egy nőt ő méltónak tart a hódolatra, akkor az az asszony azt bizony megérdemli. A darab persze azt sugallja, hogy a figyelmességet minden nő megérdemli, és ettől is olyan romantikus a Don Quijote!

Juditban van valami a világhíres Susan Sarandon karakteréből. Ahogy óriási hajzuhatagát hátradobja és göccögve felnevet, az egyszerre pajos és szexi. A sárgás fényű lámpák megvilágítják az arcát, csupa mosoly, csibészesség. Hiába kérem, nem hajlandó a diva szerepébe kövülni! A feltűzött haj és a kényelmetlen ruha egyáltalán nem kedvére való. A sok sminkért sem rajong, legszívesebben egy laza fehér inget viselne, kiülne egy kertbe mezítláb, mégis hajlandó egy másik cipőt húzni. Lakk, elegáns, színe, akár a véré! Sarka vékony, mint a tű. Judit kezében alma, a tudásé. Természetesen. Arca kicsit fáradt, de vonzó. A csábítás démona.

Németh Judit

A Nemzeti Színház stúdiója volt, elvégezte a Színház- és Filmművészeti Egyetemet, majd pályáját a Kaposvári Csiky Gergely Színházban kezdte. Játzott Pécsen, majd a Merlinben, a Radnóti-ban és a Nemzeti Színházban is. Eredetileg zenésznek készült, végül mégis színésznő lett. Szenvedélyesen szereti a verseket. Fődíjat és közönségdíjat is nyert a Versünnep című versenyen. Egy időben ő volt a Magyar Televízió promóciós hangja. A mozirajongók ismerhetik az Egészséges erotika című Tímár Péter-filmből is. A szombathelyi Weöres Sándor Színháznak alapító tagja. A vasi teátrum nézői láthatták a Kabaréban, Az ember tragédiájában, a La Mancha lovagjában, a Félkegyelműben, a Sweet Charityben és az Ivanovban is. Jelenleg a Tartuffe-ben nézhetik meg Pernelle-né szerepében.

Édes **Mamókaként** igazi jutalomjáték számára a Padlás. A leghíresebb slágerből ismert isteni szilvásgombóc is az ő konyhájából kerül elő. Otthonkában és puha házi papucsban is lehet szép a női láb. Testszínű harisnya jár hozzá, de így is vonzó a nagy karcsú bokája.

A **tornacipős** Németh Judit a színésznő valódi karakterét mutatja meg! Sportos, eleven és vagány. Koncertezni is így indul zenekarával, de vásárolni is kényelmes outfitben szeret. Válláról lazán lecsúszik a kardigán, a feltolt napszemüveg megzabolazza a makrancos tincseket, és látunk egy szép nőt, akit az Egészséges erotikából ismertünk meg, a végzet asszonyaként zártuk a szívünkbe, hogy ne csak elegáns úriasszonynak és kicsapongó fogadósnéként, de szeretetteljes nagymamaként is hazavihessünk a lényéből egy darabot egy-egy előadás után.

SZÖVEG: FEISZT GYÖRGY KÉPEK: ARCHÍV

Karády-legendák

Nardánál csempészték át a határon, örömeiben énekelni kezdett

Az ÁVH-s fekete autók éjszakai érkezése mindennapos esemény volt Rákosi Mátyás Magyarországán, ezért, amikor a nardai Polyák családot 1951 februárjának végén elvitték, az okokról még senki sem tudott biztosat. Amikor azután Polyák Mária 1951 szeptemberében „csoportos határátlépéshez való segítségnyújtás” miatt 3 év hat hónapra a kalocsai börtönbe zárták, már sokan tudni vélték, hogy a fiatalasszony elítélése összefüggésben van Karády Katalin nyugatra menekülésével.

a tiltott határátlépés, vagy ahogy akkor nevezték, a „disszidálás” nehezen kivitelezhető, de annál szigorúbban büntetendő cselekmény volt. Negyven éven át volt találgatások tárgya, kik segítették a színésznő Magyarországról való elmenekülését. A nyugaton tevékenykedő szélsőjobb oldali emigráns sajtó azt sugallta, hogy Karády összejátszott a politikai rendőrséggel, és maga az ÁVH szöktette ki az országból. Ezt mindennél jobban cáfolja, hogy a disszidálás miatt a hatóság nemcsak az édesanyját, de tágabb rokonságát is internálta, testvéreit és a dologról semmit sem tudó családtagokat évekig zaklatta.

1939 augusztusában az utolsó békebeli filmszemléről, a Velencei Filmfesztiválról beszámoló magyar tudósító megrökönyödve állapította meg, hogy: „Európa filmgyártásában elhatalmasodott a szomorúság, a filmek rossz hangulatot, néha egyenesen kellemetlen érzéseket árasztanak a néző felé”. Ebbe a „feeling”-be aztán tökéletesen beleillett az 1939. szeptemberben a magyar mozikba kerülő „Halálos tavasz”. Karády Katalin első filmje Zilahy Lajos regényéből készült és a két nő között őrlődő férfi őszintén ábrázolt történetével milliók szívébe férközt be. Karády egy csapásra ünnepestár lett. Az emberek kíváncsiságát csak fokozta, hogy a cenzúra a filmet,

akárcsak 1922-ben a forgatókönyv alapját szolgáltató Zilahy-regényt, a benne felfedezett „társadalomkritika” miatt hamarosan betiltotta. A „Halálos tavasz olyan színésznőt reverbált – írta a filmkritikus –, aki eddig bizony nagyon, de nagyon hiányzott a magyar filmgyártás égboltjáról. Izgalmas, érdekes ez az asszony, akinek filmbeli romlottsága megbabonázóan lenyűgöző, aki öl és akiért ölnek, és aki mindent felperzsel, de maga is elég a szerelem tüzeiben”. A rajongó marketingsorok kétségtelenül megtették hatásukat. Ha Karády Katalin „Hazajáró lélek”, „Ne kérdezd, ki voltam” „Kísértés”, „Halálos csók” stb. filmjeit

megnézzük, akkor látható, hogy a rendezők a közönségsikert garantáló sémát még évekig használták és a művésznő maga sem kívánta elhagyni a „Halálos tavasz” által kijelölt kereteket. Egy korabeli „bónmot” szerint, ahogy Bajor Gizi „gyenge pontja” a film, úgy Karády Kataliné a színház volt. A művésznő ugyanis a filmsikereket a Pesti és a Vígszínház színpadán nem tudta megismételni. Arcübasev „Féltékenység” című, 1941 februárjában műsorra tűzött darabjában nyújtott játékaról Németh László pl. ezeket írta: „Adottságai olyanok, hogy amit csinál, sem jönak, sem rossznak nem mondható. Egy nagy színésznő minden biológiai kelléke: sötét drámai test, indulatban föllobogó szemek, érzéki mosoly. A színészi öntudat s az önálló alakító erő azonban hiányzik. Mosolyog, villog – s mégsem játszik. Inkább színészi médium, mint színész. De nem akadt rendező, aki megmondta volna neki, hogy a némafilmekben látott teatrális gesztusokon, túlhangsúlyozott mozdulatokon már túlhaladt az idő, és hogy egy körülrajongott színésznőnek sem árt néha beszédtechnika-órára menni...” Szepes Mária, két Karády-film forgatókönyvírója így emlékezett színházi produkcióira: „az volt a baj, hogy nem maradt ideje megtanulni a mesterséget. Ahogy felbukkant, azzal a külsővel és bűgő hanggal, rögtön bedobták a mély vízbe, főszerepeket kapott, és nagy sikere lett – ki merte volna azok után

4

REPÚBLICA DOS ESTADOS UNIDOS DO BRASIL
FICHA CONSULAR DE QUALIFICAÇÃO 246262

Esta ficha, expedida em duas vias, será entregue à Polícia Marítima e à Imigração no porto de destino

Nome por extenso Katalin KARADY
Admitido em território nacional em caráter permanente
Nos termos do art. 9º letra --- do dec. n. 7.967, de 1945
Lugar e data de nascimento Budapest 8/ dezº 1914
Nacionalidade apátrida Estado civil divorciado
Filiação (nome do Pai e da Mãe) Ferenc e Rozalia Lorincz
Profissão modista
Residência no país de origem Budapest

NOME	IDADE	SEXO
FILHOS MENORES DE 18 ANOS		

Titulo de viagem IRO
Expediente n. 23182 expedido pelas autoridades de Gov. Prov. de Brabant na data 8-2452
visto sob n. 144, autorizado Telegrama N° 1, 11-1-52 em Antuérpia
rorr. n. 278, del 17-6-52, ATURA DO PORTADRE Exteriores 17 de março de 1952.

Katalin Karady

CONSUL ADJUNTO
ENCARREGADO DO CONSULADO DO BRASIL

Consulado Geral do Brasil em Antuérpia

17 de março de 1952.

NOTA: Esta ficha deve ser preenchida e máquia pela autoridade consular, sendo as duas vias entregues ao destino.

Adottságai olyanok, hogy amit csinál, sem jónak, sem rossznak nem mondható. Egy nagy színésznő minden biológiai kelléke: sötét drámai test, indulatban föllobogó szemek, érzéki mosoly. A színészi öntudat s az önálló alakító erő azonban hiányzik

megkövetelni, hogy ejnye-bejnye, most aztán tessék elmenni egy színiiskolába, és pár évig szorgalmasan tanulni a színészmesterséget, hát persze, hogy nem szóltak, ő pedig alapvető dolgokat sohasem tanult meg. Amivel csak azt akarom mondani, hogy sokkal jobb színész is lehetett volna, mint amilyen volt. Jött, játszott, győzött. A 'Halálos tavasz' akkora siker volt, hogy utána már nem volt megállás."

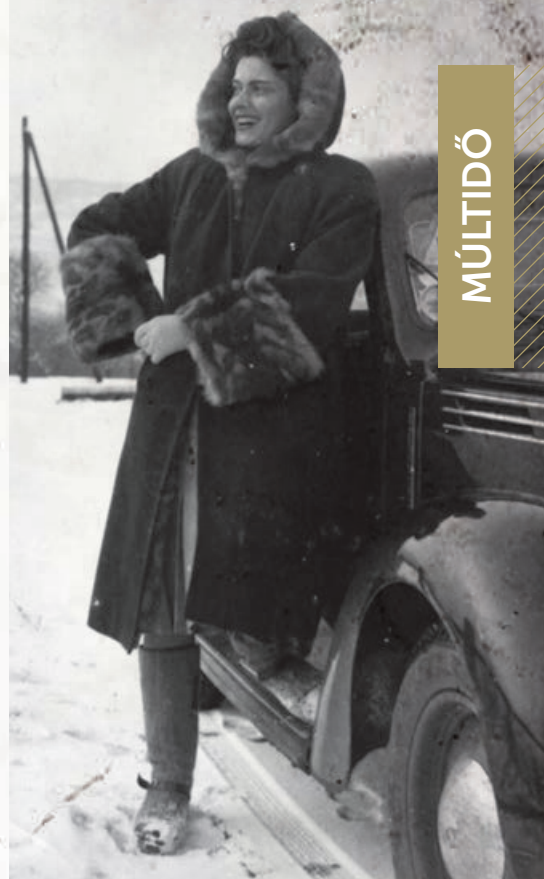
Ha a Karády Katalin pályájáról szóló köteteket, köztük saját emlékezéseit lapozgatjuk, számos esemény marad

homályban. A művésznő a számokkal egész bizonyosan hadilábon állt. Erről életének tényei után való kutatás során többször meggyőződhattunk. „Addig ábrándoztam és tervezgettem, amíg tizenhat éves koromban kimaradtam az iskolából és férjhez mentem. Úgy történt ez, mintha valaki, aki nem tud úszni, hirtelen fejest ugrik szédítő mélységű vízbe. Apám meghalt; jött egy férfi, akiben erős kart, a védelmet reméltem. Harminc évvel volt idősebb, mint én, és harmadik felesége voltam.” Szó szerint ezek olvashatók „Hogyan lettem színésznő?”

című, 1941-ben írt visszatekintésében. Amikor a lírai vallomás valóságtartalmának nyomába eredtünk többnapos meddő kutatás után derült ki, hogy a házasságot csak 1930-ban, három hónappal Karády 20. születésnapja előtt kötötték, és a férj 1892-ben született, azaz „csak” 18 évvel volt idősebb nála. A levéltáros ilyenkor szembesül azzal, hogy a hangsúly a „feeling”-en van, a pontos adatok egy művésznő világában csak kulissza szerepét töltik be. Karády 1973-ban hosszasan beszélgetett az őt New Yorkban felkereső Sándor Pál filmrendezővel. A már csak halála után sugárzott interjúban elfúló hangon beszélt arról, hogy a menekülése során „Szombathelytől Burgenlandig 70 km-t kellett gyalogolnia”. A háború utáni új típusú kultúrpolitika Karádyról szép lassan megfeledkezett. Az 1948-as „Forró mezők”-et még vele forgatták, de régi filmjei 1949-től már nem kerülhettek a mozikba. Színpadi szerepeket csak az Operettszínházban kapott, majd onnan is kiszorulva, egyedül a „zenés hakni” fellépések maradtak számára. A „vidéki száműzetés”,

amelynek során többször is kifütyülték, nemcsak művészi, hanem anyagi téren is ellehetetlenítette. Págerhez és Jávorhoz hasonlóan nem maradt más számára, csak az emigráció.

Meneküléséről több verzió is közkézen forog. Egyik az ÁVH-s „mentőakció”, a másik szerint szovjet katonák menekítették Ausztria szovjet megszállási övezetébe, de van olyan is, amely azt vélelmezi, hogy Karádyt a magyar titkosszolgálat kémkedni küldte nyugatra. A „kémnő” legendája az 1943-ban forgatott „Machita” című filmen alapszik, amelyben egy Mata Harihoz hasonló figurát alakított. Ezt a szálát erősítette az Újszászi László kémelhárító főnökhöz fűződő gyengéd kapcsolata. Őket, mint ismeretes, a Gestapo 1944-ben együtt vette őrizetbe. Karády kémkedéséről azonban soha, sehol, semmilyen dokumentum sem került elő, az ebben hívók elméletük valós voltát azzal látják igazolva, hogy „15 évig azért nem kapott beutazási vízumot az Amerikai Egyesült Államokba, mert a szovjeteknek akart kémkedni”. A nyugatra menekülés minden bizonyítással valószínűsítő verzióját az azóta sajnos elhunyt Polyák Adolf nardai lakos három évtizede mesélte el a Vas Népe újságírójának. Testvéröccsét, az amerikai titkosszolgálati kapcsolatokkal rendelkező, 1948 óta nyugaton élő Polyák Jenőt Karády akkor már Salzburgban élő barátnője, Frank Irma bérelte fel az akcióra. Az embercsempészetet hivatásszerűen foglalkozó férfi 1951. február 18-án éjjel átkelt az aknazáron és Nardáról másnap egy ismerőse papírjai-

val Budapestre utazott. A fővárosban találkozott Karádyval és Lantos Olivérrel. Megbeszélték a szökés részleteit és 20-án reggel, a feltűnést elkerülendő, külön kocsiba szállva vonattal utaztak Szombathelyre. Karádynak és Lantosnak ugyanis ezen az estén fellépése volt a Kovács szállóban. Velük tartott Mohácsi Ilona, Karády öltöztetőnője is. A szombathelyi dalest után gyalog indultak a városból, és a járőröket kikerülve az oladi, dozmati réteken át, Narda és Felsőcsatár között a csémi erdőben mentek át a határnak azon a szakaszán, amelyet Polyák Jenő a legjobban ismert.

Triumph

TALÁLD MEG AZ IGAZIT,
AMIVEL ELSZÖKHETSZ

TRIUMPH.HU

Búcsú egy legendától

Negyvenegy évvel azután, hogy 1949-ben elhagyta az országot, most újra itt van Karády Katalin. Immáron végképp, örökre. A negyvenes évek magyar szíatárszínésze tegnap lépett fel utoljára, és ezt a szomorú farkasréti előadást is ezrek nézték végig. Olyanok, akik még emlékeztek rá, és olyanok is, akik csak dalait hallgatták, filmjeit látták. Tíz nappal azután, hogy New Yorkban meghalt, Budapesten, a Szent István-Bazilikában mondott érte gyászmisét Szabó Géza kanonok, délután a Farkasréti temető művészarcellájánál imádkoztunk érte. Egy ember — egy nagy színész — elment és visszajött...

Fotók: Grnák László és Szigei Tamás

A Polyák Mária ellen folytatott per irataiból embercsempészi tevékenységének más esetei is kiderültek. Karádyék a 15 kilométeres gyaloglás után végül öten értek Ausztriába. Karádyval, Lantossal és Mohácsival szökött Berki János is, akinek az iratait Polyák a Budapestre utazás során használta. A menekülésről a testvérek rendszerváltás utáni találkozója során további részletek is kiderültek. Polyák Jenő elmesélte, hogy a határt átlépve Karády örömeiben énekelni kezdett, amit csak a határőrök géppisztólósorozatának felhangzása után, hasonlóan fekve hagyott abba.

Az 1951. február 26-án letartóztatott Polyák család tagjai úgy tudták, hogy Karádyék szökését Ausztriából jelentették. Az AFP francia hírügynökség a Die Presse című független bécsi lap információira hivatkozva kürtölte világgá, hogy a művésznő Lantos Olivérrel együtt elmenekült Magyarországról. A rendszerváltás után a sajtóban megjelent egy hajdani határőrtiszt olvasói levele, amelyben az illető úgy emlékezik, hogy „a kérdéses napon a határ közelében egy szovjet katonai teherautót ellenőrizve annak karakterében két civil személyt talált, akikben Karády Katalin filmszínészt és Lantos Olivér táncdalénekest ismert

Meneküléséről több verzió is közkézen forog. Egyik az ÁVH-s „mentőakció”, a másik szerint szovjet katonák menekítették Ausztria szovjet megszállási övezetébe, de van olyan is, amely azt vélelmezi, hogy Karádyt a magyar titkosszolgálat kémkedni küldte nyugatra

fel. A szovjet tiszt azonban a ponyvát lecsukta és továbbhajtott Ausztriába”. Több variáció is publikus arról, hogy vajon Karády haza akart-e jönni. Lehet, hogy az emigrációból hazatérő Páger Antal példája, annak a színházi és filmvilágba való sikeres visszaülleszkedése elgondolkasztotta. Egy barátjának úgy nyilatkozott, „Ha hazajönnék, annak az lenne a feltétele, hogy visszakapjam a villámat”. Amikor azonban megtudta, hogy budai, Lepke utcai házáat átalakították, és az épületben a kolumbiai nagykövetség működik, többé hallani sem akart a hazatérésről. Amikor 1980-ban 70. születésnapját megünneplendő meghívták, csak egy kalapot küldött maga helyett, viszont a lemezeinek jogdíjaiból származó bevételeket felajánlotta az Ódry Árpád és a Jászai Mari Színészotthon támogatására.

Karády Katalin 1990-ben, életének 80. évében halt meg New Yorkban. Budapesten, a Szent István-Bazilikában ravatalozták fel. A Farkasréti temető színeszarcellájában díszsírhelyet kapott. Utolsó útjára a rendszerváltás eufóriájában tízezrek kísérték el. Síremlékét öltöztetőnője, majd az emigrációjában hű társa, Mohácsi Ilona megrendelésére Fekete Tamás szobrászművész készítette. 2001-ben került a magyar mozikba Bacsó Péter „Hamvadó cigarettavég”... című lírai hangvételű életrajzi filmje. A Zsidó Állam a vészorszak alatt tanúsított hősies, humanitárius tetteiért 2004-ben posztumusz „Világ Igaza” kitüntetésben részesítette, 2011-ben Budapesten megnyílt a Karády Múzeum Kávéház, egy évre rá a színházi világnap alkalmából bélyeget bocsátottak ki emlékére.

A világ élvonalában – Párizsban döntöttem el, SZÓLISTA LESZEK!

SZÖVEG: ELEKES KORNÉL
KÉPEK: TIMÁR GERGELY

Boldoczki Gábor
trombitaművész
lemeze lett
a legjobb

A művész gyakran vendégeskedik a nyugati régióban, menyasszonya családja ugyanis szombathelyi. Mindig szívesen jön erre felé, mert a térség hangulatos, levegője tiszta, és a zajos fővárosi hétköznapiok után jólesik itt megpihenni.

Oriental Trumpet Concertos

Az Oriental Trumpet Concertos című lemez kortárs zenei kategóriában nyerte el a világ vezető független hanglemezzakmai díját. Az International Classical Music Award (ICMA) 14 ország 16 zenei szaklapját tömörítő zsűrije 17 videó- és audioprodukciót választott ki a

321 jelölt közül. A díjakat a lipcsei Gewandhausban adták át április 1-jén. A kortárs zenei kategóriában díjazott Oriental Trumpet Concertos című lemezen Krzysztof Penderecki, Fazil Say, Alekszander Arutiunian és Aram Hacsaturjan műveit adja elő Boldoczki Gábor.

Szólistaként fontosnak találom, hogy megtaláljam a kapcsolatot a ma élő zeneszerzőkkel. Dubrovay László és Krzysztof Penderecki nevét említeném meg, utóbbi csodálatos versenyművet írt számomra, ezt is megszólaltattuk a turné során. A művész Oriental Trumpet Concertos című korongját vitte a közönség elé Ázsiában. Ez a lemez 2017-ben háromszázhuszonegy komolyzenei CD közül találták a legjobbnak. Ez a díj azért is fontos, mert a legmagasabb szakmai elismerések között tartják számon. A győzelmet követően a hazai és nemzetközi zeneművészeti folyóiratok, újságok részletesen beszámoltak a sikerről.

– Nagyon örültem az elismerésnek, mert nagyon sokat kell azért dolgozni, hogy egy trombitaverseny elkészüljön. Csodálatos érzés volt előadni a korongról ezeket a műveket. Tajpejben vagy épp Sanghajban, de ugyanígy Németország nagyvárosaiban is. Boldoczki Gábort arról faggatom, csodagyereknek számított-e, hiszen nagyon korán kezdett el trombitálni. Édesapja tanította, majd az ország legjobb mesterei mellett tanulhatott. Ma már oktatója a Zeneakadémiának, és számtalan csodálatos díj tulajdonosa. Azt válaszolta, nem volt csodagyerek, egész későn döntött úgy, hogy a zenei pályát választja élethivatásul.

– A párizsi Maurice André-versenyt a huszadik születésnapomon nyertem meg, akkor határoztam el, hogy ez lesz a

hívásom. Persze előtte is sok versenyt megjártam, kaptam szép helyezéseket, de csak ezután indult el a szólókarrierem. Felkészültem, repertoárt gyűjtöttem, és szorgalmasan készültem. A művész szerint szép darabok íródtak szeretett hangszerére, sok izgalmas kihívást nyújtanak a különböző korszakok zeneművei, és ezek adnak lehetőséget arra, hogy sokféle művet játszhasanak a trombitaművészek. Ennél a hangszerénél ugyanis elképzelhetetlen, amit a zongoraművészek tesznek, hogy esetenként egy-egy nagy szerző műveire specializálják magukat. Érdekelt, vajon egy világhírű trombitaművészek a kezére építették-e a hangszereit.

– Minden hangszer más, különbözik a karakterük, ezért is szólalnak meg mind másképp. Sok trombitám van, és mindig azt használok, amely a zenedarab kifejezésére a legjobb segítségül tud szolgálni. A szólistakarrier elkötelezett életmódot kíván a művésztől. Gábor régebben futott, jógázik és rátalált a modern táncra is, amely teljesen feltölti.

– Mindegy, milyen hivatást űz az ember, meg kell találnia a munka és a pihenés közötti egyensúlyt. A mi szakmánk egyébként is érzékeny és sérülékeny dolog, mert a szájjizmokkal dolgozunk, rendkívül intenzíven. A jóga ellazítja, a nyújtó gyakorlatok frissítik, a tánc azonban valami mást ad a művészeknek, tökéletesen átmozgatja fizikailag és feltölti lelkileg.

– A táncosok is olyasfajta, mint a zenészek. Nekik is korán kell kezdeni és rengeteget kell gyakorolni ahhoz, hogy sikeresek lehessenek. Talán nekik még

nehezebb kitörni! Nagyon szeretem csinálni, a napokban is volt egy jó hangulatú előadásunk!

Ottjártunkkor egy szombathelyi trombitás növendék járt a művésznél meghallgatáson. Mihályfi Márk koncentrált figyelemmel követte Gábor utasításait. Meghallgatta a vizsgadarabjait, tanácsokkal látta el. Ennek kapcsán kérdezem, vajon hogyan lehet művészetet oktatni. Tehetséget nyilván nem lehet, állapítom meg, a művész részletesen válaszol.

– Két fontos tényezőt kell figyelembe venni, a genetikai adottságot és az emberi tényezőt. A legfontosabb pedig a szorgalom. Minden növendéknek mások a tulajdonságai, van, akinek könnyebben szólal meg a hangszer, van, akinek nehezebben. Az azonban nagyon fontos, hogy a zenészeknek maguknak kell ráérezniük, mitől szól szépen a trombitájuk. Nekem az a feladatom, hogy segítsen őket abban, hogy meglegjék a saját útjukat. Nagyon szeretek tanítani. A tehetség szerintem a Jóistentől kapott adottságaink maximális szinten történő kimunkálása. Rendkívül fontos a szorgalom, a zene iránti alázat és a céltudatos, intenzív munka. Minden növendék más és más, mindenkinek vannak erősségei, amiből tovább lehet építkezni. Gyakorolni természetesen nekik kell, az én feladatom, hogy segítsen őket abban, hogy meglegjék a saját útjukat.

Boldoczki Gábor

Liszt-díjas trombitaművész, a Zeneakadémia oktatója. Gyerekkorában édesapja, Boldoczki Sándor tanította, később Kis András, Szűcs Zoltán és Kovács Zoltán növendéke. 2004-ben ő volt az első trombitaszólista, aki debütált a Salzburgi Ünnepi Játékokon Michael Haydn trombitaversenyével.

Rendszeresen koncertezik olyan neves koncerttermekben, mint például a bécsi Musikverein, a berlini Philharmonie, a párizsi Salle Gaveau, a Théâtre de Champs Élysée. 2015-ben ő mutatta be Krzysztof Penderecki első trombitaversenyét. (2008 – Az év művésze, Junior Prima díj, 2013 – Liszt-díj)

SZÖVEG: JÁRAI ATTILA KÉPEK: ZERGI BORBÁLA

A szimfonikusoknak a nyár nem nagyvakáció

Kiss Barna igazgató szerint az év gazdasági és szakmai szempontból is jól alakul

A kulturális szférában dolgozóknak a nyár sem igazi nagyvakáció, hiszen a fesztiválok, a szabadtéri rendezvények munkába hívják a művészeket. Így van ez a Savaria Szimfonikus Zenekar zenészeivel is, hiszen a régióban ezen a nyáron is számos produkció várja a nagyérdeműt.

Kiss Barna, a Savaria Szimfonikus Zenekar igazgatója elmondta, az év első fele gazdasági és szakmai szempontból is jól alakult. Abban reménykedik, hogy a második is ilyen sikeres lesz majd. Sok minden múlik természetesen a kormányzati szándéktól is, hiszen előreláthatólag ez év végén, jövő év elején derül ki, vajon stabilizálják-e a támogatási összegeket. Örömet fejezte ki, miszerint a fenntartó részéről is komoly szándékok fogalmazódtak meg arra vonatkozóan, hogy megszűnhessen a bérfeszültség a zenekari művészek közalkalmazotti státusza és a pedagógus-bérfejlesztés tekintetében. Ami a közeljövőre előirányozott szakmai kihívásokat illeti, az igazgató sok újdonságról számolt be.

– Elindítunk egy új sorozatot a Szimfónia bérlet mellett, ez lesz a Harmónia bérlet. Az eddig jól bejáratott szimfonikus hangversenyek száma emelkedik. Nagy szívfájdalmunk volt korábban, hogy egy bepróbált előadás néha csupán egyetlen alkalommal kerül a közönség elé, így most lehetőségünk nyílik arra, hogy egy koncertprogram többször is felcsendülhessen. A zenekar vezető karmestere Madaras Gergely is marad a posztján, hiszen további három évre meghosszabbították a szerződését. Az együttes döntése alapján folytathatja a munkát. Az igazgató büszkén beszélt arról, hogy az általa irányított zenekar nagy arányban szavazott bizalmat a dirigensnek. Természetesen Madaras Gergely mellett vendégkarmesterekkel is dolgozik majd a zenekar. A közönség találkozhat Robert Houlihannel, Hermine Packkal, Thomas Herzoggal, de nem kell nélkülöznie Vásáry Tamást sem, aki ugyan nem a helyi szimfonikus zenekart, hanem a Magyar Rádió Zenekarát dirigálja majd. Az igazgató kiemelte, fontos, hogy a főváros mellett bemutatkozhasson a zenekar más városokban is, ezért a következő évadban például Kaposváron, Veszprémben, Nagykanizsán és Keszthelyen is fellép majd az együttes. Emellett pedig igyekeznek jó kapcsolatot ápolni külföldi együttesekkel, koncertszervezőkkel. Támogatják a fiatal művészeket, nemcsak a művészeti szakközépiskolások számára szervezett bemutatkozó koncertekkel, de azzal is, hogy a városból elkerült egykori növendékek érett zenészként is felléphessenek.

– A Bartók Terem színpadán lesz látható Gyenge András és ifj. Gyenge Tibor is, akiknek szülei évtizedek óta zenélnek együtt velünk. Tibor a világszerte elismert Drezdai Staatskapelle másodkoncertmestere, ez egy nagyszerű ajánlólevél a világ minden színpadán.

Megtudtuk, a következő évadban is megrendezik a legnépszerűbb hangversenyeket. Nem maradhat el a Hollywood Classics, a szilveszteri gálahangverseny, a zene világnapjára meghirdetett koncert és a kifejezetten gyerekeknek szánt Zenemanók koncertsorozat.

– A kicsiknek szóló sorozatot megújítottuk az elmúlt szezonban. A zenészek színészként is bemutatkoztak, a produkciók tele voltak aktivitással. Rájöttünk ugyanis, hogy a gyerekeket nem köti le egy szimpla zenei előadás, kell nekik valami plusz. Legalább két-három dologra is tudnak figyelni, így azonban több kapcsolódási pont is segíti a produkciók befogadását.

Sikeres budapesti fellépések is szóba kerülnek a közelmúltból: a Művészetek Palotájában telt ház előtt előadott A mozi hangjai

című program, ami a Hollywood Classics mintájára valósult meg hatalmas sikerrel, vagy a május 14-én megrendezett operaelőadás, amely Madarász Iván Utolsó keringő című kortárs művét állította színpadra. Különös megtiszteltetés, hogy a szerző alkotása egy új sorozat részeként lemezen is megjelenik majd, így a közönség a Savaria Szimfonikus Zenekar tolmácsolásában hallgathatja meg ezt a művet. Az ötvenhárom részes CD-sorozat közgyűjteményekbe kerül, de kereskedelmi forgalomban is kapható lesz.

– A zenekar programjainak egyeztetése során természetesen nemcsak egy szezonban gondolkozunk, hanem általában előbbre is tervezünk. Az általunk elképzelt rendbe azonban folyamatosan érkeznek a különböző felkérések, sokszor az utolsó utáni pillanatban is, ezek „összefésülése” a korábban vállalt feladatokkal nem egyszerű. A közelmúltban április végén egy nap alatt kellett a zenekarnak felkészülnie egy svájci koncertre, mert az előzetesen felkért zenekar visszalépett... Hatalmas siker volt, visszavárnak bennünket! Májusban egy vasárnap két koncertünk volt: délelőtt az ausztriai Köpcsényben, este a horvátországi Varasdon. De már most felkérték bennünket, hogy 2018 őszén egy sorozat nyitókoncertjén lépünk fel a MŰPA-ban. Egy biztos: a sok munka mellett a minőségből soha nem fogunk engedni. A nyári rendezvények közül kiemelkedik a Bartók Szeminárium és Fesztivál, valamint az Iseumi Játékok, amelyeket mindig nagy érdeklődés kísér. Az előbbi strukturális átalakuláson ment át. Idén ugyanis valamivel rövidebb ideig tart a sorozat, és néhány újdonságra is lehet számítani. Az első koncertet a Liszt Ferenc Kamarazenekar adja, zongorán a világhírű argentin művész játszik majd, a mindenki által ismert Martha Argerich. Állandó programpont a karmesterkurzus résztvevőinek hangversenye: csodás élménynek ígérkezik a zárókoncert, ahol bemutatjuk a huszadik század két nagy balettzenéjét: Sztravinszkij Tavaszi áldozat című művét és Bartók Béla szerzeményét, a Fából faragott királyfit. A művészek kíváncsian várják a közös munkát Vajda Gergely dirigenssel, a karmesterkurzus vezetőjével is.

Az Iseumi Játékok idén visszaköltözik a névadó helyszínre. Az ókori szentélyhez kapcsolódó színpadon mutatják be Mozart Szöktetés a szerájból című operáját. A művet Hábetler András énekes-rendező állítja színpadra, a zenekart Kocsár Balázs, a Magyar Állami Operaház főzeneigazgatója dirigálja. A közönség ismét hallhatja majd Balczó Pétert, László Boldizsárt, akik már több alkalommal szerepeltek nagy sikerrel Szombathelyen. Különleges estének ígérkezik az Experidance táncjátéka, a Gyöngyhajú lány balladája című produkció, amely a legendás magyar zenekar, az Omega ismert dalaira épül. Lesz továbbá egy Rock Szimfónia is, amely nevének megfelelően rockos nótákat mutat fel klasszikus zenekarra hangszerelve. Ezen az estén olyan sztáregyüttesek számai hangzanak fel, mint a Queen, a Deep Purple vagy a Status Quo.

– A legnagyobb várakozás Bogányi Gergely koncertjével kapcsolatban van bennem! A művész ugyanis a saját fejlesztésű csodálatos zongorájával érkezik Szombathelyre, ezúttal a különleges, Bogányi nevet viselő hangszer hallhatják majd az Iseumban. Tudni kell, hogy a világ nagy művészei is csak szuperlatívuszokban beszélnek róla, így hát alig várom a pillanatot, amikor Gergely keze alatt megszólalnak az első hangok ebben a csodálatos, történelmileg is jelentős környezetben.

SZÖVEG: SZEKÉR DÓRA **KÉPEK:** ZERGI BORBÁLA

Megszólít a való élet

Jakupcsek Gabriella televíziózásról, újrakezdésről beszélt a Prémium esten

Tavaszi lapszámunk bemutatkozó estjén ezúttal Jakupcsek Gabriella televíziós műsorvezetőt láttuk vendégül, aki a közönségtalálkozó előtt interjút adott stábunknak. A rendezvénnel egy időben derült ki, hogy az Egymás szemében című műsor öt adás után megszűnik. A televízióst elsősorban ennek aktualitásáról faggattuk, de szóba kerültek azok a témák is, amelyekről megkapó őszinteséggel vall a Megúszhatatlan című könyvében. A rendezvény fő támogatója a MAM Hungária Kft. volt.

a beszélgetésben részt vett Kiss Katalin is, a vállalat ügyvezető igazgatója. Katalin a női szerepvállalásról, a karrierépítésről

is beszélt, két évtizedes cégvezetői tapasztalatát osztotta meg a jelenlévőkkel. A műsorvezető az estet megelőzően őszintén vallott terveiről.

– **A könyv óriási siker. A sors furcsa fintora, hogy a szöveg a Ridikül utáni szakítás történetének elmondásával kezdődik, és most ismét egy veszteség apropóján beszélgetünk. Az előbbi fájdalmas volt, ezt mindenhol elmondta, az utóbbi is ennyire megviselte?**

– Nem. Ez ugyanis egy szakmai kérdés, a Ridikül pedig egy szakmát elhagyó és azon kívül eső „balfékség” volt, egy rosszul elsült döntés. Az Egymás szemében pedig eleve kísérletnek indult, hat adásra kértek fel, ebből öt ment le, mert a hatodikat már le sem forgattuk.

– **Kiszámítható volt, hogy a műsor nem váltja be a hozzá fűzött reményeket?**

– Érezhető volt, de nyilván ha akkor megkérdeznék, akkor én mondtam volna, hogy a Barátok közttel szemben semminek nincs létjogosultsága! Amikor elvállaltam, ez azonban nem az én kompetenciám volt. Jobb, hogy nem tudtam erről, egyébként.

– **Ha jól tudom, a közvélemény-kutatások azt igazolták, hogy az emberek vágnak efféle műsorokra, aztán meg mégsem nézték kellő intenzitással? Hogy lehet ez?**

– Nézze, az emberek azt mondják, hogy szeretnének ilyenfajta műsort, de az nem volt benne a kutatásban, hogy választaniuk kell, hogy ezzel egy időben lemondanak a kedvenc szappanoperájuk következő epizódjáról. A mi munkánk összetett és a legkevésbé múlik azon, hogy én abban jó vagyok-e vagy nem. Ez szomorú, de nyilván csak abba szólhattam bele, ami a kompetenciámba tartozott. Itt az interjúkat kellett elkészítenem. Érdekes egyébként, hogy a külföldi műsor, amelynek ez a licence volt, nem dolgozik műsorvezetővel. Nálunk viszont ez nem jön be, a magyar néző személyiségekhez kötődik,

a tapasztalatok szerint. Szükségük van arra, hogy valaki végigvezesse őket egy történeten. A műsor megszűnését tehát nem tekintem kudarcnak, de nem sikerültnek persze igen.

– **A könyvében sok mindenről szó esik, az írás új utakat is megnyitott gondolom, egy televíziósna mégiscsak muszáj képernyőn lennie! Jól látom?**

– Pontosan erről van szó. Ha mégsem sikerül egy feladat, akkor az ember egy kicsit kiürül. Bár amikor belevágok, akkor azért nem azzal számolok, hogy nem jön be. Ilyenkor viszont újra kell tervezni. Nehéz egyébként megítélni, hogy egy csatornánál van-e olyan típusú műsor, ami valóban való nekem.

– **Mindig elmondják, hogy az emberek másfajta műsorokra vágnak, intelligensebbre, elgondolkodtatóra, hagyományos értékek mentén elkészítettre, aztán jönnek a nézettségi mutatók és kiderül, hogy minden másképpen van.**

– Igen. Mindenki azt mondja, hogy szeretne másfajta műsorokat a televízióban, mégis, ha meg nem egy celeb van a képernyőn, akkor az biztos, hogy azt meg nem nagyon nézik. Az emberek általában nem ölnek energiát abba, hogy gondolkozzanak. Kicsit olyan ez, amikor egy ismert reality komédiával kapcsolatban mindenki azt mondta, hogy nem nézi, végül kiderült, hogy egymillió-háromszázezer ember mégiscsak rákapcsolt.

– **Mit gondol, ennek ismeretében hozzák meg döntéseiket a programigazgatók, a televíziós műsorokért felelős vezetők is?**

– Nézze, ezzel azért vigyázni kell. A nézettségi adatok túl sok kísérletre

nem biztatják a csatornákat. A nézői szokásokat könnyű befolyásolni. Lehet, hogy én sem kísérleteznék, ha látnám, hogy mi jön be. Az más kérdés, hogy ha ilyen típusú műsorok lesznek, akkor azon el kell gondolkodnom, hogy nekem ebben mi lehet a dolgom. Én ezt nem szívesen csinálnám, mert ahhoz moderátor kell és nem műsorvezető. Az egy másik szakma. Számomra vet ez fel sorsomat érintő kérdéseket, de én nyitott vagyok, mert tudom, hogy bizonyos műfajok nem fognak kihalni. A Ridikül előtt sem gondoltuk volna, hogy valamikor még talkshow-t fogok csinálni.

– **Miféle műsorban, mely témák körül látná önmagát szívesen?**

– Nekem hívó szó a civil ember története. A való élet engem mindig megszólít.

– **És a könyvnek lesz folytatása? Példaértékű volt, ahogy a válásról, a gyereknevelésről, a televíziótól való**

Jakupcsek Gabriella: Megúszhatatlan
– ahogy a gyerekeimnek elmesélem

Széljegyzetek a könyvről

A könyv témái: karrier, család, televíziózás, gyereknevelés, döntések, emberi tartás, jószolgálati tevékenység, társadalmi felelősségvállalás. Az írás ötletét a kislánya adta, aki egészen más generáció, mint a nála nagyobb fiútestvérei. Emma más szemléletű, mindent tudni akar, mindenre rákérdez. A mai gyerekek sokat vannak a szüleikkel, és nem jellemző, hogy azt mondják nekik: ez nem rád tartozik, ne üsd bele az orrod! Ezért gondolja a szerző végig az élet fontos dolgait, nagy kérdéseit a lányával megélt élményeken keresztül. A világ dolgaira rákérdezés ez a könyv. Olyan kérdésekre keres választ, amely kérdések nem a gyerek kérdései, sokkal inkább a felnőttké.

A műsorvezető elmeséli a gyerekkorát, amely nagyon érdekes. Disszidens nagynénivel, karizmatikus nagymamával sokszínű történet. A dolgokat azonban mindig megbeszélték. Ezt akarta a saját családjában is megélni. Külön fejezetet szán az elbocsátásának. A köztételtől a Ridikül című műsor felvétele közben mentették fel a munkavégzés alól. Sokat beszél a műsorairól. Melyiket miért szerette. A televízió képernyőjén szerinte fontos a személyiség, valamilyennek kell lenni! Azt mondja: A munkájának értéke van. A tévé akkor is munka, ha a készülék varázsdoboznak tűnik. Tartozik annyival a vele szemben ülőknek, hogy

mindig felkészül. Aláatról beszél és arról, hogy a felkészültségért, jó szakmai teljesítményért viszont becsülnék meg a műsorvezetőt. Mindenféle műfajról szót ejt, a szappanoperák szerepéről is, miért is olyan fontos, hogy ezek a történetek viszonyítási pontként vannak jelen. Hozzá méri ugyanis a nézők a saját életüket.

Náluk otthon volt egy beszélgetőfotel! Szerinte a dolgokról beszélni muszáj, ez a megúszhatatlan. Beszél arról is, hogyan vált el. Hogyan oldották meg ezt a magánéleti válságot a gyerekeikkel. Ez elég jelentős rész, meglepően őszinte, levonja a következtetéseket. Még azt is leírja, hogyan kompenzált később állandóan a két fiával, hogy elég jól teljesítsen elvált anyaként. Az anyaság kérdése sokszor előkerül. Nyilván a legérdekesebb a késői gyerekvállalás, végre úgy nevelheti kislányát, hogy a gyerek édesapjával együtt van a család. Az első férje is kivette a részét a gyereknevelésből, de ez így más. Emmát negyvenhat évesen szülte a műsorvezető.

SZÖVEG: MERKLIN TÍMEA KÉPEK: SZENDI PÉTER

Spiegler Tibor szerint mindenki gyűjtő, csak nem tud róla

Történelem az asztalfiókban

Spiegler Tibor szombathelyi helytörténeti gyűjtő abban a feltett szándékban él, hogy megőriz nekünk, amit csak tud a múltunk és jelenünk darabkáiból, és a közösségnek adja közvetlen környezetünk lenyomatát. Gyűjteményeit hozzáférhetővé teszi a kutatók számára, és jelentős érdeklődés mellett időről időre bemutatja egy-egy részét a nagyközönségnek. Ő az, aki a Facebookon számos követőt szerzett a régi Szombathelynek, majd e rajongókat a világhálóról lehívta közvetlenül, személyesen megélhető találkozókra, az ott gyűlő anyagból emitt helytörténeti élő show-t csinált.

FELVÉTELEINK A BERZSENYI DÁNIEL KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÁSÁN KÉSZÜLTEK

– **Mikor, mi indította, hogy gyűjtő legyen?**

– A zsidó létem. Olyan családba nőttem bele, ahol a háború mindent vitt. Mikor apám hazajött a háborúból, egyetlen családi fényképet talált a zsinagógában, oda lapátolták be mások dolgaival együtt. Anyám zalai, a falujában jobban megmaradtak az emlékek. Szombathelyen csak az üres kámoni házunk maradt, ahol most is él apám. 104 éves, ő az én élő történelmem. Bár sok dolgot én mondtam el neki magunkról mindabból, amit felkutattam. Nálunk fordítva volt, mint más családokban: máshol az idősebbek adják át a fiataloknak a tudást, neki én meséltem. 1920 óta él abban a házban, úgyhogy őt onnan nem szabad kimozdítani, szellemileg teljesen friss. Az, hogy valahogy össze kell rakni a múltunkat, akkor lett fontos, amikor gyerekeim születtek, a 80-as években. Az merült fel bennem, hogy mit adok én tovább, ha a család felének nincs története? Anyám nem mesélt soha, apám fiatalkoromban igen, de nem maradt meg belőle sok, mert nem is tudtam fogalmat alkotni akkor arról, amit mon-

dott, így aztán kérdéseim sem voltak. Apám négy elemi végzett suszterember, csak konkrét kérdésekre felel, elméleti kérdésekre nem. Családi hagyatékot nem tudtam összerakni, ezért elkezdtem összerakni a miliót: milyen volt Szombathely a háború előtt, amikor a felmenőim tisztos iparosként éltek itt. Sokáig csak nekem volt színes fotóm a zsinagóga belsejéről – ami ma a koncerteknek helyet adó Bartók Terem, a nagyszüleim pedig egykor oda jártak imádkozni –, egy 1913-as képeslap, ami Franciaországból került elő. Aztán lett még egy példányom is, amit elcseréltem valami másra. Először mindent gyűjtöttem a családom múltját adó korból, aztán hamar rájöttem, hogy mindent nem lehet, úgyhogy leszűkült a gyűjtés Szombathelyre, a városképre.

– **Mivel alapozta meg a gyűjteményét? Mi mindent rejt a szobamúzeum?**

– A magja egy képeslapgyűjtemény, amihez hozzágyűjtöttem újságokat, fotókat, tárgyakat a 19. század végi, 20. századi Szombathelyről. Órákig tudnám sorolni,

nézzük, ami itt van a polcokon a szobában. Van tizenhat porcelánbaglyom, mindegyiken más szombathelyi épület van, mindegyiket elvittem a helyszínre, és ott lefotóztam. Szombathelyi mandzsettagomb, iskolai évkönyvek, tablóképek, bonbonosdoboz, a fedelén az Iseum. Meg kellett vennem a zsidó kalapokat, mert kimennek a világból, megtudjuk a belső címkéjükben, hogy Mayer Jakab és Geiszler István itt kalaposok voltak. Megszereztem a Szombathely története 1777–1827 című füzetet, ami megjelent reprint Feiszt György levéltáros jóvoltából, de nekem kellett az eredeti is. Vannak nagyon jó könyveim, például Bodányi Ödöné, aki a város főmérnöke volt, sokat utazott, hogy körülnézzon a világban, hogy kell „jó várost” tervezni, a tapasztalataiból könyveket írt – a villamosról, a csatornázásról, nagy kiállításokról. Megvan Az 1912. évi Düsseldorf Város-kiállítás és Az 1913. évi lipcsei nemzetközi építő kiállítás című könyve. Ha találok egy ilyet, megveszem, leülök, elolvasom, aztán viszem édesapámnak, ő is elolvassa. Vannak reklám-

GYŰJTEMÉNYÉNEK EGY RÉSZÉ PILLANATNYILAG A BERZSENYI DÁNIEL KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÁSÁN LÁTHATÓ

BAKELIT LEMEZ
ÉS SOKOL RÁDIO,
MINDKETTŐ SZÉPEN
SZÓL MA IS

AZ ERŐS
MUNKÁS
EMBER ÖRÖK
SZIMBÓLUMA

RETRO CSOMAGOLÁSBAN
NAGYANYAINK TISZTÍTÓSZERE, A VIM

CSOKOLÁDÉ ÉS BONBON
IS LÁTHATÓ
A TÁRLÓKBAN. EZEKET
JOBBA NEM
MEGKÖSTÖLNI,
CSOMAGOLÁSUK
AZONBAN SOKAT
ELMOND A KORSZAKRÓL

A PRALINÉ, A CUKORKA,
ÉS MINDEN, MI
SZEM-SZÁJNAK INGERE

táskáim: Utasellátó, Hotel Claudius felirattal, de van a Borostyánkő áruház fénykorából is, ami az első modern, nyugatias áruház volt Szombathelyen. Kell, hogy legyen a falamon egy-két Szombathely-kép, hogy körülvegyen a város, ahol születtem 1954-ben. Kényszerrel érzem, hogy a világból kimenő dolgokat eltegyem, mert ezeket a gyerekeink, unokáink különben nem fogják látni. Van irányítóm, amit kisorsít a GPS, tintába mártható tollam, tintatartóm, 11 darab porcelán vécélehúzó, hogy lásson majd az utókor ilyet is. Háromezer forintot fizettem egy doboz gyufáért, amit a szombathelyi Mayer Mór zsidó gyufagyáros készített, nagyon akartam, hogy hazajöjjön az aukciós oldalról, sokan licitáltak rá, de úgy látszik, a gyufa is hozzám akart jönni.

– **A Berzsényi Dániel Könyvtárban Szalainé Bodor Edittel közösen indított helytörténeti klubban sok önhöz hasonló ember van, akik szeretik a régi Szombathelyt, a régi dolgokat. Számítanak valamilyen formában az ő megnyilatkozásaikra, tárgyaikra is?**

– Azon a véleményen vagyok, hogy mindenki gyűjtő, csak lehet, hogy nem tudja. Mindenkinél ott van a történelem az asztalfiókban: bizonyítványok, igazolványok, kitüntetések – ez mind a várostörténet egy darabkája. Például lehet egy Biblia, amibe faluhelyen beírták a gyermek születésén kívül azt is, hogy mikor jött ki a foga, mikor üzekedett a tehén. Szeretnénk ezt a „körülnéző” szemléletet terjeszteni. Szerveztünk egy retrókiállítást 2017 áprilisára, amelynek a témája az 1950-es, 1960-as évek tárgyi dokumentumai. Megkértük a klubtagokat, hogy a lakásban, pincében, padlásán nézzenek körül, hátha van valami dokumentum ebből az időből. Folyóiratokat, plakátokat, aprónyomtatványokat, fotókat és képeslapokat nem kérünk, mert ezekből a könyvtár is jelentős anyaggal rendelkezik, és nekem is bőven van.

– **Mire gondolhatunk, amikor bármely háztartásban megtalálható kincsekről beszélünk?**

– Nekem például van VIM-es dobozom, Tangó márkájú padlóárgító pasztám, pléh kávédobozom, „Tiszta udvar, rendes ház” mozgalmi táblám, egy falusi kapuról való a „TBC-mentes állomány” felírat. Gyűjtöttem gyermekjátékokat az 50-es évekből, pisztolyt, puskát, kis tűzhelyt, de van itt pumpás parfüm, egy doboz tollhegy, tapper (tintaitató) a szombathelyi Dukesz papíráruhából. Találtam a zsiniban az egykor optikusoknál használt próbaszemüveget, vettem belőle mindjárt nyolcat, hogy legyen. Az apósomtól kaptam egy DOXA zsebórát, vettem rá egy láncos fityegőt Vas megye címerével. A jelvénygyűjteményemben kuriózum az 1970-es, a 29. súlyemelő Európa-bajnokságra kiadott. A rendezvény a Sportházban volt, Dallos László készítette a plakátját, Ezüst Gerely díjat nyert vele. Izgalmas darab a sétabotra szerelhető jelvény is, amit akkor adtak ki, amikor a Székesegyházat felújították. Így gyűjtöttem, hogy ilyeneket lehetett venni pár forintért, a férfiak pedig büszkén felszegték a botjaikra, ezzel jelezték, hogy ők is adakoztak. Ennyi tárgyat bárki bármelyik háztartásban talál.

– **Ez minőségi kérdés is: a régi tárgyak úgy voltak elkészítve, hogy sokáig megállják a helyüket, a mai gyártók egy-két évre terveznek, épp ezzel a céllal, hogy majd cseréljék le őket. A régi dolgok a zsibvásáron alkalmasint még hosszú szolgálati időre bevonható darabok.**

– A zsinibi kereskedői is gyűjtők, csak ők eladási szándékkal gyűjtenek, tudják, hogy van ennek egy vevőköre. Járják a házakat, keresik, hogy mit dobhatnak ki az emberek. Tudják, hogy van, aki ezért pénzt ad. Ott vettem például régi fotót a vasútállomásról, ami azért kuriózum, mert stratégiai pont volt, a rendőr elvitte a gépedet, elkobozta a filmetet, ha látta, hogy fényképez, nyomozni kezdtek utánad, hogy idegenek kezére akarod játszani az állomást. Van is ilyen táblám: „A vasút területén fényképezni tilos!”. Azt szerettem volna, hogy minden háború előtti híres fotóműteremből legyen egy fotóm – Knebel Jenő és Ferencz, Farkas Géza, Trinká, Pup László, Pataki Lajos, Háber Henrik, Steegmüller –, most három bőröndnyi van. De ígyunk egy kávé: a virágmintás csészéim is régiségek, amszterdami ezüstkanállal kavarjuk benne a cukrot. Vannak csészéim – kistányérral együtt – az Isis és a Savaria szállóból, a KIOSZK-ból, de ezekből nem iszunk, csak őrzöm őket.

– **A KIOSZK különösen fontos önnek, a képeslapgyűjteményében is sok kép van róla. Miért?**

– Mert ízig-vérig szombathelyi épület, a szakdolgozatomat is erről írtam. Az Éhen Gyula-féle városfejlesztési program része, a Szent István park kialakítása is összefügg vele, a villamos eredetileg nem jött ideig, de meghosszabbították. Az utolsó szögig szombathelyi mesteremberek készítették a gyönyörű építményt. Egy évig kutattam, sok hetet töltöttem a levéltárban, aztán a könyvtár mikrofilmjeiről sok héten át olvastam róla a korabeli sajtóban. Sokat fotóztam épület volt, jó volt a sajtója: 1906-ban nyitott, húsz éven át

RITKASÁGSZÁMBA
MEGY, HOGY VALAKI
FILMRE FOTÓZ.
A RÉGI PAJTÁS
FÉNYKÉPEZŐGÉP
HŰSÉGES TÁRSA
LEHETETT EGYKOR
EGY LELKES
FOTÓGRÁFUSNAK

Praktiker
A magyar barkácsáruház

**A minőség,
a mi márkánk**

8.999 Ft /db-tól

Padlóventilátor FE-35

- 70W, alumínium
- 35 cm lapátátmérő
- 3 fokozatban állítható
- 44x18,5x42,5 cm
- 45cm-es 11.990 Ft

310924

36.990 Ft

BBQ grill

- 115x56x108 cm
- faszén
- kerékkel

310597

Ajánlatunk **2017. 05. 23. -2017. 06.23.** érvényes a szombathelyi és székesfehérvári Praktiker áruházakban történő személyes vásárlás esetén, a készletek erejéig!

Székesfehérvár
Balatoni út 44-46.
Tel.: (22) 516-000
www.praktiker.hu

Szombathely
Rozsnyó út 1.
Tel.: (94) 500-740
www.praktiker.hu

Nyitvatartás:

Hétfő-Szombat: 8:00-20:00

Vasárnap: 9:00-17:00

A z euro
áruházunkban
elfogadott
fizetőeszköz!

A VIRÁGOS DOBOZKA CSUPA FINOMSÁGOKAT REJT

rendszeresen foglalkoztak vele. Olyan épület, amibe könnyű beleszeretni. A tanulmányom 2006-ban jelent meg a Vasi Honismereti Közleményekben. Egyébként véletlenül találkozott a munkám és a hobbim, mert közigazgatási ügyintéző/ügykezelői végzettségre volt szükségem, és a megfelelő tanfolyam segédlevéltárosi bizonyítványt adott. Büszke vagyok arra, hogy a szakdolgozatomhoz való irodalomjegyzék 80 százaléka a saját könyvtáramból való, mert addigra annyi helytörténeti könyvet összegyűjtöttem, csak le kellett venni a polcról. A témát előadtam a Múzeumbárátok Egyesülete körében és a Vas Megyei Levéltárban a Múzeumok éjszakáján.

– **Milyen kuriózumai vannak a könyvtárának?**

– Egyik kedvenc olvasmányom az Idegen szavak szótára, érdekes megfigyelni a különböző generációjú kiadásokat, hogy változik a szavak jelentése. Van 1930-as, szombathelyi kiadású példányom. De van szótáram például Szécsi Ferentől, aki az énekes Szécsi Pál apja volt. Könyvespolcom kincsei közé tartozik Az észbeli gyarlóság kifejezése a magyarban című kötet 1941-ből, aminek 2 pengő volt az ára a maga korában, a Magyar Nyelvudományi Társaság kiadványa. Kiderül belőle, hogy „a bolondok számtalanfélék”, és a nyelvünk több mint háromszáz

rokon értelmű szót használ a buta ember megjelölésére, a hülyeség kifejezésére. Van mintalevél-gyűjteményem, Vajda János Általános levelező – Öngyűvéd és házi titkár című munkája, aztán A legújabb levelező, amely „a magán- és kereskedelmi élet minden viszonyaira” ad mintákat.

– **Hogy jutott el a gyűjtés során oda, hogy „szeretném magam megmutatni”?**

– A gyűjteményeimet digitalizáltam, a könyvtárba, levéltárba, múzeumba adtam, hogy kutatható legyen, lehet használni, csak fel kell tüntetni, hogy ez az én gyűjteményem. A szakemberek tudnak róla. Dr. Köbölkuti Katalin-

SPIEGLER TIBOR A KIÁLLÍTÁS EGYIK SZÉP DARABJÁVAL

nak, a Berzsényi Dániel Könyvtár munkatársának volt az az ötlete 2007 körül, hogy csináljunk a gyűjteményeimből vetített képes előadásokat. Mikor a Facebookon tombolt az élet, elkezdtem feltenni az anyagaimat, régi szombathelyi képeslapokat, fotókat. Kialakult körülöttem egy csoport, amely követelte, hogy még, még, még. Kitaláltuk, hogy szervezünk élő Facebookot a gyűjteményem bemutatására. Mutattam olyan régi szombathelyi épületeket is, amelyek már nincsenek meg. Az előadáson volt egy lájk-zászló, amit fel lehetett emelni tetszésükre. Az elején elmondtam, hogy lehet kommentelni is, vagyis bármikor közbe lehet szólni, ha valakinek mondandója van. Az első tíz percben nem szólt senki, mígnem egy templombelsőnél egy nő felsikított, hogy „ott volt a nagyanyám esküvője”. Aztán minden képnél mondták, hogy ők arról mit tudnak. Vittem egy kottát, rajta azzal a dallal, amit a romjaiból felépült székesegyház tiszteletére írtak, egy énektanár leénekelte előadás közben. Mivel a Facebook-posztoknak lényeges része, hogy linket lehet elhelyezni, ezt is kitaláltuk: fel-felmutattam könyveket, hogy mit hol lehet megtalálni.

– **A könyvtári helytörténeti klub is egy médium, egy közvetítő eszköz az ön számára?**

– Az én célom az, hogy eljussanak a tagok odáig: a könyvtár nemcsak arra való, hogy könyveket kölcsönözzünk, lehet hírlapot olvasni, régi dokumentumokat, mikrofilmeket nézegetni, kutatni. A múzeum sem csak arra való, hogy kiállításokat nézegessünk, hanem ott is van könyvtár, fotótár. A levéltár- és a helyes internethasználatot is szeretnénk megmutatni. A helytörténeti oldalak előnyeit, hátrányait, ugyanis gyakran nem hiteles forrásból dolgoznak, tévhiteket terjeszteni pedig nem szabad. A klubtagok összeadhatják a tudásukat. Rendszeresen vendégeket hívunk. A 2017 márciusában rendezett Női portrék című kiállításához adtam a gyűjteményemből fotókat a könyvtári anyagok mellé, de hívtunk divat- és bútorszakértőt is, hogy segítsenek megrajzolni a fotókról leolvasható körképet. Ha manapság sikerül egy értelmiségi kört egy téma mentén összerakni, az szerintem egyszerű.

Vas Népe és még 4 magazin

TÖBBET ÉR AZ ELŐFIZETÉS!

Többet olvasol

GENERÁCIÓK ISMERTÉK MEG DIAFILMEKRŐL A VILÁG LEGSZEBB MESÉIT

TOP 7 irodalmi kirándulóhely Vas megyében

KÉPEK: VAS NÉPE ARCHÍV

Kirándulni nem csak a természet szépségei vagy történelmi látnivalók, várak, kastélyok nyomán lehet. Tehetünk talán kevésbé látványos, de tanulságos kirándulásokat is. Ami nem zárja ki persze, hogy jól is érezzük magunkat, nyáron akár egy fürdőzéssel vagy jó ebéddel kiegészítve a látnivalókat. Ezúttal neves Vas megyei irodalmi emlékhelyeket ajánlunk olvasóink figyelmébe.

Faludi Ferenc / Rohonc

A Vas megyei Németújváron született és Rohoncon halt meg 1779-ben. Jezsuita szerzetes, író, költő, műfordító volt. Három évig a rend kőszegi házát, ugyancsak háromig a kőszegi kollégiumot igazgatta. Miután a jezsuita rendet feloszlatták, visszavonult Rohoncra, a Batthyányiak birtokára, a parancsolt nyugalomra lelt, hol csendes, háborítatlan munkássága közepette érte utol a halál. Alig negyven költeményét ismerjük, de ezek a műgond és a formabravúr remekei. Rohoncon a Faludi völgy, tó és tábla őrzi emlékét.

Berzsenyi Dániel / Egyházashetye

Berzsenyi Dániel Egyházashetyén született 1776. május 7-én. A magyar irodalom és költészet meghatározó alakja. Középbirtokos nemesi családban született. Titokban írt verseit barátja, Kis János elküldte a korszak irodalmi vezéralakjának, Kazinczy Ferencnek. Apjától való „menekülésként” 1799-ben elvette a tizennégy éves Dukai Takách Zsuzsannát, egy gazdag nemesi család lányát, a költőtárs Dukai Takách Judit unokatestvérét. Felesége birtokán, Kemenessömjén mellett telepedtek le. Berzsenyiből önellátó, kiváló gazda lett. Szülőháza Egyházashetyén ma emlékmúzeum.

Dukai Takách Judit / Duka

Dukai Takách Judit a Vas megyei Dukán született 1795-ben, verseit Malvina néven is publikálta. Gróf Festetics György, az irodalom barátja és pártfogója méltónak látta az 1817-ben Keszthelyen tartott Helikon ünnepélyre a magyar múzsza többi fölkeztjei sorába őt is meghívni. A 84-es főútról Duka felé kanyarodva, a község temetőjében egy kis fehér épületben található sírhelye. A falu központjában pedig még áll az egykori Dukai Takách-kúria, amelyet a „magyar Szapphó” életében édesapja építtetett.

Nagy Gáspár / Bérbaltavár

Nagy Gáspár Bérbaltaváron született 1949-ben. Minden őst földművesnek tudta. Gyermekkorának két meghatározó eleményköre a paraszti élet és a kereszténység volt. Első verseit általános iskolai tanítónőjének mutatta meg, de aztán évekig nem írt verseket. Szombathelyi kezdő költőként ismerkedett meg a kilencekkel. Az ő segítségével talált rá mestereire: Nagy Lászlóra, Kormos Istvánra, Weöres Sándorra, később Jékely Zoltánra és Pilinszky Jánosra. Szülőháza ma emlékmúzeum.

Weöres Sándor / Csönge

Weöres Sándor Kossuth- és Baumgarten-díjas magyar költő, író, műfordító, irodalomtudós. Tanulmányait a pápai evangélikus elemi iskolában kezdte meg, majd a csöngői evangélikus elemiben folytatta. Csöngén azonban rossz egészségi állapota miatt hamarosan magántanuló lett, az iskolát így végezte el. A világháború befejezésekor ismét Csöngén tartózkodott, és a következő évet is az apai birtokon töltötte. A Vas megyei településen emlékmúzeuma van, annak kertjében pedig szobra áll.

Petőfi Sándor / Ostffyasszonyfa

Petőfi Sándor 1839 nyarát töltötte Ostffyasszonyfán. Egyik rokona, Salkovics Péter fogadta be, aki tagosító földmérnök-ként a környékbeli földbirtokosok ügyeit intézte. Salkovics különböző munkákkal bízta meg őt, az elemi iskolába készülő ötéves fia mellé megfogadta házitánítónak, valamint mérnöki irodájában is igyekezett hasznát venni jó képességeinek. Állítólag Csáfordi Tóth Róza iránt érzett reménytelen szerelme miatt kellett végül is távoznia. Ostffyasszonyfai nyarának emlékét tábla őrzi a faluban.

Ottlik Géza / Kőszeg

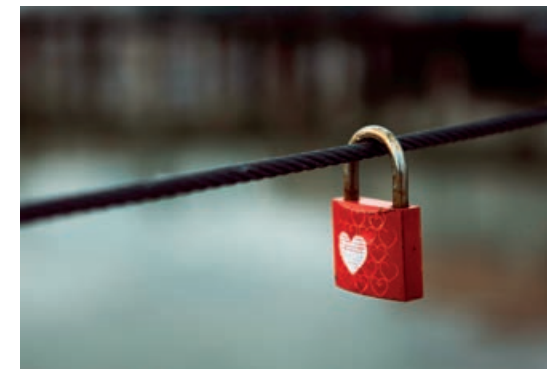
Ottlik Gézát szülei a hagyományoknak megfelelően katonatisztnek szánták, ezért katonai alreál- és főreáliskolákba írtatták be. 1923–1926 között a kőszegi katonai alreáliskola tanulója volt. Ottlik talán legfontosabb műve az Iskola a határon, amelynek helyszíne Kőszeg, és amely a huszadik századi magyar irodalom egyik legjelentősebb alkotása. Megjelenése idején (1959) csak szerény visszhangot váltott ki, de valódi rangja mindinkább megmutatkozott, a hetvenes években példaértékű művé vált az újabb író-nemzedékek új szemléletre törekvő alkotóinak szemében.

SZÖVEG: LÉKAI OTTÓ KÉPEK: ZERGI BORBÁLA

Jelzőfény

megfáradt
hajósoknak

a világítótorny jelzőfényt vagy jelzőhangot adó épület, torony, esetleg vázszerkezet, ami segíti a tengeri hajósokat a navigációban. Már az ókorban is épültek ilyen tornyok, legismertebb közülük a pharoszi. A világításról kezdetben tűzzel, később

elektromos lámpákkal gondoskodtak. Pátfalu (Podersdorf am See) mezőváros Ausztriában, Burgenland tartományban, Neusiedertől tíz kilométerre délre, a Fertő tó keleti partján fekszik. Vagyis tengerpartja ugyan nincs, de van tópartja, kikötője, ahonnét rendszeresen indulnak hajójáratok a túlsó partra. És van világítótornya. Nem is akármilyen. Ráadásul az egyetlen világítótorny a régióban, amelynek létezéséről a magyar közvélemény nem is nagyon tud, pedig könnyen elérhető kirándulós hely az év minden szakában. A tó körül kiépített bicikliutak, fogadóállomások pedig amúgy is túrázásra csábítanak. Amikor felvételeink készültek, a tó vize nyugodt és tükörsima volt. De tud viharos is lenni, s talán akkor még jól is jön a világítótorony.

KÉPEK: ZERGI BORBÁLA (HINDI FATIMA RECEPTJE ALAPJÁN LEJEGYEZTE: ELEKES KORNÉL)

Texasból indult hódító útjára

Chili con carne

Szinte mindenhol, mindenki készít chilis babot, de kevesen tudják. A chili con carne jelentése chilis hús, és eredetileg sem kukoricát, sem kaliforniai paprikát, sem paradicsomot nem tartalmazott, ellenben sört igen. Talán meglepő, de pályafutása nem Mexikóban kezdődött, hanem az Egyesült Államok déli államaiban, ahonnan valamikor a XIX. század közepén jutott át Mexikóba. Mostani receptünket Hindi Fatimától kaptuk.

Hozzávalók:

500 g darált marha- vagy pulykahús
3 babkonzerv (vörösbab), ez konzervenként kb. 400 g babot jelent
1 konzerv édes kukorica
1 nagy fej vöröshagyma
2 nagyobb gerezd fokhagyma
2 db kaliforniai paprika (lehet többféle színű is)
ízesítetlen paradicsomszós (680 g-os kiszerelés)
1 teáskanál fahéj
1 púpos teáskanál jó minőségű kakaópor
1–2 teáskanál cayenne bors (attól függően, mennyire szeretnénk csípősebbre hagyni az ételt)
só ízlés szerint
2–3 babérlevél

Elkészítés:

1. A vöröshagymát, kaliforniai paprikát vágjuk apró kockákra, majd olíva- vagy napraforgóolajon süssük őket aranybarnára. Ezt közepesen magas hőfokon, de fontos, hogy a zöldségeket folyamatosan kevergessük, nehogy leégjenek. Legyünk türelmesek, ez adja a csilis bab alapját, így minél jobban megpirulnak, karamellizálódnak, összepárolódnak a zöldségek, annál ízletesebb lesz az étel.
2. Amikor a zöldségek megpirultak, adjuk hozzá a darált húst, a fűszereket, a fahéjat, cayenne borsot, babérlevelet és a sőt. Az a cél, hogy a hús is kissé lepiruljon, akkor lesz igazán finom, zamatos íze.
3. Mikor a húsból kisült nedvesség majdnem teljesen elfőtt, adjuk hozzá a reszelt fokhagymát.
4. Adjuk hozzá a babot.
5. Öntsük hozzá a paradicsomszószt is, ha kell, ízesítsük még sóval a csilis babot, és mehet hozzá a szokatlannak tűnő összetevő, a kakaópor. Ezt lehet magas kakaótartalmú, minimum 70 százalékos étcsokoládéval is helyettesíteni, ebben az esetben 2–3 kocka csokit dobunk a csilis babhoz. 10–15 percig hagyjuk főni alacsony hőmérsékleten.
6. Utolsó simításként pedig jöhet a kukorica. Főzzük további 5–6 percig, s el is készültünk.
7. Pírtunk hozzá háromszögre vágott tortillaszeleteket, s püpozzunk a tetejére egy nagy kanál tejfölt.

Programajánló

Bartók Szeminárium és Fesztivál

Az ország legnagyobb presztízsű zenei fesztiválja immár több mint négy évtizede várja Bartók Béla, valamint a 20–21. századi zene kedvelőit és művelőit. Július 8–án Szombathelyen Vajda Gergely vezényletével a Savaria Szimfonikus Zenekar koncertje nyitja meg a Nemzetközi Bartók Szeminárium és Fesztivál eseménysorozatát. Felcsendül Jeney Zoltán műve, Bartók Béla I. zongoraversenye, illetve Ravel Daphnis et Chloe műve táncművészek produkciójával kiegészülve.

Tour de Hongrie

A legnagyobb magyar kerékpárverseny, a Tour de Hongrie június 27–én, csakúgy, mint tavaly, Szombathelyen prologgal rajtol, majd a Keszthely, Zalaegerszeg, Velence, Siófok, Paks, Cegléd, Karcag, Miskolc, Jászberény útvonalon jut el július 2–án Budapestre, a végső befutóhoz. A tervek szerint a hat versenynap alatt 750 kilométer teljesítése vár a résztvevőkre. A versenyen nemcsak magyar csapatok vesznek részt, hanem a világ minden tájáról érkeznek versenyzők.

Savaria Történelmi Karnevál

Közép–Európa legnagyobb historikus alapokra épülő összművészeti fesztiválja tucatnyi helyszínen, kétszáznál is több programmal várja a zene, a színház, a gasztronómia és az igényes szórakozás szerelmeseit augusztus 24–től 27–ig. Mindenki átélheti a szombathelyi nyár legszínompásabb napjait, és részese lehet egy felejthetetlen karnevál-kalandnak, amelynek a látványos felvonulás a fénypontja.

Sárkányhajó Fesztivál

Ötödször rendezik meg július 14–én és 15–én a szombathelyi Sárkányhajó Fesztivált a Csónakázó-tavon. A résztvevők több kategóriában versenyezhetnek. Lesz úgynevezett Open Kupa, ahol az indulók kora és neme nincs megkötve, a versenytáv 200 méter. De lesz Házi sárkányok Kupája is, amelynek során csak nők evezhetnek. A Vegyes kupában, a kupa nevének megfelelően, vegyes legénység ül hajóba, míg a Marathon Openen a résztvevők kora és a neme sincsen megkötve.

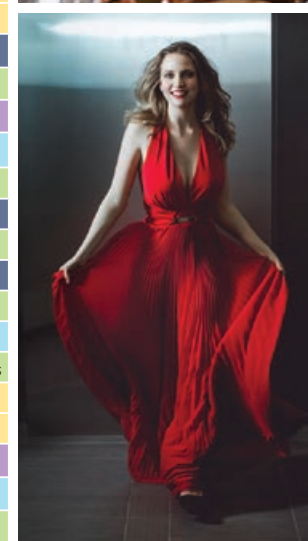
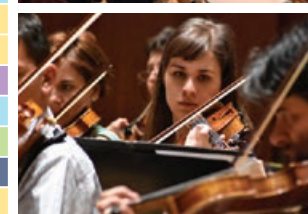

Lamantin Jazz Fesztivál

Június 18–tól 24–ig tart Szombathelyen a nemzetközi hírű fesztivál és improvizatív zenei tábor, ezuttal tizennyolcadszor. A Fő téri Jazzsátor, a Bartók Terem, az evangélikus templom és a színház ad otthont a rendezvénynek, amelynek fellépői többek között a Dado Moroni Trio, Babos Gyula Makrokozmosz, Jamal Thomas Band, Road Kill Café, Raphael Wressnig Band és a Pawel Kaczmarczyk Audiofeeling Band.

BÉRLLETES HANGVERSENYEK 2017/2018

2017	SZEPTEMBER	13.	szierda	18.00	Hangos látás, színes hallás	interaktív hangversenysorozat minden korosztálynak
		14.	csütörtök	19.00	Harmónia bérlet 1.	vezényel: Madaras Gergely, közreműködik: Rost Andrea
		15.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 1.	vezényel: Madaras Gergely, közreműködik: Rost Andrea
	OKTÓBER	6.	péntek	19.00	Harmónia bérlet 2.	vezényel: Thomas Herzog, közreműködik: Philip Schmelze
		17.	kedd	9.30,10.45	Zenemanók bérlet I.	
		18.	szierda	9.30,10.45	Zenemanók bérlet I.	
		24.	kedd	19.00	Harmónia bérlet 3.	vezényel: Hámosi Máté, közreműködik: Óbudai Danubia Zenekar
		27.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 2.	vezényel és közreműködik: Maurizio Moretti
	DECEMBER	1.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 3.	vezényel: Madaras Gergely, közreműködik: Fekete Attila
		8.	péntek	19.00	Harmónia bérlet 4.	vezényel: Robert Houlihan, közreműködik: Stefan Arnold
		11.	hétfő	9.30,10.45	Zenemanók bérlet II.	
		12.	kedd	9.30,10.45	Zenemanók bérlet II.	
2018	JANUÁR	17.	szierda	18.00	Hangos látás, színes hallás	interaktív hangversenysorozat minden korosztálynak
		18.	csütörtök	19.00	Harmónia bérlet 5.	vezényel: Madaras Gergely, közreműködik: Csáki András
		19.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 4.	vezényel: Madaras Gergely, közreműködik: Csáki András
		25.	csütörtök	19.00	Kamarazene bérlet 1.	A Tri Brio hangversenye
	FEBRUÁR	6.	kedd	9.30,10.45	Zenemanók bérlet III.	
		7.	szierda	9.30,10.45	Zenemanók bérlet III.	
		9.	péntek	19.00	Kamarazene bérlet 2.	Foki Dániel dalestje, zongorán közreműködik: Zita Tschirk
		16.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 5.	vezényel: Miguel Campos Neto, közreműködik: Thiago Bertoldi
	MÁRCIUS	7.	szierda	18.00	Hangos látás, színes hallás	interaktív hangversenysorozat minden korosztálynak
		8.	csütörtök	19.00	Harmónia bérlet 6.	vezényel: Madaras Gergely
		9.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 6.	vezényel: Madaras Gergely
		22.	csütörtök	19.00	Kamarazene bérlet 3.	A Savaria Szimfonikus Zenekar fúvósai
		28.	szierda	19.00	Szimfónia bérlet 7.	Húsvéti hangverseny
	ÁPRILIS	5.	csütörtök	19.00	Kamarazene bérlet 4.	Stankowsky Nóra és Piroška Horváth-Schotenröhr szonáta estje
		13.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 8.	Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, vezényel: Vászary Tamás
		27.	péntek	19.00	Harmónia bérlet 7.	vezényel: Aldo Sisillo, közreműködik: Sofia Vasheruk
	MÁJUS	11.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 9.	vezényel: Hermine Pack, km: ifj. Gyenge Tibor és Gyenge András
		15.	kedd	9.30,10.45	Zenemanók bérlet IV.	
		16.	szierda	9.30,10.45	Zenemanók bérlet IV.	
		30.	szierda	18.00	Hangos látás, színes hallás	interaktív hangversenysorozat minden korosztálynak
		31.	csütörtök	19.00	Harmónia bérlet 8.	vezényel: Madaras Gergely, közreműködik: Kokas Dóra
JÚNIUS		1.	péntek	19.00	Szimfónia bérlet 10.	vezényel: Madaras Gergely, közreműködik: Kokas Dóra

ADA | A bútorgyártó

A cég egy kis családi vállalkozásból nőtte ki magát, melynek története több, mint 100 évet ölel fel. Az angeri központú cég több, mint 50 éve gyárt kárpitozott bútorokat, ágyrácsokat, matracokat. A cégcsoport 2012-ben vette fel az ADA Möbelwerke Holding AG nevet. A konszern jelenleg több mint, mint 2800 főt foglalkoztat, 6 különböző telephelyen, amelyek közül Ausztria mellett 3 Magyarországon, 2 pedig Romániában található.

ADA Hungária Kft.

Az Ada cégcsoport körmendi leányvállalata 1993-ban kezdte meg a termelést Magyarországon. A folyamatosan fejlődő cég azóta az ország legnagyobb kárpitosbútorgyártójává nőtte ki magát.

Biztos megélhetés

Az évente 41.000 bútort készítő cég a nyugat-európai bútortpiac meghatározó résztvevője.

Versenyképes bér

A bejelentett bér mellé 13. havi fizetést, utazási támogatást és Erzsébet-utalványt is kínál a cég.

Szakmai fejlődés

A cég dolgozainak tanfolyamokat, képzéseket biztosít továbbfejlődésük érdekében.

A piaci szegmensben sikeres és elismert cégünk stabil munkahelyet és hosszútávú biztos megélhetést kínál dolgozóinak. Kultúrált és színvonalas munkakörök betöltésével folyamatosan fejlődő cég és csapat tagja lehet. Az ADA Hungária Kft. vezetése elsősorban olyanok jelentkezését várja, akik szeretnének egy minőséget és vevőelégedettséget szem előtt tartó vállalat életében aktív szerepet vállalni.

Címünk: 9900 Körömend, Rákóczi út 154.
Telefonszámunk: +36-94/590-100
E-mail címünk: office.kormend@ada.at

